

บทที่ 4

ความขัดแย้งในชั้นความรุนแรง

การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พ.ศ. 2551

1. สถานการณ์ทางการเมือง

การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 เป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า พรรคพลังประชาชน ได้ ส.ส. จำนวน 233 คน พรรคประชาธิปัตย์ 165 คน พรรคชาติไทย 37 คน พรรคเพื่อแผ่นดิน 24 คน พรรครวมใจไทยชาติพัฒนา 9 คน พรรคมหาชนไทย 7 คน และพรรคประชากรไทย 5 คน ส่งผลให้ พรรคพลังประชาชนเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลร่วมกับพรรคอื่นๆ โดยมีพรรคประชาธิปัตย์ เป็นฝ่ายค้านเพียงพรรคเดียว

หลังจากพรรคพลังประชาชนได้เป็นรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งลี้ภัยทางการเมืองจากเมืองไทยเป็นเวลา 17 เดือน ได้เดินทางกลับประเทศอย่างวิบุรุษ จากการต้อนรับของผู้ให้การสนับสนุน เมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2551 การกลับมาครั้งนี้ พ.ต.ท.ทักษิณฯ ต้องมาต่อสู้กับคดีความหลายคดี เช่น (ฤกษ์ สุภศิริ, 2553 : 260-273)

1.1 คดีหลีกเลี่ยงการชำระภาษีอากรหุ้นบริษัทชินวัตรคอมพิวเตอร์ แอนคอม มิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) จำนวน 546 ล้านบาท (กรณีคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ยกหุ้นให้นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ พี่ชาย แต่เลี่ยงที่จะจ่ายภาษีโดยการอำพรางว่าซื้อขายผ่านตลาดหุ้น) โดยศาลอาญามีคำตัดสินว่ามีความผิดตามประมวลรัษฎากร ให้จำคุกจำเลยที่ 1 (นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์) และจำเลยที่ 2 (คุณหญิงพจมาน ชินวัตร) คนละ 3 ปี

1.2 คดีที่ดินรัชดาฯ คดีนี้ศาลนัดฟังคำพิพากษาใน 17 กันยายน 2551 แต่ พ.ต.ท.ทักษิณฯ และคุณหญิงพจมานฯ ไม่ไปรายงานตัวต่อศาล เดินทางไปกรุงลอนดอน ศาลจึงเลื่อนอ่านคำพิพากษาเป็น 21 ตุลาคม 2551 โดยศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีมติ 5 ต่อ 4 พิพากษา พ.ต.ท.ทักษิณฯ ว่ามีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 100 (1) วรรค 3 และมาตรา 122 วรรค 1 ให้ลงโทษจำคุก 2 ปี และมีคำสั่งให้ออกหมายจับต่อไป

1.3 คดีอุทธรณ์ 2 ล้านบาท เมื่อ 25 มิถุนายน 2551 ศาลฎีกามีคำสั่งให้จำคุกนาย พิธิฎ ชื่นบาน น.ส.ศุภศิริ ศรีสวัสดิ์ และนายธนา ต้นศิริ คณะทนายความของ พ.ต.ท.ทักษิณ และ คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ที่นำเงินจำนวน 2 ล้านบาท ใส่ถุงขนม ไปมอบให้เจ้าหน้าที่ธุรการของศาล เป็นเวลา 6 เดือน ซึ่งศาลพิพากษาว่าเป็นการจงใจให้เจ้าหน้าที่ของศาล กระทำการอันมิชอบต่อ ตำแหน่งหน้าที่และอาจเชื่อมโยงเป็นประโยชน์ในคดีทุจริตซื้อขายที่ดิน

เมื่อรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช พยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญ กลุ่มพันธมิตรฯ ได้เริ่ม เคลื่อนไหว โดยการจัดการสัมมนา ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2551 และเริ่ม การชุมนุมใหญ่ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยใน 25 พฤษภาคม 2551 และต่อมาเข้ายึดพื้นที่เชิงสะพาน มัฆวานรังสรรค์ เป็นที่ชุมนุมและตั้งเวทีปราศรัย และใน 26 สิงหาคม 2551 ได้ยึดทำเนียบรัฐบาล เป็นสถานที่ชุมนุม

รัฐบาลชุดนี้ได้สิ้นสุดลงในวันที่ 9 กันยายน 2551 เนื่องจากกรณีที่นายสมัคร สุนทร เวช นายกรัฐมนตรี ได้จัดรายการโทรทัศน์ รายการ “ชิมไป บ่นไป ” และ “ชกโขยง 6 โมงเช้า” ซึ่ง เป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 267 และ 182 วรรค 1 (7) ทำให้นายสมัครต้องพ้นจาก ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และเป็นผลให้คณะรัฐมนตรีทั้งคณะต้องพ้นจากตำแหน่งด้วยมาตรา 180 วรรค 1 (1) ต่อมาได้มีการลงมติของสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกนายกรัฐมนตรีคนใหม่ในวันที่ 17 กันยายน 2551 ผลการลงมติปรากฏว่า นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ได้รับความเห็นชอบเป็น นายกรัฐมนตรี ทำให้พรรคพลังประชาชนยังคงเป็นแกนนำรัฐบาล โดยมีพรรคร่วมรัฐบาลพรรคเดิม (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2553 : 240-246)

ในช่วงนี้กลุ่มที่มีอำนาจมากที่สุดในการพรรคพลังประชาชนก็คือ แก๊งออฟโฟร์ หรือ แก๊ง 4 คน ซึ่งประกอบด้วย นายสมัครสุนทรเวช นายธีรพล นพรมภา เลขาธิการนายกรัฐมนตรี นพ. สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี รองนายกรัฐมนตรี และนายเนวิน ชิดชอบ กลุ่มนี้พยายามดันนายสมัคร สุนทรเวช ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสร้างความไม่ไว้วางใจต่อ พ.ต.ท.ทักษิณฯ เป็นอย่างมาก จึง พยายามที่จะสลายอำนาจของกลุ่มนี้ โดยการผลักดันนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ สามีของนางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์ น้องสาว ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้สร้างประวัติศาสตร์ในการเป็นนายกรัฐมนตรีคน แรกและคนเดียวที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ทำเนียบรัฐบาล เพราะกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อ ประชาธิปไตยยึดพื้นที่ไว้แล้วตั้งแต่สมัยนายสมัคร สุนทรเวช (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2553 : 250)

พรรคพลังประชาชน หรือพรรคไทยรักไทยเดิม ต้องประสบกับการตัดสินใจยุบพรรค อีกครั้งหนึ่ง ร่วมกับพรรคชาติไทย และพรรคมหาชนไทย โดย กรณีของพรรคพลังประชาชนนั้น ในวันที่ 2 ธันวาคม 2551 ศาลรัฐธรรมนูญได้อ่านคำวินิจฉัยคดียุบพรรค อันเนื่องจากการทุจริตการ เลือกตั้ง เมื่อปี พ.ศ.2550 ของนายชงยุทธ ดิยะไพรัช สมาชิกพรรคพลังประชาชน โดยเมื่อวันที่ 25

กุมภาพันธ์ 2551 คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับเรื่องร้องเรียนว่า นายยงยุทธฯ เรียกกำนัน 10 คน ในเขตอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ให้เดินทางมาพบที่กรุงเทพฯ ซึ่งนายยงยุทธฯ ได้ขอให้กำนัน ช่วยเหลือตนและน้องสาว จากนั้นคนสนิทนายยงยุทธฯ ได้มอบเงินให้กำนันคนละ 20,000 บาท ซึ่งมีพยานบุคคลที่ยืนยันชัดเจน คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงส่งเรื่องให้ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้ง พิจารณาวินิจฉัยกรณีดังกล่าว ซึ่งศาลฎีกาได้พิพากษาขึ้นตามคณะกรรมการการเลือกตั้ง และได้ส่ง เรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาอุบพรรคต่อไป (สำนักข่าวไทย, 2551 อ้างถึงในสิทธิโชค ลงศุลกา นนท์, 2552 : 251) โดยศาลรัฐธรรมนูญมีมติเป็นเอกฉันท์ 9 ต่อ 0 เสียง ให้ยุบพรรคพลังประชาชน และตัดสิทธิทางการเมืองหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรค 5 ปี ทำให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ต้องพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยปริยาย รวมทั้งได้ตัดสิทธิยุบพรรค และตัดสิทธิทางการเมือง กรรมการบริหารพรรคสมาชิกไปโดย และพรรคชาติไทยด้วยเช่นกัน (ผู้จัดการออนไลน์, 2551ก อ้างถึงในสิทธิโชค ลงศุลกา นนท์, 2552 : 251)

ภายหลังการยุบพรรคพลังประชาชน ปรากฏว่า เกิด การย้ายกลุ่มสมาชิกพรรคพลัง ประชาชนไปรวมกับพรรคเพื่อไทย ที่ถือเป็นทายาทรุ่น 3 ของพรรคไทยรักไทย และแม้พรรคร่วม รัฐบาลเดิมจะมีการพูดคุยถึงการจับมือกันต่อไป แต่ในที่สุดกลุ่มพรรคร่วมรัฐบาลเดิมได้หันไป สนับสนุน พรรคประชาธิปัตย์ ทั้งนี้มีปัจจัยต่างๆ ที่สำคัญ คือ ปัจจัยแรก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กลุ่มเพื่อนเนวิน นำโดยนายเนวิน ชิดชอบ ที่มีอย่างน้อย 30 คน ประกาศสนับสนุนพรรค ประชาธิปัตย์ เหตุเพราะความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างนายเนวิน ชิดชอบ กับกลุ่มของนางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์ นายยงยุทธ ดิยะไพรัช และนางสุดารัตน์ เกตุราพันธ์ ปัจจัยต่อมาคือ กลุ่มธุรกิจและกลุ่ม ต่างๆ ในสังคมเรียกร้องให้มีการ “เปลี่ยนขั้ว” ทางการเมือง เพราะเชื่อว่า หากพรรคเพื่อไทยขึ้นมา เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล ปัญหาที่จะไม่จบ ปัจจัยสุดท้ายคือ อำนาจจากฝ่ายทหาร และ “ผู้ใหญ่” ที่มี อำนาจและอิทธิพลอย่างมากตั้งแต่ภายหลังการรัฐประหารเมื่อ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยมี คำยืนยันของแกนนำกลุ่มเพื่อนเนวิน และแกนนำพรรคประชาธิปัตย์ ที่เดินสายคุยกับพรรคร่วม ต่างๆ ว่า “ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองคนสำคัญต้องการให้เปลี่ยนขั้ว ” (มติชนสุดสัปดาห์, 2551ข : 10 อ้าง ถึงในสิทธิโชค ลงศุลกา นนท์, 2552 : 252)

2. การนำและประเด็นที่นำมาใช้ในการปลูกฝังแนวความคิดให้กับมวลชน

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเริ่มเคลื่อนไหว โดยการจัดสัมมนา รายการ “ยามเฝ้าแผ่นดิน ภาคพิเศษ” ในวันที่ 28 มีนาคม 2551 และอีกครั้งในวันศุกร์ที่ 25 เมษายน 2551 ที่หอประชุมใหญ่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และประกาศจัดการชุมนุมใหญ่ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2551 เป็นต้นไป (ฤกษ์ สุภศิริ, 2553 : 274)

เหตุผลหลักที่นำมาใช้ในการระดมมวลชนเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลก็คือ การที่รัฐบาลได้ประกาศอย่างชัดเจนว่าจะแก้ไขรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2550 ในมาตรา 237 และมาตรา 309 และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา รวม 164 คน ได้ยื่นหนังสือต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2551 ซึ่งทางกลุ่มพันธมิตรฯ เห็นว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้เป็นการหลบเลี่ยงการกระทำความผิดต่อกฎหมายเลือกตั้งที่จะนำไปสู่การยุบพรรคและต้องการยุบคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ เพื่อตัดตอนคดีความที่กำลังดำเนินต่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ครอบครัวและพวกพ้อง ไม่ให้เข้าสู่การพิจารณาของศาล ตลอดจนทำให้กระบวนการตรวจสอบนักการเมืองอ่อนแอลงจนไม่สามารถตรวจสอบฝ่ายการเมืองได้ ส่วนเหตุผลประกอบอื่นๆ ได้แก่ การที่รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ปล่อยให้รัฐบาลกัมพูชายื่นเรื่องให้เขาพระวิหารเป็นมรดกโลกเพียงฝ่ายเดียว โดยปราศจากการเข้าร่วมยื่นบริเวณรอบเขาพระวิหารจากฝ่ายไทย อันเป็นการส่อเสี่ยงต่อการเสียอธิปไตยของชาติ รัฐบาลชุดนี้ได้แทรกแซงการสื่อสารมวลชน รวมทั้งกระบวนการยุติธรรม เช่น การย้ายนายสุนัย มโนมัยอุดม อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่กำลังดำเนินคดีต่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรและครอบครัว ให้พ้นตำแหน่งอย่างเร่งด่วน และย้าย พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง ซึ่งมีความใกล้ชิดกับครอบครัวชินวัตร มารักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ การโยกย้ายอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (วิกฤตการณ์การเมืองไทย พ.ศ. 2548-2553, ออนไลน์, 2555)

นอกจากนี้ ทางกลุ่มพันธมิตรฯ ยังเห็นว่าได้เกิดขบวนการคุกคามต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างต่อเนื่อง เช่น กรณีกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติชุมนุมหน้าบ้านสี่เสาเทเวศน์ ของ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เพื่อขับไล่ให้ออกจากตำแหน่งประธานองคมนตรี และจับจ้องอย่างเสียหาย อีกทั้งรัฐบาลให้มีรัฐมนตรีบางคนที่มีทัศนคติเป็นอันตรายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์มาเข้าร่วมบริหารงานในรัฐบาล จึงถือเป็นภัยต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างยิ่ง

หลังจากการประกาศชุมนุมใหญ่ของกลุ่มพันธมิตรฯ เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2551 กลุ่มพันธมิตรฯ ได้เคลื่อนมวลชนไปหน้าทำเนียบรัฐบาลเพื่อปักหลักชุมนุมอย่างต่อเนื่อง แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าปิดกั้นไม่ให้กลุ่มพันธมิตรฯ เคลื่อนไหวชุมนุมที่บริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาลได้ ทำให้กลุ่มพันธมิตรฯ ต้องเปลี่ยนมาชุมนุมบริเวณสะพานม้ามานรังสรรค์ ถนนราชดำเนินนอก แทนโดยมีการตั้งเวทีและปิดการจราจรบางส่วน ในการชุมนุม ได้มีการรวบรวมรายชื่อประชาชนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาที่เข้าชื่อเสนอญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญ

หลังการชุมนุมที่สะพานมอญวันรุ่งขึ้นผ่านไปได้ 5 วัน ในวันที่ 30 พฤษภาคม กลุ่มพันธมิตรฯ ได้ยกระดับการชุมนุมจากการชุมนุมเพื่อต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นการขับไล่รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช

ประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่กลุ่มพันธมิตรนำมาใช้เป็นเหตุผลในการขับไล่รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ก็คือ ประเด็นปราสาทพระวิหาร ในวันที่ 24 มิถุนายน 2551 ตัวแทนของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้ไปยื่นคำร้องต่อศาลปกครองกลางให้กระทรวงการต่างประเทศและคณะรัฐมนตรียุติการดำเนินการตามมติ ครม. ที่รับรองการออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชาที่สนับสนุนให้กัมพูชาจดทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกจนกว่าคดีจะเป็นที่สิ้นสุด เนื่องจากพบว่าแผนที่ร่างโดยกัมพูชาล้ำเข้ามาในเขตแดนไทยไม่น้อยกว่า 4.6 ตารางกิโลเมตร ตามแผนที่ฝ่ายไทยที่ยึดถือตามมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2505 หลังคำตัดสินของศาลโลก ทั้งยังจะสละสิทธิในข้อสงวนที่ไทยจะทวงปราสาทเขาพระวิหารกลับคืนมาในอนาคต และการดำเนินการของผู้เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตามขั้นตอนทางกฎหมาย ซึ่งในกรณีนี้ศาลปกครองกลางมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวให้กระทรวงการต่างประเทศและคณะรัฐมนตรียุติการดำเนินการตามมติที่รับรองการออกแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา ในการสนับสนุนให้กัมพูชาจดทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกไปจนกว่าคดีจะเป็นที่สิ้นสุดหรือศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ตั้งแต่วันที่ 28 มิถุนายน 2551 เป็นต้นไป จากนั้นในวันที่ 14 กรกฎาคม แกนนำพันธมิตรฯ ได้ยื่นหนังสือต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อให้ไต่สวนดำเนินคดีกับคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ นายทหาร และ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี กรณีที่อาจทำให้ประเทศไทยสูญเสียอธิปไตยเหนือพื้นที่ทับซ้อนบริเวณรอบ ๆ ปราสาทพระวิหาร (วิกฤตการณ์การเมืองไทย พ.ศ.2548-2553, ออนไลน์, 2555)

สำหรับเครื่องมือที่กลุ่มพันธมิตรฯ นำมาใช้ในการระดมมวลชน ก็เป็นเครื่องมือที่เหมือนกับการชุมนุมต่อต้าน พ.ต.ท.ทักษิณฯ ในครั้งแรก เช่น การใช้มวลชนที่มีการจัดตั้งอยู่ก่อนแล้วของกลุ่มต่างๆ การจัดตั้งเป็นเครือข่ายของพันธมิตรฯ ในจังหวัดและภูมิภาคต่างๆ การถ่ายทอดสดผ่านทางสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ASTV การถ่ายทอดสดทางอินเทอร์เน็ต ทางวิทยุชุมชนของกลุ่ม การใช้การนำในลักษณะรวมหมู่ที่แกนนำจะปรากฏตัวพร้อมกันตามเวลาที่กำหนดในช่วงหัวค่ำ แล้วขึ้นปราศรัยทีละคน เป็นต้น

3. ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวและระดับความรุนแรง

ยุทธวิธีที่กลุ่มพันธมิตรฯ ใช้ในการเคลื่อนไหวในครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นยุทธวิธีเดิมๆ ที่ใช้มาแล้วในการชุมนุมครั้งที่แล้ว ได้แก่ การชุมนุมยึดถือค้างคืน การเคลื่อนขบวนชุมนุม การให้มวลชนมีส่วนร่วม ยุทธการดาวกระจาย อารยะขัดขืน และการเคลื่อนไหวกดดันนอกการชุมนุม

เป็นต้น แต่ครั้งนี้ เป็นการชุมนุมที่ยาวนานมากกว่าครั้งก่อน จึงทำให้กลุ่มต้องค้นหายุทธวิธีใหม่ๆ มาใช้เพื่อเป็นการขั้ว และกดดันรัฐบาลให้มากขึ้น ซึ่งผลของการใช้ยุทธวิธีใหม่ๆ นี้เองที่ก่อให้เกิด ความรุนแรง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนระดับความขัดแย้งจากลำดับที่ 3 เป็นลำดับที่ 4 ความรุนแรง ตาม กรอบแนวคิดในการวิจัย ยุทธวิธีเหล่านี้ ได้แก่ การปิดล้อมการชุมนุมของรัฐบาล การยึดทำเนียบ รัฐบาลและใช้เป็นสถานที่ชุมนุม การบุกเข้ายึดสถานีโทรทัศน์ NBT เพื่อให้ยุติการออกอากาศ การ บุกยึดสนามบินดอนเมืองและสนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งส่งผลกระทบไม่เพียงแต่รัฐบาลแต่ต่อ ประเทศไทยในสายตานานาชาติ และทำให้เกิดเป็นข้อถกเถียงและเกิดเป็นคดีอาญาในข้อหาการก่อ การร้าย นอกจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของกลุ่มผู้ชุมนุมแล้ว ฝ่ายตรงข้ามที่ไม่ ต้องการให้มีการชุมนุมก็ได้เข้ามาก่อความรุนแรงโดยการใช้อาวุธสงคราม ได้แก่ การปะทะกันด้วย กาลังของผู้สนับสนุนของทั้ง 2 กลุ่ม ตั้งแต่การตะโกนคำทอ ขว้างปาด้วยขวดน้ำ ก้อนหิน จนถึงขึ้น การใช้อาวุธปืน และรุนแรงมากขึ้นด้วยการใช้เครื่องยิงลูกระเบิดแบบเอ็ม 79 ยิ่งใส่ทำเนียบรัฐบาลที่ เป็นสถานที่ชุมนุม ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต

เค้าวางแห่งความรุนแรงได้เริ่มขึ้นตั้งแต่วันแรกของการชุมนุม โดยการชุมนุมใหญ่ ของกลุ่มพันธมิตรฯ เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2551 ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยนั้น เป็นการชุมนุมใน ขณะที่กลุ่มต่อต้านพันธมิตรฯ ก็จัดการชุมนุมอยู่ที่สนามหลวง กลุ่มต่อต้านพันธมิตรฯ ได้เคลื่อน ขบวนเข้าใกล้กลุ่มผู้ชุมนุมพันธมิตรฯ ทั้งสองฝ่ายขว้างปาขวดแก้วเข้าใส่กัน และปราศรัยคำทอ กัน ด้วยวาจาหยาบคาย แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ (วาด รวี, 2554 : 108)

หลังจากการชุมนุมยืดเยื้อค้างคินของกลุ่มพันธมิตรฯ ผ่านไปได้ 27 วัน ข้อเรียกร้อง ของ กลุ่มพันธมิตรฯ ยังไม่ได้รับการตอบรับจากรัฐบาลนายสมัครฯ ดังนั้น กลุ่มพันธมิตรฯ จึงปรับ ยุทธวิธีเป็นการเคลื่อนขบวนชุมนุมไปยังทำเนียบรัฐบาลในวันที่ 20 มิถุนายน 2551 การเคลื่อน การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ ในครั้งนี้ ใช้ชื่อว่า "ยุทธการสงคราม 9 ทัพ" มีผู้เข้าร่วมการชุมนุม ประมาณ 25,000 คน โดยกลุ่มพันธมิตรฯ สามารถฝ่าแนวสก๊ตกันของตำรวจผ่านไปได้และเข้ายึด พื้นที่การชุมนุมบริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาลได้สำเร็จ โดยได้ตั้งเวทีปราศรัยบริเวณแยกนางเลิ้ง ใน วันเดียวกันนี้ กลุ่มต่อต้านพันธมิตรฯ นำโดย นพ.เหวง โตจิราการ นำผู้ชุมนุมประมาณ 1,200 คน เดินจากสนามหลวง เข้าสู่ถนนราชดำเนิน ไปยังสี่แยก จปร. ใกล้กับที่ชุมนุมของพันธมิตรฯ และ กลับไปยังสนามหลวง โดยไม่มีเหตุการณ์ปะทะ (วาด รวี, 2554 : 112)

อย่างไรก็ตาม การชุมนุมบริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาลของกลุ่มพันธมิตรฯ นั้น มีการปิด ถนนบริเวณ ถนนพระราม 5 บริเวณแยกเบญจมบพิตร ถนนพิษณุโลก ตั้งแต่แยกนางเลิ้งจนถึงแยก พาณิชัยการ ซึ่งกลุ่มอาจารย์โรงเรียนราชวินิตมัธยมได้ยื่นคำร้องต่อศาลให้กลุ่มพันธมิตรฯ ปิด เส้นทางจราจร ทำให้ศาลแพ่งตัดสินให้กลุ่มพันธมิตรฯ ต้องเปิดเส้นทางจราจรบริเวณถนน

พิษณุโลกและถนนพระราม 5 เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2551 ดังนั้น กลุ่มพันธมิตรฯ จึงตัดสินใจย้ายเวทีและที่ชุมนุมกลับไปเป็นที่บริเวณเชิงสะพานมอญวานรังสรรค์ดั้งเดิม ซึ่งทำให้ยุทธวิธี อารยะขัดขืนของกลุ่มพันธมิตร ต้องหยุดลงด้วยคำสั่งศาล

ต่อมา กลุ่มพันธมิตรฯ มีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์เป็น "ยุทธศาสตร์ดาวกระจาย" หรือ "แผนสู้รบดาวกระจาย" โดยจัดกลุ่มมวลชน ประมาณ 100-200 คน แยกย้ายไปยังสถานที่ต่างๆ ยุทธการดาวกระจายครั้งนี้แตกต่างจากเมื่อมีการชุมนุมครั้งแรกก่อนการปฏิวัติ 19 กันยายน 2549 โดยเป็นการจัดกลุ่มเล็กๆ ไปชุมนุมกดดันรัฐบาลในสถานที่ต่างๆ ในขณะที่ยุทธการดาวกระจายที่เคยใช้นั้น เป็นการเคลื่อนขบวนใหญ่ หรืออาจเรียกว่าการย้ายสถานที่ชุมนุมชั่วคราวเพื่อการกดดัน ซึ่งนายสุริยะใส กตะศิลา กล่าวถึงสาเหตุที่พันธมิตรฯ ต้องจัดกลุ่มมวลชนไปยังที่ต่างๆ ว่า เพราะบางครั้งการดำเนินการเอาผิด พ.ต.ท.ทักษิณฯ ที่ล่าช้าจนเกินไป โดยเฉพาะขั้นตอนก่อนส่งศาลถือได้ว่า ความยุติธรรมที่ล่าช้า คือ ความอยุติธรรม แต่อะไรที่ตรงข้ามกับ พ.ต.ท.ทักษิณฯ ดำรงจะดำเนินการเร็วมาก

ยุทธศาสตร์ดาวกระจายนี้กลุ่มพันธมิตรฯ เคยใช้มาตั้งแต่การชุมนุมในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งนับเป็นกลไกหนึ่งของการบริหารจัดการ เพื่อให้ผู้ชุมนุมมีการเคลื่อนไหวบ้าง ไม่ให้รู้สึกว่ามีที่เดินไป เงื่อนไขหลักของยุทธศาสตร์ดาวกระจายอยู่ที่การควบคุมผู้ชุมนุม ซึ่งเป็นเรื่องประสบการณ์ที่กลุ่มพันธมิตรฯ เคยพิสูจน์มาแล้วในการเคลื่อนมือเมื่อปี 2549 โดยไม่มีการปะทะหรือต้องเสียเลือดเนื้อ กลุ่มพันธมิตรฯ เริ่มใช้ยุทธศาสตร์ดาวกระจายในการชุมนุมครั้งนี้เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2551 โดยนายสุริยะใส กตะศิลา และผู้ร่วมชุมนุมประมาณ 300 คน ได้เดินทางไปสำนักงานอัยการสูงสุด แล้วยื่นจดหมายถึงนายชัยเกษม นิติสิริ อัยการสูงสุด เพื่อยื่นหนังสือทวงถามความคืบหน้าการสั่งฟ้องคดีทุจริตของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี พร้อมพรรคพวก นอกจากนี้ ยังได้เคลื่อนขบวนมุ่งหน้าสู่กระทรวงมหาดไทย เพื่อยื่นหนังสือถึง ร.ต.อ.ดร.เฉลิม อยู่บำรุง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้ดูแลและแก้ปัญหาของประชาชนมากกว่าการโต้ตอบทางการเมือง ซึ่งการดาวกระจายในบางครั้งเป็นไปตามคำแนะนำจากนักธุรกิจและนักวิชาการที่เข้าร่วมกับพันธมิตรฯ ว่า ต้องมีการเคลื่อนไหวกดดันเพื่อทวงถามความคืบหน้าในคดีที่เกี่ยวข้องกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี เพราะเกรงว่าจะมีความล่าช้าจนเกิดการแทรกแซงในกระบวนการยุติธรรม โดยมีตัวอย่างให้เห็นแล้ว คือ กรณีของนายสุนัย มโนมัยอุดม เลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (ป.ป.ท.) และอดีตรับคดีเอสไอ ซึ่งถูกนายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นสั่งโยกย้าย เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2551

จุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์ดาวกระจายมักจะมุ่งเน้นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ (วิกฤตการณ์การเมืองไทย พ.ศ.2548-2553, ออนไลน์, 2555)

1. การดาวกระจายไปสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2551 เพื่อเปิดโปงความไม่ชอบมาพากลในการทำคดีของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี และผู้เกี่ยวข้อง

2. การเคลื่อนขบวนไปชุมนุมหน้ากระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2551 เพื่อขับไล่ นายชนพล ปัทมะ ให้ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และเพื่อยื่นหนังสือทวงถามกรณีข้อพิพาทเรื่องปราสาทเขาพระวิหาร เนื่องจากไม่ยอมเปิดเผยแผนที่ให้ประชาชนได้รับรู้ หลังจากตกลงร่วมกับประเทศกัมพูชาไปก่อนหน้านี้

3. การดาวกระจายไปสถานทูตอังกฤษประจำประเทศไทย 2 ครั้ง ได้แก่ วันที่ 19 สิงหาคม และ 30 ตุลาคม 2551 เพื่อเรียกร้องให้ทางรัฐบาลอังกฤษส่งตัว พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กลับมาประเทศไทยเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย

4. การดาวกระจายไปที่หน้า ปตท.เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2551 ส่งผลให้หุ้น ปตท. ร่วงลงทันที 1.50%

5. การดาวกระจายไปที่หน้ากระทรวงต่างประเทศ เพื่อเรียกร้องให้ทางกระทรวงทำการเพิกถอนหนังสือเดินทางสีแดง ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2551

6. การดาวกระจายไปที่หน้าเซ็นทรัลเวิลด์ราชประสงค์ เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2551 เพื่อจะเดินขบวนรณรงค์แจกหนังสือและวีซีดี ทั้งนี้ก่อนการรัฐประหารกลุ่มพันธมิตรเคยมาชุมนุมที่สยามพารากอน บริเวณราชประสงค์ เมื่อวันที่ 29-30 มีนาคม 2549 เพื่อกดดันรัฐบาลในขณะนั้น

7. การบุกยึด สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย 26 สิงหาคม 2551 เพื่อบุกยึด สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยโดยกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยไม่พอใจรายการความจริงวันนี้ที่ออกอากาศโดยแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติในขณะนั้น

นอกจากนี้ กลุ่มพันธมิตรฯ ยังเคลื่อนขบวนไปตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น การดาวกระจายไปยังสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อเรียกร้องให้ประธาน กกต. ตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบคำร้องทุจริตเลือกตั้งที่ถูกยกกว่า 700 คดี และให้ตรวจคำแถลงปิดคดีใบแดง “ขงยุทธ ดิยะไพรัช” ด้วยตัวเอง รวมทั้ง ยังให้กำลังใจ กกต. 3 คน คือ นายอภิชาติ สุขัคคานนท์ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการการเลือกตั้ง และนายสุเมธ อุปนิสากร กรรมการการเลือกตั้ง ขณะเดียวกัน กลุ่มพันธมิตรฯ ยังกล่าวว่า นายสมชัย จึงประเสริฐ กรรมการการเลือกตั้งอีกคนหนึ่ง มีพฤติกรรมที่แสดงออกเข้าข้างพรรคพลังประชาชนในทุกกรณี ตลอดจนอยู่ในฐานะที่กำกับดูแลเรื่องฝ่ายสืบสวนสอบสวนที่บังอาจนำเสนอหลักฐานอันเป็นเท็จต่อศาลฎีกานั้น ต้องแสดงความรับผิดชอบด้วยการลาออกจากตำแหน่งโดยทันที, การดาวกระจายไปสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อทวงถามความคืบหน้าของคดีความที่มีคนในรัฐบาลเป็นผู้ต้องหาที่

ยังค้างอยู่ รวมถึงสอบถามความคืบหน้าของคดีความที่เกี่ยวกับกลุ่มพันธมิตรฯ, การดาวกระจายไปยังอาคารสำนักงานใหญ่การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ถนนวิภาวดีรังสิต เพื่อทวงคืน ปตท. จากตลาดหลักทรัพย์กลับคืนสู่ประชาชน เป็นต้น

เมื่อการใช้ยุทธวิธีต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วไม่ได้ผล กลุ่มพันธมิตรฯ จึงได้เคลื่อนไหวกดดันรัฐบาลขึ้นสูงสุดโดยการใช้ "ปฏิบัติการไทยคู่ฟ้า" เพื่อเข้ายึดทำเนียบรัฐบาล ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติการที่เลื่อนลำดับความขัดแย้งจากการแบ่งฝ่าย เป็นความรุนแรง เนื่องจากการยึดหรือควบคุมศูนย์อำนาจในการสั่งการของรัฐบาลและของประเทศ กลุ่มพันธมิตรฯ ให้เหตุผลในการเข้ายึดทำเนียบรัฐบาลในครั้งนี้ว่า ทางกลุ่มพันธมิตรฯ ถือว่ารัฐบาลหมดความชอบธรรมแล้ว จึงไม่ต้องการประชุมคณะรัฐมนตรีอีกต่อไปการบุกยึดทำเนียบรัฐบาลเริ่มตั้งแต่เช้ามืดของวันที่ 26 สิงหาคม 2551 และเข้ายึดทำเนียบรัฐบาลได้สำเร็จในวันเดียวกันนั่นเอง ซึ่งกลุ่มพันธมิตรฯ ได้ใช้ทำเนียบรัฐบาลเป็นสถานที่ชุมนุมจนกระทั่งยุติการชุมนุม ตั้งแต่มีการยึดทำเนียบรัฐบาลในครั้งนี้ทำให้รัฐบาลไม่สามารถเข้าประชุมคณะรัฐมนตรีภายในทำเนียบรัฐบาลได้จึงจบจนสมัยของรัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่การยึดกุมศูนย์อำนาจของรัฐบาลเท่านั้น ในวันเดียวกัน เวลา 05.30 น. กลุ่มนักบริษัวิชัยจำนวน 85 คน แต่งชุดดำ โปกผ้ากู้ชาติ ใช้ผ้าปิดหน้าพกพาอาวุธ เช่น ปืนพก มีดดาบ มีด ไม้กอล์ฟ บุกเข้าไปยังสถานีวิทยุโทรทัศน์ NBT ขัดขวางการออกอากาศ และขับไล่พนักงานออกจากอาคาร ทำให้สถานียุติการออกอากาศชั่วคราว ซึ่งต่อมาบุคคลดังกล่าวถูกจับกุม (वाद रवी, 2554 : 129) นอกจากนี้ยังมีการจัดกำลังคนส่วนหนึ่งไปยังกระทรวงคมนาคมและกระทรวงการคลัง มีการพังประตูเหล็กเข้าไปในกองบัญชาการตำรวจนครบาล เพื่อเรียกร้องให้มีการชี้แจงการควบคุมตัว 85 คน นอกจากนี้กลุ่มพันธมิตรในต่างจังหวัด ก็ได้เริ่มปฏิบัติการคุกคาม และข่มขู่ ได้แก่ การปิดถนนเพชรเกษม ช่วง อ.ท่าแซะ จังหวัดชุมพร ช่วงถนนมิตรภาพ กม.195 กลุ่มพันธมิตรสงขลาประกาศว่าหากมีการใช้ความรุนแรงกับกลุ่มพันธมิตรฯ จะออกมาเคลื่อนไหวต่อต้าน มีการปิดถนนสายนครสวรรค์-พิษณุโลก ช่วง อ.วชิรบุรีมี จ.พิจิตร และพันธมิตรอีสานปักหลักปิดถนนมิตรภาพขาเข้า จ.นครราชสีมา พร้อมขู่ว่า หากมีการออกหมายจับ 5 แกนนำ จะปิดถนนทั้งขาขึ้นและขาถ่วงทันที (वाद रवी, 2554 : 130-137)

และต่อมา มวลชนที่มีการจัดตั้งไว้ก่อนแล้วและร่วมมือกับการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ ก็ได้ประกาศข่มขู่รัฐบาลมิให้มีการสลายการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ โดยในวันที่ 30 สิงหาคม 2551 พนักงานเดินรถไฟการรถไฟแห่งประเทศไทย พร้อมด้วยสหภาพท่าเรือ สหภาพการบินไทย สหภาพการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สหภาพการประปาและสหภาพ ขสมก. นัดหยุดงานเพื่อกดดันให้รัฐบาลลาออก ขณะเดียวกัน กลุ่มพันธมิตรฯ จังหวัดภูเก็ต สงขลา และกระบี่

ร่วมกันปิดสนามบินภูเก็ต หาดใหญ่ และกระบี่ งดเที่ยวบินขึ้น-ลง ทั้งในประเทศ และระหว่างประเทศ มีผลให้ผู้ที่กำลังเดินทางขึ้นเครื่องบินต้องกลับไปยังที่พักเพื่อรอคูสถานการณ์

แม้ว่าศาลแพ่ง ได้วินิจฉัยให้ กลุ่มพันธมิตรฯ ต้องเปิดเส้นทางจราจรบริเวณถนนพิษณุโลกและถนนพระราม 5 เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2551 แต่ในกรณีการยึดทำเนียบรัฐบาลเป็นที่ชุมนุม ศาลแพ่งกลับไม่ได้มีคำสั่งเช่นนั้น กล่าวคือ ศาลแพ่งได้มีคำสั่งชั่วคราวให้กลุ่มพันธมิตรฯ รื้อถอนเวทีปราศรัยและสิ่งกีดขวางอื่นๆ ออกจากทำเนียบรัฐบาลและเปิดถนนพิษณุโลก ถนนราชดำเนินทุกช่องการจราจร แต่แกนนำกลุ่มพันธมิตรฯ ได้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ โดยศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาให้ยกคำสั่งคุ้มครองของศาลชั้นต้นดังกล่าว ทำให้กลุ่มพันธมิตรฯ ยังคงใช้ทำเนียบรัฐบาลเป็นสถานที่ชุมนุมต่อไปจนกระทั่งกลุ่มพันธมิตรฯ ได้ประกาศยุติการชุมนุมเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2551 ยุทธวิธีอารยะขัดขืนของกลุ่มพันธมิตรฯ จึงยังคงสามารถใช้ได้

ในส่วนการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านพันธมิตรฯ นั้น นอกจากการเคลื่อนขบวนเข้าใกล้กลุ่มผู้ชุมนุมพันธมิตรฯ และขว้างปาขวดแก้วเข้าใส่กัน และปราศรัยคำทอกันด้วยวาจาหยาบคาย เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2551 แล้ว ในคืนวันที่ 19 มิถุนายน 2551 กลุ่มต่อต้านพันธมิตรฯ ประชาชนเพื่อประชาธิปไตย นำโดยแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติได้เคลื่อนขบวนจากสนามหลวงมาหยุดอยู่ที่บริเวณสี่แยก จปร. และเผชิญหน้ากับตอนท้ายขบวนของพันธมิตรฯ โดยยังไม่มีเหตุปะทะกัน ด้านตำรวจได้เข้าควบคุมสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเพื่อไม่ให้เกิดเหตุรุนแรง แต่ในวันจันทร์ที่ 1 กันยายน กลุ่ม นปช.จำนวนหลายพันคนบุกผ่านแยก จปร.และหน้าสถานีตำรวจนางเลิ้งเข้าปะทะกับการ์ดของฝ่ายพันธมิตรฯ ผู้ชุมนุมใช้ท่อนไม้ หนังสือดี ระเบิดขวด และมีผู้ใช้ปืนเป็นอาวุธ จึงมีผู้ได้รับบาดเจ็บทั้งสองฝ่าย ขณะเดียวกันทหารจากกองทัพบกที่ 1 ได้เสริมกำลังด้วยโล่ และกระบองมากระหน่ำระหว่างทั้ง 2 ฝ่าย หลังจากเหตุการณ์การปะทะกันระหว่างกลุ่ม นปช. กับกลุ่มพันธมิตรฯ ส่งผลให้มีผู้ชุมนุมจากกลุ่ม นปช. เสียชีวิต 1 คน ทำให้นายสมักร สุนทรเวช ประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการฉุกเฉินในวันรุ่งขึ้น (วาด รวี, 2554 : 142) ซึ่งครั้งนี้ถือเป็นการปะทะกันเป็นครั้งแรกที่ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิต และถือเป็นระดับ 4 คือ เข้าสู่ขั้นความรุนแรง

รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในเขตกรุงเทพมหานคร จนกระทั่ง วันที่ 14 กันยายน 2551 นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผู้บัญชาการทหารบก และ พล.ต.อ.พัชรวาท วงษ์สุวรรณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงได้ร่วมกันแถลงยกเลิกประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในเขตกรุงเทพมหานคร พร้อมกันนี้นายสมชายฯ ยังได้เรียกร้องให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากัน เพื่อยุติความรุนแรงและความขัดแย้ง

การปิดล้อมการประชุมของรัฐสภาเป็นอีกกรณีหนึ่งที่ทำให้ความขัดแย้งเข้าสู่ลำดับที่ 4 เพราะทำให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก โดยในวันที่ 6 ตุลาคม 2551 หลังจากที่ผู้ชุมนุมจากจังหวัดต่าง ๆ ได้ทยอยสู่ที่ชุมนุมแล้ว เวลาประมาณ 20.30 น. บนเวทีแกนนำ พันธมิตรได้ขึ้นเวที และประกาศขยายพื้นที่การชุมนุมไปยังหน้าอาคารรัฐสภาทำการปิดล้อม เพื่อไม่ให้รัฐบาลแถลงนโยบายได้ เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2551 ตำรวจจึงได้ระดมยิงแก๊สน้ำตาสลายการชุมนุมของกลุ่มผู้ชุมนุมที่ปิดล้อมอาคารรัฐสภา เพื่อให้รัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์แถลงนโยบายตามกฎหมาย พรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้าน และสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 40 คน ได้คว่ำบาตรการแถลงนโยบายครั้งนี้โดยไม่เข้าร่วมประชุม หลังจากนั้นนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรีแถลงนโยบายเสร็จแล้ว ได้เดินทางออกจากรัฐสภาไปยังกองบัญชาการกองทัพไทยเพื่อหารือกับผู้บัญชาการ 3 เหล่าทัพถึงสถานการณ์ ในการสลายการชุมนุม ตำรวจได้ยิงแก๊สน้ำตาเพื่อเปิดทางให้ ส.ส. และ ส.ว. ซึ่งยังคงติดอยู่ภายในอาคารรัฐสภาออกไปได้ ผู้ชุมนุมจำนวนหนึ่งพยายามจะเข้าไปในพื้นที่ บชน. แม้ว่าตำรวจจะประกาศห้ามแล้ว จึงมีการยิงแก๊สน้ำตาสกัดกั้นที่หน้ากองบัญชาการ ตำรวจนครบาลและลานพระบรมรูปทรงม้า รวมยอดผู้เสียชีวิต 2 ราย บาดเจ็บทั้งสิ้น 381 ราย (มีผู้ได้รับบาดเจ็บจนถึงขาขาด 2 ราย) ซึ่งต้องตรวจสอบว่าเกิดจากแก๊สน้ำตาหรือระเบิดปิงปองที่นำมาเองจากผู้ชุมนุมด้วยกัน ในเหตุการณ์ครั้งนี้ตำรวจได้รับบาดเจ็บ 11 นายจากการโดนแทงคอด้วยด้ามธง และโดนรถของผู้ชุมนุมวิ่งเข้าชน รวมถึงถูกยิงด้วยลูกเหล็กและหัวน๊อต

หลังจากนั้นไม่นาน พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ได้ลาออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สังกมหลายภาคส่วนได้ประณามการกระทำของตำรวจครั้งนี้ หลังจากเหตุการณ์การปะทะกัน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงพระราชทานหน่วยพยาบาลเพื่อให้ทำการดูแลผู้ได้รับบาดเจ็บ และพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวนสามแสนบาทแก่โรงพยาบาลรามาศิริเพื่อเป็นการค่าใช้จ่ายในการรักษา

ภายหลังเหตุการณ์การสลายการชุมนุม ผู้นำเหล่าทัพ อันได้แก่ พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผู้บัญชาการทหารบก พล.ร.อ.กำธร พุ่มหิรัญ ผู้บัญชาการทหารเรือ พล.อ.อ.อิทธิพร ศุภวงษ์ ผู้บัญชาการทหารอากาศ พล.ต.อ.พัชรวาท วงษ์สุวรรณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และ พล.อ.ทรงกิตติ จักกาบาตร์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้ร่วมกันออกอากาศในรายการเรื่องเด่นเย็นนี้ ทางช่อง 3 โดยเรียกร้องให้รัฐบาลลาออกและแสดงความรับผิดชอบ จึงมีผู้เรียกเหตุการณ์นี้ว่าเป็นการปฏิวัติผ่านหน้าจอ (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2553 : 279) ในขณะที่แกนนำ นปช.ได้ปราศรัยที่สนามหลวงถึงการทำหน้าที่ของตำรวจในการสลายการชุมนุมว่าถูกต้องแล้ว

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการชุมนุมยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องจนกระทั่งถึงขั้นการใช้ อาวุธสงครามหลายครั้ง โดยเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2551 เวลาประมาณ 03.00 น. เกิดเหตุบริเวณเต็นท์ของกลุ่มพันธมิตรฯ ใกล้เวทีปราศรัยภายในทำเนียบรัฐบาล มีการยิงอาวุธสงครามคาดว่าเป็นระเบิดเอ็ม 79 เมื่อ 20 พฤศจิกายน เวลาประมาณ 03.30 น. เกิดเหตุระเบิดใกล้เวทีอีกครั้ง เป็นระเบิดเอ็ม 79 ทำให้มีผู้เสียชีวิต 1 คน บาดเจ็บ 23 คน และเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2551 คนร้ายยิงระเบิดใส่การ์ดพันธมิตรฯ บริเวณแยกมัสกวัน มีผู้บาดเจ็บ 8 คน สาหัส 1 คน (วาด รวี, 2554 : 178)

เนื่องจากการเรียกร้องของกลุ่มผู้ชุมนุมยังไม่สัมฤทธิ์ผล กลุ่มพันธมิตรฯ จึงต้องเสาะหาวิธีการใหม่ๆ ซึ่งครั้งนี้ก็คือการยึดสนามบินซึ่งถือเป็นความขัดแย้งในลำดับขั้นที่ 4 ความรุนแรง โดยแกนนำกลุ่มพันธมิตรฯ มีมติให้จัดการชุมนุมใหญ่เรียกว่า ม้วนเดียวจบ ปฏิบัติการเริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2551 โดย พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้ขึ้นเวทีขอแรงจากกลุ่มผู้ชุมนุมให้เดินทางมายังทำเนียบรัฐบาลในเวลา 04.00 น. เพื่อจะกระจายตัวไปตามที่ต่าง ๆ ตามแผนที่วางไว้ ซึ่งยังไม่เป็นที่เปิดเผยว่าจะให้ทำอะไรบ้าง แต่ก่อนหน้านั้นได้มีผู้ชุมนุมส่วนหนึ่งเดินทางไปยังสนามบินดอนเมือง และเข้ายึดพื้นที่ของสนามบินเพื่อไม่ให้คณะรัฐมนตรีใช้สถานที่เป็นที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้

ต่อมาในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2551 กลุ่มพันธมิตรฯ ประมาณ 1,000 คน เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวเข้าสู่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเพื่อกดดันให้นายกรัฐมนตรีสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ลาออกจากตำแหน่ง โดยมีการตั้งแถวสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจประมาณ 200 - 300 นาย แต่เนื่องจากเจ้าหน้าที่เกรงว่าจะเกิดความรุนแรงจึงได้ถอยร่นมาเรื่อย ๆ จนถึงตัวอาคารและทำการชุมนุมอยู่ด้านนอกอาคารผู้โดยสาร ผู้ชุมนุมได้ทยอยเดินทางเข้ามาสมทบมากขึ้นประมาณ 20,000 คน ทำให้การเดินทางทางอากาศไปสู่ท่าอากาศยานนานาชาติอื่น ๆ ต้องหยุดลงและสายการบินที่มีกำหนดลงจอด ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิต้องไปลงจอด ณ ท่าอากาศยานอู่ตะเภาแทน

นายเสรีรัตน์ ประสุตานนท์ ผู้อำนวยการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและรักษาการกรรมการผู้อำนวยการใหญ่ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ได้ประกาศหยุดทำการบินเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน เพื่อความปลอดภัยของผู้โดยสารและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน หลังจากนั้นนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ประกาศใช้พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตพื้นที่ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิและท่าอากาศยานดอนเมือง พร้อมกันนี้ได้ออกคำสั่งปลด พล.ต.อ. พัทธวิท วงษ์สุวรรณ ผบ.ตร. เนื่องจากไม่สามารถจัดการกับการชุมนุมได้และแต่งตั้ง พล.ต.อ.ปทีป ตันประเสริฐ จเรตำรวจแห่งชาติเป็นผู้รักษาการแทน

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง แกนนำกลุ่มพันธมิตรฯ ได้ออกหนังสือเปิดผนึกถึงนาย เสรีรัตน์ ประสูตานนท์ ว่ากลุ่มพันธมิตรฯ ชุมนุมอยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องใดๆ ทั้งสิ้นกับการขึ้นลงของเครื่องบิน ขอให้เปิดท่าอากาศยานและทำการบิน โดยการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลการขึ้นลงเครื่องบินและดูแลรักษาความปลอดภัยของเครื่องบินเป็นพื้นที่ความรับผิดชอบของนายเสรีรัตน์

หลังจากตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ได้อ่านคำวินิจฉัยคดียุบพรรคพลังประชาชน พรรคชาติไทย และพรรคมหาชนไทย อันเนื่องมาจากกรณีทุจริตการเลือกตั้งของนายชวรัตน์ ชาญวีรกูล ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัย เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้ออกแถลงการณ์ฉบับที่ 27/2551 ประกาศยุติการชุมนุมซึ่งใช้เวลาต่อเนื่องยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองไทยถึง 193 วัน เนื่องจากการชุมนุมได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ

1. สามารถพิทักษ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้เป็นผลสำเร็จ จนทำให้เกิดการยุบพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลที่ทุจริตการเลือกตั้งถึง 3 พรรคการเมือง
2. รัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ซึ่งกลุ่มพันธมิตรฯ ถือเป็นรัฐบาลหุ่นเชิดของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร พ้นจากอำนาจโดยปริยายจากคดียุบพรรค

กลุ่มพันธมิตรฯ ได้กล่าวถึงผลจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ว่า แสดงให้เห็นว่าการได้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินที่ผ่านมานั้นไม่ใช่วิถีทางของประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ แต่เป็นการได้มาซึ่งอำนาจด้วยการทุจริตการเลือกตั้ง และเป็นบทพิสูจน์ที่แสดงให้เห็นว่า การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ นั้นเป็นความถูกต้องชอบธรรมเป็นที่ประจักษ์ ดังนั้น จึงขอประกาศยุติการชุมนุมทั้งที่ทำเนียบรัฐบาล สนามบินสุวรรณภูมิ และสนามบินดอนเมือง ในวันที่ 3 ธันวาคม 2551

หลังจากเหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้ยุติลง นพ.เพชรพงษ์ กำจรกิจการ ผู้อำนวยการศูนย์เฮอร์วิน สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ได้สรุปยอดผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม - 2 ธันวาคม 2551 โดยมีจำนวนผู้บาดเจ็บทั้งสิ้น 737 ราย เสียชีวิต 8 ราย โดยกลุ่มผู้ชุมนุมพันธมิตรฯ เสียชีวิต 7 ราย และกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. เสียชีวิต 1 ราย

4. การแก้ไขปัญหาความรุนแรงของรัฐ

การแก้ไขปัญหาการชุมนุมในครั้งนี้ รัฐบาลใช้กำลังตำรวจปราบจลาจลควบคุมความสงบเรียบร้อยของการชุมนุมตามกฎหมายปกติ โดยใช้การเจรจาต่อรองกับกลุ่มผู้ชุมนุมอยู่เป็นระยะๆ โดยนอกจากการรักษาความสงบเรียบร้อยระหว่างการชุมนุมแล้ว เจ้าหน้าที่ยังมีหน้าที่ในการห้ามปราม หรือเป็นตัวกลางมิให้ฝ่ายหนุนและฝ่ายต่อต้านการชุมนุมเข้าปะทะกันเช่นใน

ระหว่างการชุมนุมในวันที่ 26 พฤษภาคม 2551 ณ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย กลุ่มต่อต้านพันธมิตรฯ ได้เคลื่อนขบวนเข้าใกล้กลุ่มผู้ชุมนุมพันธมิตรฯ ทั้งสองฝ่ายขว้างปาขวดแก้วเข้าใส่กัน และปราศรัยคำทอกันด้วยวาจาหยาบคาย เจ้าหน้าที่จึงต้องห้ามปราม

นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ยังได้รับคำสั่งไม่ให้ใช้ความรุนแรงกับกลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งส่งผลให้ผู้ชุมนุมสามารถเคลื่อนขบวนไปยังสถานที่ที่ต้องการเพื่อการกดดันข้าราชการในส่วนราชการต่างๆ ได้โดยง่าย เช่น การเคลื่อนขบวนของกลุ่มพันธมิตรฯ เมื่อ 20 มิถุนายน 2551 ใน “ยุทธการสงคราม 9 ทพ” เพื่อยึดพื้นที่บริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาลสามารถฝ่าแนวป้องกันของตำรวจได้โดยใช้กำลังคนดันฝ่าเข้าไป ในขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับคำสั่งไม่ให้ใช้ความรุนแรงกับกลุ่มผู้ชุมนุม (วาด รวี, 2554 : 112) รวมถึงการเคลื่อนขบวนแบบดาวกระจายไปยังสถานที่ต่างๆ อีกหลายครั้ง

อย่างไรก็ตาม ในที่สุด การปะทะกันระหว่าง นปช.กับการ์ดของกลุ่มพันธมิตรฯ เมื่อ 1 กันยายน 2551 ซึ่งมีผู้เสียชีวิต 1 คน ทำให้รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดย คณะรัฐมนตรีมีมติตั้งกองอำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินโดยมีผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้อำนวยการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและแม่ทัพภาคที่ 1 เป็นรองผู้อำนวยการ (วาด รวี, 2554 : 142) แต่แม้จะได้มอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายพิเศษให้แก่กองทัพบกแล้ว แต่ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ก็ไม่ได้มีการใช้กำลังสลายการชุมนุมแต่อย่างใด โดยหน้าที่หลักที่ปฏิบัติคือการรักษาความสงบเรียบร้อยในการชุมนุมและการป้องกันมิให้มวลชนทั้ง 2 กลุ่ม ปะทะกัน และได้มีการประกาศยกเลิกการใช้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่กรุงเทพมหานครใน 14 กันยายน 2551

การปิดล้อมการประชุมของรัฐสภาเป็นอีกกรณีหนึ่งที่ทำให้ความขัดแย้งเข้าสู่ลำดับที่ 4 เพราะทำให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก เมื่อเช้าวันที่ 7 ตุลาคม 2551 นั้น เป็นการเข้าควบคุมการชุมนุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจปราบจลาจลเป็นครั้งแรก นับตั้งแต่เริ่มการชุมนุมในปลายเดือนพฤษภาคม 2551 ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 2 ราย บาดเจ็บทั้งสิ้น 381 ราย พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ ได้ลาออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และในเวลาต่อมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รายงานการตรวจสอบที่ 519/2551 เรื่อง สิทธิในชีวิตและร่างกาย กรณีการสลายการชุมนุมเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2551 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2551 ได้สรุปใน 4 ประเด็น กล่าวคือ ประเด็นที่ 1 การบาดเจ็บและเสียชีวิตของประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผลโดยตรงมาจากการใช้ระเบิดแก๊สน้ำตาเข้าสลายการชุมนุม ประเด็นที่ 2 การใช้กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจและอาวุธแก๊สน้ำตาเข้าสลายการชุมนุม เป็นการกระทำที่ละเมิดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ประเด็นที่ 3 การกระทำของรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ตำรวจ อาจเข้าข่ายเป็น

การกระทำผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ร่วมกันทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ได้รับอันตรายสาหัส มาและพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157, 295, 297, 288, 289, 83 และประเด็นที่ 4 บุคคลที่จะต้องรับผิดชอบต่อการสลายการชุมนุม ได้แก่ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี ในฐานะผู้สั่งให้มีการสลายการชุมนุม พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบให้รับผิดชอบในการสลายการชุมนุมและสั่งการให้มีการสลายการชุมนุม รวมทั้งรัฐมนตรีที่อยู่ด้วยในการประชุมคณะรัฐมนตรีแต่ไม่ได้คัดค้านการใช้กำลังและระเบิดแก๊สน้ำตาเข้าสลายการชุมนุมต้องเป็นผู้รับผิดชอบ เข้าข่ายความผิดฐานเป็นผู้ใช้ให้บุคคลอื่นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส มาและพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157, 295, 297, 288, 289, 83 โดย เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้อง ต้องรับผิดชอบในการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการละเมิดกฎหมายที่อาจเข้าข่ายเป็นความผิด ฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติและ/หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ร่วมกันทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ ทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส มาและพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157, 295, 297, 288, 289, 83 โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าว ได้แก่ พล.ต.อ.พัชรวาท วงษ์สุวรรณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ, พล.ต.อ.ปานศิริ ประภาวัตร รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลด้านการปฏิบัติการ, พล.ต.อ.วิโรจน์ พหลเวชช์ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบตามแผนกรกฎ/48, พล.ต.อ.จงรักษ์ จุฑานนท์ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติที่อยู่ด้วยในการประชุมวางแผนทั้งที่ทำเนียบรัฐบาล (ดอนเมือง) และกองบัญชาการตำรวจนครบาล, พล.ต.ท.สุชาติ เหมือนแก้ว ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล/ผู้บัญชาการเหตุการณ์ และนายตำรวจระดับปฏิบัติการอีกจำนวนหนึ่ง

จากการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ ในปี 2551 สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มพันธมิตรฯ เป็นกลุ่มชนชั้นนำ ได้ออกมาปลุกระดมมวลชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางในภาคพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม ให้ต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อประโยชน์ของ พ.ต.ท.ทักษิณฯ โดยใช้ประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การที่รัฐบาลยินยอมให้แก้มพู่ชาขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก และประเด็นอื่นๆ ที่มวลชนกลุ่มนี้มีความเข้าใจ การปลุกระดมของพันธมิตรฯ ทำให้ระดับความขัดแย้งไปสู่ขั้นที่ 4 คือระดับความรุนแรง เช่น การยึดทำเนียบรัฐบาลและสนามบินทั้ง 2 แห่ง การปะทะกันระหว่างกลุ่มพันธมิตรฯ กับกลุ่ม นปช. และการสลายการชุมนุมหน้ารัฐสภาที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก และเนื่องจาก รัฐบาลนายสมัครฯ ไม่ได้ดำเนินการแก้ไข

ปัญหาตามลำดับขั้นของความขัดแย้ง เช่น การใช้คนกลาง หรือการใช้การเจรจาอย่างเป็นทางการ และไม่สามารถควบคุมและบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเต็มที่ จึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ส่วนระดับของความขัดแย้งจึงเข้าสู่ขั้นความรุนแรง

การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ พ.ศ.2552

1. สถานการณ์ทางการเมือง

หลังจากศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้ยุบพรรคพลังประชาชน พรรคชาติไทย และ พรรคมหาชนไทย สมัชชิกพรรคชาติไทยได้ไปก่อตั้งพรรคชาติไทยพัฒนา ส่วนพรรคพลังประชาชนส่วนหนึ่งไปตั้งพรรคเพื่อไทย และส่วนหนึ่งคือกลุ่มเพื่อนเนวินรวมกับกลุ่มพรรคมหาชนไทย ตั้งพรรคภูมิใจไทย ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพลิกขั้วทางการเมืองโดยการสนับสนุน พรรคประชาธิปัตย์และผลักดันให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี

การที่กลุ่มพรรคร่วมรัฐบาลเดิมได้หันไปสนับสนุน พรรคประชาธิปัตย์ นั้นมีปัจจัยต่างๆ ที่สำคัญ คือ ปัจจัยแรก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กลุ่มเพื่อนเนวิน นำโดยนายเนวิน ชิดชอบ ที่มีอย่างน้อย 30 คน ประกาศสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ เหตุเพราะความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างนายเนวิน ชิดชอบ กับกลุ่มของนางเยวภา วงศ์สวัสดิ์ นายยงยุทธ ดิยะไพรัช และนางสุดารัตน์ เกตุราพันธ์ โดยทำให้นายสมัคร สุนทรเวช ซึ่งนายเนวินฯ สนับสนุน ไม่ได้เป็นนายกรัฐมนตรีอีกสมัยหนึ่ง ปัจจัยต่อมาคือ กลุ่มธุรกิจและกลุ่มต่างๆ ในสังคมเรียกร้องให้มีการ “เปลี่ยนขั้ว” ทางการเมือง เพราะเชื่อว่า หากพรรคเพื่อไทยขึ้นมาเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล ปัญหา ก็จะไม่จบ ปัจจัยสุดท้ายคือ อำนาจจากฝ่ายทหาร และ “ผู้ใหญ่” ที่มีอำนาจและอิทธิพลอย่างมากตั้งแต่ ภายหลังการรัฐประหารเมื่อ 19 กันยายน 2549 โดยมีคำยืนยันของแกนนำกลุ่มเพื่อนเนวิน และแกนนำพรรคประชาธิปัตย์ ที่เดินสายคุยกับพรรคร่วมต่างๆ ว่า “ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองคนสำคัญต้องการให้เปลี่ยนขั้ว ” ทำให้ที่ประชุมสภาเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2551 มีมติเลือกนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี (มติชนสุด สัปดาห์, 2551ข : 10 อ้างถึงใน สิทธิโชค ลางกุลานนท์, 2552 : 252)

หลังจากสภามีมติดังกล่าว กลุ่ม นปช. ซึ่งชุมนุมอยู่หน้ารัฐสภา ได้ปิดทางออกสภา บริเวณถนนราชวิถี เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงใช้ตำรวจชุดปราบจลาจลพร้อมโล่เข้าผลักดันเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกไปได้ แต่ก็ถูกขว้างปาด้วยก้อนหิน ทำให้รถเสียหายหลายคัน (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2554 : 284) และในวันที่ 31 มกราคม 2552 กลุ่ม นปช. เริ่มชุมนุมขับไล่รัฐบาล

2. การนำและประเด็นที่นำมาใช้ในการปลูกฝังแนวความคิดให้กับมวลชน

การประชุมของกลุ่ม นปช. ในครั้งนี้ เป็นการชุมนุมที่ไม่ได้มีการเตรียมการมาก่อนมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มได้ออกมาเคลื่อนไหวเกือบจะทันทีหลังจากนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ชื่อเรียกร้องในหัวแรกๆ จึงยังมีความหลากหลาย ในช่วงเวลาต่างๆ ของการประชุม จึงมีการเรียกร้องที่ชัดเจนมากขึ้น โดยต้องการให้ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ลาออก โดยกลุ่มใช้ตัว พ.ต.ท.ทักษิณฯ เป็นหลักในการดึงดูดผู้เข้าร่วมการประชุม ด้วยการโฟนิน หรือวิดีโอลิงค์เกือบทุกคืน ในห้วงการประชุมยืดเยื้อ

ทั้งนี้ ในวันที่ 31 มกราคม 2552 กลุ่ม นปช. ได้เริ่มการประชุมขับไล่รัฐบาลเป็นครั้งแรกที่ท้องสนามหลวง หลังจากนั้นได้เดินขบวนมาที่ทำเนียบรัฐบาล และได้ยื่นข้อเรียกร้อง ดังนี้

1. เร่งรัดดำเนินคดีอย่างจริงจังกับตัวแกนนำพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่ยึดทำเนียบรัฐบาล ยึดสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที สนามบินดอนเมืองและสนามบินสุวรรณภูมิ
2. ปลดรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายกษิต ภิรมย์
3. รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับ คปพร. ยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 แล้วนำรัฐธรรมนูญ 2540 กลับมาใช้
4. เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่แล้ว ให้ยุบสภา และให้เวลา 15 วัน ในการปฏิบัติ มิฉะนั้นจะชุมนุมยืดเยื้อ

หลังจากการประชุมครั้งแรกเมื่อ 31 มกราคม 2552 กลุ่ม นปช. ได้นำชุมนุมอีกครั้งในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2552 เพื่อมาทวงข้อเสนอกับ 4 ข้อดังกล่าว และได้สลายการชุมนุมไปในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2552 โดยนครรวมพลใหม่ในวันที่ 26 มีนาคม 2552 ซึ่งในระหว่างนี้กลุ่มแกนนำคนเสื้อแดง ได้ตระเวนเดินสายจัดการชุมนุมตามต่างจังหวัดเพื่อหาแนวร่วม ซึ่งการเดินสายต่างจังหวัดนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการเดินทางไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยในห้วงเดือนมีนาคม 2552 กลุ่ม นปช. ได้เดินสายต่างจังหวัดเพื่อการหาแนวร่วมไปยังจังหวัดหนองคาย ขอนแก่น พระนครศรีอยุธยา มุกดาหาร อุบลราชธานี และกรุงเทพมหานคร โดยมีไฮไลต์ของการชุมนุมแต่ละครั้งคือการที่ พ.ต.ท.ทักษิณฯ โฟนิน เข้ามาในที่ชุมนุม เพื่อปลุกระดมมวลชนให้ต่อต้านรัฐบาล และการโอศรวญเรื่องที่ตนตกเป็นเหยื่อของความอยุติธรรม ทั้งยังมีการกล่าวโจมตีรัฐบาล องค์กรอิสระ ทหาร และกระบวนการยุติธรรมของประเทศ (ฤกษ์ สุภศิริ, 2554 : 294-295) และการโฟนิน หรือการวิดีโอลิงค์ ของ พ.ต.ท.ทักษิณฯ นี้เองที่สามารถดึงดูดประชาชนมาร่วมการประชุมได้เป็นจำนวนมาก ในแต่ละครั้งถือเป็นการปลุกระดมมวลชนที่ได้ผล

ประเด็นข้อเรียกร้องของกลุ่ม นปช. มีความชัดเจนมากขึ้น เมื่อ 8 เมษายน 2552 โดยกลุ่ม นปช. ได้ขึ้นบนเวทีที่ทำเนียบรัฐบาล อ่านแถลงการณ์ของคนเสื้อแดง โดยตั้งข้อเรียกร้องดังต่อไปนี้

1. พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ และนายชาญชัย ลิขิตจิตถะ ต้องพิจารณาตัวเองด้วยการลาออกจากตำแหน่งองคมนตรี
2. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
3. การบริหารราชการแผ่นดินดำเนินไปตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การปรับปรุงใด ๆ ให้ดีขึ้นตามหลักสากล ต้องมีการปรึกษาหารือกันระหว่างนักประชาธิปไตยผู้มีประวัติและพฤติกรรมเชิดชูระบอบประชาธิปไตยเป็นที่ประจักษ์

นอกจากนี้ได้ปรากฏตามสื่อต่างๆ ว่า กลุ่ม นปช. มีแผน ปชป.อันมี "แผนตากสิน" ที่หวังนำไปสู่สงครามแบ่งแยกประชาชน เพื่อให้มีการนิรโทษกรรม นายเทพไท เสนพงศ์ โฆษกส่วนตัวหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ (ปชป.) แถลงยืนยันว่ามีข้อมูลเป็นเอกสารเรื่องแผนตากสินจริง เบื้องต้นกำหนดแนวทางการเคลื่อนไหว 5 ข้อ คือ 1. จัดตั้งมวลชนโดยเฉพาะกลุ่มคนเสื้อแดง 2. จัดขบวนการทำงานของคนในรัฐบาล 3. ขยายการเคลื่อนไหวจากกรุงเทพฯ ไปยังต่างจังหวัด 4. ปิดล้อมสถานที่ราชการ และ 5. จัดตั้งมวลชนหัวรุนแรงเพื่อสร้างความรุนแรง ซึ่งสุดท้ายแล้วจะนำไปสู่สงครามเพื่อแบ่งแยกประชาชน โดยเป้าหมายคือต้องการให้มีการนิรโทษกรรม (ปชป.อันมีแผนตากสินจริง, ออนไลน์, 2552)

สิริอัญญา (ออนไลน์, 2552) สรุปเนื้อหาของแผนตากสินตามที่ นายเทพไท เสนพงศ์ โฆษกส่วนตัวหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์กล่าวถึง ไว้ในบทความเรื่อง “พบ.ทบ.กับยุทธการปราบยุ่ง” ว่าประกอบด้วยการเคลื่อนไหว 4 ด้าน คือ

ด้านแรก เป็นการเคลื่อนไหวในต่างประเทศเพื่อทำลายความเชื่อมั่นประเทศไทยและสถาบันต่างๆ รวมทั้งกดดันนายกรัฐมนตรี

ด้านที่สอง เป็นการเคลื่อนไหวในสภาเพื่อกดดันรัฐบาลไม่ให้บริหารราชการแผ่นดินได้โดยสะดวก ทำให้นโยบายต่างๆ ไม่สามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ และทำให้ประชาชนผิดหวังในการดำเนินงานของรัฐบาล

ด้านที่สาม เป็นการเคลื่อนไหวของพลังมวลชนเพื่อต่อต้านและล้มรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โดยเริ่มต้นจากการขับไล่คำว่าทำร้ายคณะรัฐมนตรี และยกระดับไปสู่การก่อความรุนแรงและก่อจลาจลแบบเหตุการณ์เดือนพฤษภาคมปี

ด้านที่สี่ เป็นการเคลื่อนไหวทางวิชาการและสื่อมวลชนเพื่อให้เห็นว่าอำนาจเก่าเป็นประชาธิปไตย อำนาจใหม่เป็นเผด็จการ โดยมุ่งเป้าหมายทำลายกองทัพ สถาบันศาล สถาบันองคมนตรี และสถาบันเบื้องสูง เพื่อให้ประชาชนปฏิเสธและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงการปกครองปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและในจังหวัดต่างๆ แม้กระทั่งที่เกิดขึ้นในต่างประเทศตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจะสอดคล้องกับเนื้อหาและรายละเอียดของแผนตากสินแทบทุกประการ

3. ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวและระดับความรุนแรง

การชุมนุมของกลุ่ม นปช. ในครั้งนี้ มีการใช้ยุทธวิธีที่คล้ายกับกลุ่มพันธมิตรมากกว่าที่กลุ่มเคยชุมนุมในปี 2550 หลังจากการรัฐประหาร กลุ่ม นปช. มีการปักหลักชุมนุมยึดเขื่อนนอกทำเนียบรัฐบาล ต่างจากฝ่ายพันธมิตรฯ ที่ชุมนุมภายในทำเนียบรัฐบาล มีการดาวกระจายแต่ไม่มากนัก การขัดขวางการชุมนุมในระดับนานาชาติ มีการใช้วิธีการปิดการจราจรเพื่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนในกรุงเทพฯ และการใช้ยุทธวิธีชู พ.ต.ท.ทักษิณฯ เป็นผู้นำคนหนึ่งของการชุมนุมโดยการโฟนอินหรือวิดีโอลิงค์มาในที่ชุมนุมเกือบทุกคืน การชุมนุมครั้งนี้ผู้ร่วมชุมนุมก่อเหตุรุนแรงในเวลาอันรวดเร็ว จึงพออนุมานได้ว่า กลุ่มเห็นตัวอย่างความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตร แล้วนำมาเป็นแบบอย่าง แล้วปฏิบัติตามแผนตากสิน ซึ่งคือการก่อให้เกิดการจลาจล ปะทะกับเจ้าหน้าที่แล้วขอให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงมายุติความรุนแรง เช่นเดียวกับเมื่อครั้ง พล.อ.สุจินดา คราประยูร และ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในคราว พฤษภาคม 2535

ในวันที่ 26 มีนาคม 2552 กลุ่ม นปช. ได้มีการจัดการชุมนุมแดงทั้งแผ่นดินสัญจรครั้งที่ 6 เริ่มจากการชุมนุมที่ท้องสนามหลวงและเคลื่อนขบวนมาปักหลักชุมนุมอย่างยึดเขื่อนบนถนนรอบทำเนียบรัฐบาล แม้ว่าจะไม่มีการยึดทำเนียบรัฐบาล แต่ก็ส่งผลให้รัฐบาลและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ได้ยาก และบางส่วนต้องย้ายไปปฏิบัติงานที่อื่น ส่วนกำลังเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ทำเนียบรัฐบาล ต้องใช้ภายในทำเนียบรัฐบาลเป็นที่วางกำลัง

การให้ พ.ต.ท.ทักษิณฯ โฟนอิน หรือวิดีโอลิงค์มายังที่ชุมนุม เป็นยุทธวิธีหนึ่งที่ทำให้สามารถปลุกกระดมมวลชนได้มาก และทำให้มวลชนมีความฮึกเหิม โดยในวันที่ 27 มีนาคม 2552 พ.ต.ท.ทักษิณฯ ได้กล่าวผ่านระบบวิดีโอลิงค์ต่อผู้ชุมนุมเสื้อแดง โดยเปิดเผยเป็นครั้งแรกว่า ผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญก็คือ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ และกล่าวว่าทางออกของบ้านเมืองก็ต้องเริ่มต้นกันใหม่ ต้องยุบสภาเลือกตั้งใหม่ แก้ไขรัฐธรรมนูญโดยเอารัฐธรรมนูญ 2540 เป็นตัวตั้งที่ป้องกันไปมาต้องยกเลิก ให้ทุกอย่างไปเริ่มต้นใหม่เหมือนวันที่ 2 เมษายน 2549 เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น (ฤกษ์ สุภศิริ, 2554 : 297)

ในวันที่ 3 เมษายน 2552 พ.ต.ท.ทักษิณฯ วิดีโอลิงค์ เข้ามาที่การประชุมของกลุ่มคนเสื้อแดงที่ล้อมทำเนียบรัฐบาลอยู่ โดยกล่าวว่า “การที่ผมออกมาเคลื่อนไหวครั้งนี้ไม่ใช่เพื่อตนเอง แต่เพื่อลูกหลานและอนาคตของประชาธิปไตยไทย ดังนั้นในวันที่ 8 เมษายน จึงขอให้ประชาชนที่รักประชาธิปไตยออกมาชุมนุมให้มาก เพราะวันนั้นจะเป็นการปฏิวัติโดยประชาชน หากใครมาไม่ได้ก็ขอให้ชุมนุมที่ศาลากลางจังหวัด” (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2554 : 297-298)

ยุทธวิธีการขู่ยุ กดดันให้เจ้าหน้าที่ใช้ความรุนแรงเริ่มขึ้นในวันที่ 7 เมษายน โดยกลุ่มคนเสื้อแดง ได้ปิดล้อมทางเข้าออกของโรงแรมรอยัล คลิฟ บีช รีสอร์ท พัทยา ซึ่งใช้เป็นที่พักประชุมคณะรัฐมนตรี และปราศรัยโจมตีรัฐบาลและองคมนตรี ในช่วงเดินทางกลับ กลุ่มคนเสื้อแดงได้ล้อมรถยนต์ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ที่พัทยา โดยนำรถมอเตอร์ไซด์จี้จอดขวาง แล้วเข้าไปตะโกนด่านายกรัฐมนตรี พร้อมทั้งมีการขว้างหมวกกันน็อกใส่กระจกด้านหลังรถจนแตกเสียหาย (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2554 : 298)

วันที่ 8 เมษายน ครอบครัวชินวัตร รวมถึง น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และนางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์ และลูกๆ ปรากฏตัวร่วมชุมนุมกับกลุ่มเสื้อแดงที่หน้าทำเนียบรัฐบาล

ยุทธวิธีดาวกระจายก็ได้ถูกนำมาใช้อีกครั้งแต่ครั้งนี้มีจุดประสงค์หลักเพื่อก่อให้เกิดความวุ่นวาย ปั่นป่วนในเมืองหลวง โดยเฉพาะในเรื่องการกีดขวางการจราจร โดยวันที่ 9 เมษายน กลุ่มเสื้อแดงเคลื่อนขบวนดาวกระจาย ไปยังสถานที่ต่างๆ 5 จุด ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ ศาลรัฐธรรมนูญ กองบัญชาการกองทัพบก กระทรวงการต่างประเทศ และอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ซึ่งทำให้การจราจรติดขัดเป็นอย่างมาก ทำให้มีการประกาศหยุดเดินรถหลายสาย แกนนำผู้ชุมนุมได้ให้กลุ่มแนวร่วมรถแท็กซี่ไปปิดถนนรวม 3 จุด คือ จุดตัดพระโขนงกับพระราม 4 จุดต่างระดับพระราม 2 และเชิงสะพานพระปิ่นเกล้า กลุ่มผู้ชุมนุมประมาณ 500 คน เคลื่อนมาชุมนุมที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ตั้งแต่บริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ ถึงบริเวณแยกรัตนโกสินทร์ ทำให้รถไม่สามารถเข้าออกได้ พ.ต.ท.ทักษิณฯ ประกาศขออภัยคนกรุงเทพฯ ที่ทำการจราจรติดขัด และประกาศต่อผู้ชุมนุม แพ้ไม่ได้ ชัยชนะอยู่แค่เอื้อมแล้วต้องอดทน ทั้งนี้ฝ่ายรัฐบาลก็ได้แก้ไขปัญหานี้โดยการประกาศให้เป็นวันหยุดราชการ เพื่อมิให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง โดยนายอภิสิทธิ์ฯ แถลงผ่านสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจ ประกาศให้วันที่ 10 เมษายน เป็นวันหยุดราชการเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ เพื่อให้่ายต่อการจัดการกับผู้ชุมนุมที่ปิดการจราจร (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2554 : 300-301)

ในวันที่ 10 เมษายน ยุทธวิธีขู่ยุและกดดันรัฐบาลยังคงดำเนินการต่อไป โดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นำผู้ชุมนุมจากกรุงเทพมหานคร ไปชุมนุมที่โรงแรมรอยัล คลิฟ บีช พัทยา บนหาดด้านกำลังตำรวจ และด้านทหาร บริเวณเส้นทางสู่โรงแรมในเวลา 11.50 น. ได้ปักหลักสกัดกั้นรถที่สัญจรไปมาไม่ให้เข้าไปในโรงแรม ยกเว้น เจ้าหน้าที่ทูตและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประชุม

โดยนายอริสมันต์ฯ ยื่นเงื่อนไขขอมีส่วนร่วมในการประชุมอาเซียนด้วย ในเวลา 12.30 น. กลุ่มเสื้อสีน้ำเงิน ปะทะกับกลุ่มเสื้อแดงบริเวณแหลมบาลีฮาย และเวลา 17.10 น. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ เลขาธิการอาเซียน ออกมารับหนังสือจากนายอริสมันต์ฯ (ฤกษ์ สุกศิริ, 2554 : 302-304) และในวันที่ 11 เมษายน กลุ่มคนเสื้อแดงนำรถแท็กซี่หลายร้อยคันปิดทางขึ้นเขาพระตำหนักทางด้านโรงแรม เกิดปะทะกับกลุ่มเสื้อสีน้ำเงิน มีการใช้ท่อนไม้ไล่ตี ปาประทัดยักษ์ ขว้างก้อนหิน ตะโกนคำทอด้วยความรุนแรง ในเวลา 10.00 น. กลุ่มคนเสื้อแดงได้บุกเข้าไปในโรงแรม นายอริสมันต์ฯ เปิดแถลงข่าวภายในโรงแรม ขอให้นายกรัฐมนตรีลาออก และให้ยกเลิกการประชุมอาเซียน ในเวลา 13.15 น. กลุ่มคนเสื้อแดงทุบกระจกเข้าไปในโรงแรม เจ้าหน้าที่และผู้สื่อข่าวต่างวิ่งหนีกระเจิดกระเจิง กลุ่มผู้ชุมนุมชุดแรกได้แยกย้ายกันค้นหาตัวนายอภิสิทธิ์ฯ แทบทุกห้องในโรงแรม ต่อมานายอริสมันต์ฯ แถลงข่าว อ้างว่ามีคนเสื้อแดงถูกคนเสื้อสีน้ำเงินยิงได้รับบาดเจ็บ และได้เรียกร้องไปยังนายกรัฐมนตรีให้ดำเนินการหาตัวผู้กระทำความผิด ภายใน 1 ชั่วโมง ไมเช่นนั้นคนเสื้อแดงจะตอบโต้อย่างรุนแรงและไม่รับผิดชอบความปลอดภัยผู้ที่อยู่ในอาคารศูนย์ประชุม ในเวลา 13.45 น. รัฐบาลได้ประกาศเลื่อนการประชุมอาเซียนออกไป และประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตพื้นที่เมืองพัทยา และจังหวัดชลบุรี จนกระทั่งส่งผู้นำต่างประเทศกลับเสร็จสิ้น จึงได้ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเมื่อเวลา 19.20 น. (ฤกษ์ สุกศิริ, 2554 : 305-307) ใน 12 เมษายน นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง ถูกควบคุมตัว เนื่องจากไปขัดขวางการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน

การยกเลิกการประชุมและการที่ผู้นำประเทศในกลุ่มอาเซียน จีน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และสหประชาชาติ ต้องรีบหนีออกจากโรงแรมที่ประชุม ถือเป็นความสำเร็จครั้งใหญ่ของกลุ่ม นปช. ที่สามารถขัดขวางการประชุม และทำให้รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ฯ ต้องเสียหายอย่างมากในเวทีโลก และอาจถือได้ว่าเป็นการยกระดับความรุนแรงจากระดับ 3 การแบ่งฝ่าย เป็นระดับ 4 ความรุนแรง เนื่องจากผลของการยกเลิกการประชุม ทำให้เกียรติศักดิ์ศรีของประเทศในสายตาประชาคมโลกเสื่อมลง ความน่าเชื่อถือในการเป็นประเทศผู้นำประเทศหนึ่งในอาเซียนลดลง ซึ่งการที่มีการบุกรุกเข้าถึงสถานที่ประชุมระดับนานาชาติจนผู้นำหลายประเทศต้องรีบหลบหนีเพื่อความปลอดภัยนั้นยากที่จะเกิดขึ้นในโลกนี้ แสดงให้เห็นว่า กลุ่ม นปช. มีความต้องการบรรลุวัตถุประสงค์ โดยไม่คำนึงถึงวิธีการ และไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนตัว

ในวันที่ 12 เมษายน กลุ่มผู้ชุมนุมกลับมารวมตัวที่กรุงเทพมหานคร และเริ่มยุทธวิธีการย่ำยี กดดัน สร้างความปั่นป่วนวุ่นวายอีกครั้ง โดยการปิดถนนทั่วกรุงเทพ เริ่มจากนำขบวนแท็กซี่มาปิดบริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ในเวลา 13.25 น. นายอภิสิทธิ์ฯ นายกรัฐมนตรีเดินทางมายังกระทรวงมหาดไทย และลงนามประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี บางอำเภอของปทุมธานี สมุทรปราการ

นครปฐมและพระนครศรีอยุธยา เมื่อจะเดินทางออกจากกระทรวงมหาดไทย กลุ่มผู้ชุมนุมถือปิดล้อมขบวนรถนายกฯ บางส่วนปั่นเร็วเข้ามาในกระทรวง ใช้อิฐตัวหนอนโยนใส่นายกฯ ใช้อิฐทุบรถ. และแย่งปืนจาก รถ. นายกฯ มาได้ จากนั้นได้ใช้อิฐตัวหนอน ทุบ รถ. จนนอนแน่นิ่ง และจับ รถ.นายกฯ ใส่กุญแจมือขังไว้ในรถ พลขับอีกคนในทีม รถ. ถูกกระชากลงจากรถและถูกทำร้าย พ.ต.ปกรณ์ สมพานต์ นายทหาร รถ.นายกรัฐมนตรี ถูกคนเสื้อแดงจับตัวไปยังเวทีปราศรัยที่ทำเนียบรัฐบาลเพื่อโชว์ผลงาน การ์ดเสื้อแดงและคนเสื้อแดงได้ลากนายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ออกมาจากรถ โดยได้รับบาดเจ็บศีรษะแตก ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่หมายเอาชีวิต (ต่อมาในวันที่ 19 เมษายน 2552 พล.ต.ท.วรพงษ์ ชิวปรีชา ผบช.น.ได้ตั้งข้อหา"พยายามฆ่า" และมีรางวัลนำจับให้ประชาชนที่แจ้งเบาะแสผู้ต้องหารายละ 50,000 บาท ซึ่งผู้ต้องหาทั้งหมด 20 ราย รวมทั้ง นายสุพร อัครดาวงศ์) ต่อมากลุ่มคนเสื้อแดงได้ยึดรถเมล์ ปิดการจราจรหลายๆ จุด ทำให้กรุงเทพฯ เป็นอัมพาต ทั้งยังยึดรถหุ้มเกราะที่กองทัพบกนำออกมารักษาการณ์ (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2554 : 308-309)

การใช้กำลังเข้าทำร้ายชีวิตและทรัพย์สินต่อขบวนรถและผู้ติดตามนายกรัฐมนตรีครั้งนี้ เป็นข่าวใหญ่ที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงเป็นอีกครั้งหนึ่งที่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ถูกทำให้เสียหน้า เสื่อมเสียเกียรติ และแม้กระทั่งเกือบเอาชีวิตไม่รอด มีความพยายามบอกว่ากลุ่มบุคคลเหล่านั้นไม่ใช่กลุ่มเสื้อแดง หรือเป็นแดงเทียม การนำอาวุธที่ยึดได้จาก รถ.นายกรัฐมนตรี และนำตัว รถ.นายกรัฐมนตรี ไปแสดงบนเวทีว่าเป็นผลงานของกลุ่ม แสดงให้เห็นถึงความไม่รอบคอบ หรือการปล่อยปละละเลยหรือการควบคุมสถานการณ์ไม่ได้ของกลุ่มแกนนำในการชุมนุม ที่ทำให้มีการกระทำเช่นนั้น ในวันที่นี่จึงเป็นอีกวันหนึ่งที่ความขัดแย้งเข้าสู่ขั้นความรุนแรง

พ.ต.ท.ทักษิณฯ เอง น่าจะมีความรู้สึกยินดี หรือพอใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับนายอภิสิทธิ์ฯ โดยในช่วงเย็น พ.ต.ท.ทักษิณฯ ได้โฟนอินเข้ามาในที่ชุมนุม มีความตอนหนึ่งว่า “โอกาสอย่างนี้ไม่มีอีกแล้ว เราพร้อมสร้างประวัติศาสตร์ ต่อไปประเทศไทยจะไม่มีการปฏิวัติอีกแล้ว คนไทยจะลุกต่อต้าน คนติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด” (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2554 : 309)

ในที่สุดวันที่ 13 เมษายน ซึ่งเป็นวันสงกรานต์ของไทยกลับกลายเป็นวันสงกรานต์เลือด ที่ประชาชนทั่วประเทศได้ดูภาพรายงานเหตุการณ์สดๆ ในการสลายการชุมนุมทั้งวัน โดยเริ่มในเวลา 04.00 น. กำลังทหารเริ่มทำการสลายการชุมนุม โดยเคลื่อนเข้ามาทางถนนวิภาวดีรังสิตฝั่งขาเข้า มีการใช้แก๊สน้ำตายิงเข้าใส่กลุ่มผู้ชุมนุม คนเสื้อแดงได้กระจายกำลังออกเคลื่อนในห้วงรอบได้ทหารหลายจุด เช่น บริเวณสามเหลี่ยมดินแดง ซอยรางน้ำ อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ มีการบุกยึดรถประจำทางและขับพุ่งใส่เจ้าหน้าที่ มีการยึดรถแท็กซี่จอดขวางและข่มขู่ทหารที่กลางถนนดินแดง

ขาเข้า จนชาวบ้านแฟลตดินแดงเจรจาให้ย้ายรถเก๋งออกไป แต่ถูกปฏิเสธ ชาวบ้านจึงได้นำน้ำมาฉีด ในช่วงบ่าย ทหารสามารถยึดพื้นที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิมาได้ เข้าควบคุมรถบรรทุกถังแก๊ส และตัดสัญญาณ ดิสเคชั่น ในเวลา 16.00 น. กลุ่มคนเสื้อแดงได้พยายามสร้างสถานการณ์เพื่อให้ชาวมุสลิมบริเวณถนนเพชรบุรีเข้าใจผิด โดยมีการยิงปืนลูกซองใส่กลุ่มชาวไทยมุสลิม ทบทำลายรถยนต์ของประชาชน และเผารถจักรยานยนต์ เป็นเหตุให้ชาวมุสลิมลุกฮือขึ้นมาพร้อมเข้าปะทะกับกลุ่มเสื้อแดง เวลา 17.30 น. ทหารยิงแก๊สน้ำตาสลายการชุมนุมบริเวณแยกวัดเบญจมบพิตรได้สำเร็จ

14 เมษายน แกนนำประกาศยุติการชุมนุมบนถนนรอบทำเนียบรัฐบาล เมื่อเวลาประมาณ 10.00 น. เพื่อป้องกันการสูญเสียที่จะเพิ่มขึ้นจากการปราบปรามของรัฐบาล จากนั้นแกนนำ 5 คน คือ นายวิระ มุสิกพงศ์ นายแพทย์เหวง โตจิราการ นายฉัฐวุฒิ ใสยเกื้อ และนายสุพร อัตถาวงศ์ ได้เข้ามามอบตัวต่อ พล.ต.อ. พัชรวาท วงษ์สุวรรณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และนับเป็นการยุติเหตุการณ์ความไม่สงบดังกล่าว จากนั้น แกนนากลุ่มคนเสื้อแดงถูกส่งตัวมายังกองบัญชาการตำรวจนครบาล ในช่วงบ่าย มีการออกหมายจับแกนนำ 14 คน ประกอบด้วย พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายวิระ มุสิกพงศ์ นายจตุพร พรหมพันธุ์ นายฉัฐวุฒิ ใสยเกื้อ นายจักรภพ เพ็ญแข นายอดิสร เพ็ญเกษ นพ.เหวง โตจิราการ นายธีรพงษ์ พริ้งกลาง นายณรงค์ศักดิ์ มะณี นายชินวัฒน์ หาญภูวด พ.ต.ท.ไวพจน์ อาภรณ์รัตน์ นายทนต์ศักดิ์ เล็กอุทัย นายมานิตย์ จิตต์จันทร์กลับ และนายอริสมันต์ พงศ์เรืองรอง

จนกระทั่ง 24 เมษายน 2552 ได้มีการยกเลิก พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยรัฐบาลระบุว่าไม่มีผู้บาดเจ็บจากเหตุการณ์นี้ 120 คน

การชุมนุมของกลุ่ม นปช. จนเป็นเหตุให้เกิดความรุนแรงในครั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า พ.ต.ท. ทักษิณฯ เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปลุกระดมการชุมนุม โดยเฉพาะจากการโฟนอินหรือวิดีโอลิงค์ในโอกาสต่างๆ สนธิญาณ ชื่นฤทัยในธรรม (2552 : 56-57) กล่าวว่า พ.ต.ท.ทักษิณฯ เป็นผู้บัญชาการโดยตรงจากต่างประเทศ ซึ่งอาจจะเป็น เกาะกง เกาะช้าง หรือคูไบ และมีการสั่งการผ่านวอร์รูม ที่อาคารชินวัตร โดยสามารถเห็นได้ชัดจากถ้อยคำที่พูดผ่านวิดีโอลิงค์ ระหว่าง 8-12 เมษายน 2552 ดังนี้

"เรามากันเยอะเหลือเกินผมชื่นใจมากๆ ผมได้กลับบ้านไม่ใช่เรื่องสำคัญ แต่เรื่องสำคัญคือพี่น้องได้ประชาธิปไตยเต็มใบ พี่น้องครับ เราจะไม่กลับไปมือเปล่า เราจะกลับไปพร้อมประชาธิปไตยเต็มมือเรา เราขอสัมผัสประชาธิปไตยสักที ประชาธิปไตยของแท้ ไม่ใช่ประชาธิปไตยหลอก ๆ" (กล่าวเมื่อ 8 เมษายน 2552)

"วันนี้เราจะสู้แบบสันติ อาจจะยกไปขัดขวางตรงนี้บ้าง แต่ไม่บุกยึด หากจะผิดก็ผิด กฎหมายจรรยา พี่น้องตำรวจอย่าใช้แก๊สน้ำตา อย่าใช้อาวุธกับพี่น้องผู้บริสุทธิ์ แม้ว่าวันนี้เราไม่มี

เส้น เรากำลังนำไปสู่ระบบที่ยุติธรรมที่แท้จริง อย่าเอียง ความเอียงมันผิด อนาคตที่สดใสของประเทศไทยและลูกหลานเราสามารถคว้าได้ มันอยู่แค่เอื้อมแล้ว เราต้องอดทน สู้ต่อไปอย่ายอมแพ้” (กล่าวเมื่อ 9 เมษายน 2552)

"เราต้องไม่ถอย ถ้าครั้งนี้ใช้กำลังปราบปรามทั้ง ๆ ที่มาสันติ เราจะลุกขึ้นทั้งประเทศ แล้วจะเดินกันทุกสายทั้งอีสาน เก่ง บรรทุก เข้ากรุงเทพฯ ให้หมด ผมจะอยู่ตรงนั้นด้วย ปล้นอำนาจไปจากประชาชนตั้งแต่ 19 กันยายนแล้ว แล้วยังไม่พอประชาชนเขายังกลับมาอีกที่ก็ยังไปปล้นเขาอีก ไม่มากไปหน่วยหรือต้อย" (กล่าวเมื่อ 9 เมษายน 2552)

"พี่น้องครับผมแพ้ไม่ได้ เพราะถ้าแพ้คือประชาชนแพ้ อนาคตลูกหลานแพ้ ประเทศไทยแพ้ มันไม่ใช่เพื่อผม บังเอิญว่าผมเป็นคนซึ่งนำการต่อสู้ ผมบอกแล้วไงว่าผมมาจากประชาชนที่มีเสียงมากมาย แต่ถูก โคนล้ม โดยปฎิวัติและการวางแผนของอำมาตย์ ผมยอมตอนนี้ก็แสดงว่าประชาชนไม่มีทางต่อสู้แล้ว" (กล่าวเมื่อ 10 เมษายน 2552)

"อยากให้ประชาชนร่วมกันสู้ ขอบคุณประชาชนต่างจังหวัด ผมได้พูดกับพี่น้องอุดรธานี และโคราช และพูดกับพี่น้องที่นี่ อยากไปกราบขอบคุณด้วยตัวเอง ก็เป็นโอกาสดี ขอบคุณอีกครั้ง อยากเห็นพี่น้องภาคใต้มาช่วยกันบ้างเพราะจริง ๆ แล้วประชาธิปไตยเป็นของคนไทยทุกคน ได้ประโยชน์ทุกที่ ประชาชนกรุงเทพฯ ไม่ต้องตกใจเรื่อง พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ในขณะนั้นผมเป็นคนออกเองเพื่อภาคใต้ การจับกุมจะต้องมีการขออนุญาตศาล ขอบคุณอีกครั้งครับ พวกเราเข้มแข็งกันไว้จะครับ" (กล่าวเมื่อ 11 เมษายน 2552) (สนธิญาณ ชื่นฤทัยในธรรม, 2552 : 56-57)

ส่วนวิธีในการระดมคนนั้น มีทั้งคนที่มียุทธศาสตร์จริง และ มีอบเดิมเงิน ที่อาศัยการระดมจาก ส.ส.เพื่อไทยและกลุ่มบ้านเลขที่ 111

ในช่วงที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ในวันที่ 17 เมษายน เกิดเหตุไม่คาดฝัน โดยคนร้ายโดยสารรถกระบะ ใช้อาวุธสงครามยิงถล่มใส่รถของนายสนธิ ลิ้มทองกุล บริเวณหน้าวัดเอี่ยมวรณุช สีแยกบางขุนพรหม เป็นผลให้นายสนธิได้รับบาดเจ็บ และคนขับรถได้รับบาดเจ็บสาหัส โดยคนร้ายหลบหนีหายไปอย่างไร้ร่องรอย (वाद รวี, 2554 : 211)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ประเมินผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 8 - 14 เมษายน ว่าการบริการสาธารณะของรัฐเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและการสูญเสียรายได้ประมาณ 330 ล้านบาท แบ่งเป็น ความเสียหายต่อทรัพย์สินและการสูญเสียรายได้ของรถโดยสารประจำทางประมาณ 76 ล้านบาท การสูญเสียรายได้จากการให้บริการของรถไฟประมาณ 12 ล้านบาท ทางด่วนประมาณ 3 ล้านบาท สูญเสียรายได้จากการยกเลิกเที่ยวบินและจำนวนผู้โดยสารทางอากาศประมาณ 10 ล้านบาท ความเสียหายต่อทรัพย์สินและการสูญเสียรายได้ของรัฐวิสาหกิจที่ให้บริการไฟฟ้าประมาณ 118 ล้านบาท และความ

เสียหายต่อทรัพย์สินของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ประมาณ 119 ล้านบาท นอกจากนี้ ยังได้ประเมินผลกระทบต่อเนื่องในด้านการท่องเที่ยวโดยคาดว่าในปี พ.ศ. 2552 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศจะลดลงประมาณ 877,474 คน และรายได้จากการท่องเที่ยวจะลดลงประมาณ 102,385 ล้านบาทเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2551 และทำให้คนตกงานถึง 257,000 ตำแหน่ง

4. การแก้ไขปัญหาความรุนแรงของรัฐ

การชุมนุมของกลุ่ม นปช. ในครั้งนี้ เป็นการชุมนุมที่ใช้เวลาไม่มากนัก โดยการชุมนุมที่ปักหลักยึดถนนเริ่มขึ้นในวันที่ 26 มีนาคม 2552 หากนับจนถึงแกนนำประกาศยุติการชุมนุม ใน 14 เมษายน 2552 มีระยะเวลาเพียง 20 วัน เท่านั้น แสดงให้เห็นว่า กลุ่ม นปช. ต้องการปิดเกมส์เร็ว ในขณะที่ฝ่ายรัฐบาลไม่ได้ใช้กฎหมายพิเศษในการจัดการกับการชุมนุมมากนัก โดยมีการประกาศใช้พระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉิน เพียง 2 ครั้งคือ การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตพื้นที่เมืองพัทยา และจังหวัดชลบุรี เพื่อการส่งผู้นำต่างประเทศกลับในตอนบ่ายของวันที่ 11 เมษายน และได้ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเมื่อเวลา 19.20 น. ของวันเดียวกัน และประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี บางอำเภอของปทุมธานี สมุทรปราการ นครปฐมและพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 12 เมษายน และยกเลิกในวันที่ 24 เมษายน

จากการชุมนุมของกลุ่ม นปช. ในปี 2552 สามารถสรุปได้ว่า กลุ่ม นปช. และ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นกลุ่มชนชั้นนำที่เป็นแนวร่วมหรือตัวแทนของกลุ่มทุนผูกขาดหรือกลุ่มทุนใหม่ ได้ออกมาปลุกกระดมมวลชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มรากหญ้าและชนชั้นกลางในภาคเกษตรกรรมที่ได้รับประโยชน์จากโครงการหรือนโยบายของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ให้ต่อต้านรัฐบาล และเรียกร้องให้นายอภิสิทธิ์ฯ ลาออกจากนายกรัฐมนตรี โดยใช้ประเด็น การขับไล่ นายอภิสิทธิ์ การขับไล่ประธานองคมนตรีและรัฐมนตรี และประเด็นอื่นๆ การใช้ยุทธวิธีสร้างความปั่นป่วนวุ่นวายทำให้ระดับความขัดแย้งไปสู่ขั้นที่ 4 คือระดับความรุนแรง โดยมีการขัดขวางการประชุมผู้นำอาเซียน และการสร้างความวุ่นวายในกรุงเทพฯ จนกระทั่งรัฐบาลต้องสลายการชุมนุม ทำให้มีผู้บาดเจ็บเป็นจำนวนมากและเสียชีวิตอีกจำนวนหนึ่ง เนื่องจาก รัฐบาล ไม่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาตามลำดับขั้นของความขัดแย้ง เช่น การพัฒนาภาคประชาสังคม การใช้คนกลาง หรือการใช้การเจรจาอย่างเป็นทางการ เป็นต้น และฝ่ายรัฐบาลยังคงไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเต็มที่ จึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ความขัดแย้งจึงเข้าสู่ขั้นความรุนแรง

การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ พ.ศ.2553

1. สถานการณ์ทางการเมือง

หลังจากการสลายการชุมนุมในเดือนเมษายน 2552 ใน 24 มิถุนายน 2552 คนเสื้อแดงจัดงานรำลึกคณะราษฎรเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า และชุมนุมใหญ่ที่ท้องสนามหลวงใน 27 มิถุนายน 2552 โดยยังมี พ.ต.ท.ทักษิณฯ โฟนอินเข้ามา ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2552 กลุ่ม นปช. เปลี่ยนชื่อเป็น นปช.แดงทั้งแผ่นดิน ในช่วงปลายเดือนกรกฎาคม ได้จัดงานวันเกิดให้กับ พ.ต.ท.ทักษิณฯ อย่างคึกคัก และจัดงานรวบรวมรายชื่อถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ ให้ พ.ต.ท.ทักษิณฯ ในขณะเดียวกัน ได้ปรากฏสื่อสิ่งพิมพ์ของคนเสื้อแดงขึ้นเป็นจำนวนมาก มีการจัดตั้งพีเพิลชาแนลและเปิดตัวโรงเรียนผู้ปฏิบัติงาน นปช. กล่าวได้ว่ากลุ่ม นปช.แดงทั้งแผ่นดินมีการปรับรูปจากขบวนการต่อสู้ชั่วคราวมาเป็นระบบที่มีองค์กรนำอย่างชัดเจน (วาด รวี, 2554 : 231)

วันที่ 7 กันยายน 2552 ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดทางอาญา นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ อดีตนายกรัฐมนตรี พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ อดีตรองนายกรัฐมนตรี พล.ต.อ.พัชรวาท วงษ์สุวรรณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และ พล.ต.ท.สุชาติ เหมือนแก้ว อดีตผู้บัญชาการตำรวจนครบาล กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ กรณีสั่งการให้มีการสลายการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2551 โดยชี้มูลความผิดทางอาญาดำเนินการเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 และให้ส่งรายงาน เอกสารและความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องร้องคดี นอกจากนี้ พล.ต.อ.พัชรวาท วงษ์สุวรรณ และ พล.ต.ท.สุชาติ เหมือนแก้ว ยังมีมูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงฐานละเว้นการกระทำใดๆ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง และให้ส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาลงโทษทางวินัยต่อไป (วาด รวี, 2554 : 235)

วันที่ 21 กันยายน 2552 ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้พิพากษาคดีทุจริตโครงการจัดซื้อต้นกล้ายาง และการดำเนินโครงการปลูกยาง 90 ล้านต้น มูลค่า 1,440 ล้านบาท ของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐ (คตส.) ส่งต่อให้ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนักการเมืองจำนวน 44 คน เช่น นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ นายวราเทพ รัตนากร นายสรอรรถ กลิ่นประทุม นายเนวินชิดชอบ เป็นต้น ในความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงาน และผู้สนับสนุนเจ้าพนักงาน ร่วมกันปฏิบัติ

หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ทั้งนี้ องค์คณะผู้พิพากษาทั้ง 9 คน มีมติเป็นเอกฉันท์ ยกฟ้อง (वाद रवी, 2554 : 235)

วันที่ 11 ตุลาคม 2552 กลุ่มคนเสื้อแดงชุมนุม ประกาศทวงคืนรัฐธรรมนูญ 2540 ลำ 1 ล้านรายชื่อ ถอดถอนนายกรัฐมนตรี ในการนี้ กรม. อนุมัติการประกาศใช้ พ.ร.บ.ความมั่นคงใน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 15-25 ตุลาคม 2552 เพื่อรักษาความปลอดภัยทำเนียบ รัฐบาล ในช่วงนี้ฝ่ายคนเสื้อแดง เดินสายชี้แจงเหตุการณ์พัทธากับทูตอาเซียน (वाद रवी, 2554 : 235-236)

วันที่ 4 พฤศจิกายน 2552 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและกัมพูชา ได้ตึงเครียดมากขึ้น เมื่อรัฐบาลกัมพูชาแต่งตั้ง พ.ต.ท.ทักษิณฯ เป็นที่ปรึกษาของสมเด็จพระสันตะปาปา และเป็นที่ปรึกษาทาง เศรษฐกิจของรัฐบาลกัมพูชา รัฐบาลไทยติดต่อขอให้รัฐบาลกัมพูชาส่งตัว พ.ต.ท.ทักษิณฯ ตาม ข้อตกลงส่งผู้ร้ายข้ามแดน แต่กัมพูชาปฏิเสธ รัฐบาลไทยจึงเรียกทูตไทยกลับ และทบทวนข้อตกลง และความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ฝ่ายกัมพูชาตอบโต้ด้วยการสั่งให้ทูตไทยกลับประเทศภายใน 48 ชั่วโมง (वाद रवी, 2554 : 237)

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2553 ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง ใช้ เวลานานถึง 8 ชั่วโมงในการอ่านคำพิพากษาในคดีที่อัยการสูงสุด ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนก คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ขอให้ศาลฎีกาฯ มีคำสั่งให้ทรัพย์สินของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และครอบครัว ที่ได้มาจากพฤติการณ์ ร่ำรวยผิดปกติ และได้มาซึ่งทรัพย์สิน โดยการกระทำ ที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคล และประโยชน์ส่วนรวม ตกเป็นของแผ่นดิน โดย เสียข้งมากองค์คณะผู้พิพากษามีมติให้ยึดทรัพย์สินของ พ.ต.ท.ทักษิณ และอดีตรักษา ที่ได้จากการ ขายหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด(มหาชน) ให้แก่กลุ่ม 테마เส็กประเทศสิงคโปร์ รวมกับ ผลประโยชน์อื่น ๆ รวม 46,373,687,454.70 บาท พร้อมดอกเบี้ยให้ตกเป็นของแผ่นดิน เนื่องจากเห็น ว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ใช้อำนาจหน้าที่เอื้อประโยชน์เปลี่ยนแปลงสัมปทาน ที่ได้รับจากหน่วยงานรัฐ และมีการร่ำรวยผิดปกติจริง จากมูลค่าทั้งหมดกว่า 76,000 ล้านบาท เนื่องจากเห็นว่าการยึดเงิน ทั้งหมดจะไม่เป็นธรรม ส่วนที่เหลือเป็นมูลค่าหุ้นที่ถืออยู่ก่อนที่พ.ต.ท.ทักษิณ จะเข้ามารับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี และให้ยึดบังคับทรัพย์สินจากเงินที่ได้ขายไว้ก่อนหน้านี้จากเงินฝากบัญชี ธนาคาร ต่างๆ หนังสือลงทุนกองทุน พร้อมตราสารหนี้ต่างๆ หากไม่เพียงพอให้บังคับเอาที่ทรัพย์สินอื่น ของพ.ต.ท.ทักษิณ และผู้เกี่ยวข้องทั้งนี้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2551 ขอให้ศาล มีคำสั่งให้เงินที่มาจากการซื้อขายหุ้น ชินคอร์ ปอเรชั่น จำกัด(มหาชน) มูลค่า 69,722,880,932.05 บาท และเงินปันผลจำนวน 6,898,722,129 รวมจำนวน 76,621,603,061.05 บาท พร้อมดอกเบี้ย ซึ่ง

อยู่ในความครอบครอง พ.ต.ท.ทักษิณและครอบครัว รวมถึงบุคคลใกล้ชิดที่มีชื่อเป็นเจ้าของทรัพย์สินรวม 22 ราย

สรุปคำวินิจฉัยของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในคดีประวัติศาสตร์ียึดทรัพย์ 46,000 ล้านบาทของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เมื่อวันที่ 26 ก.พ.2553 แสดงให้เห็นว่าศาลวินิจฉัยว่า พ.ต.ท.ทักษิณฯ มีความผิดในการดำเนินนโยบายต่างๆ หลายประการ จึงจะขอนำมาสรุปให้ทราบ ดังนี้ (สรุปคำพิพากษายึดทรัพย์ 46,000 ล้านบาท, ออนไลน์, 2553)

ประเด็นข้อกฎหมาย :

1.วินิจฉัย ศาลมีอำนาจพิจารณาคดี วินิจฉัยในประเด็นแรก คือ ศาลมีอำนาจในการพิจารณาคดีนี้ ตามที่ผู้คัดค้านคัดค้านหรือไม่ โดยวินิจฉัยว่า การตรวจสอบของ คตส.เป็นไปตามกฎหมาย และเป็นไปตามอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ตามมาตรา 9 (1) และ (4) แห่ง พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นมติเอกฉันท์ มติเอกฉันท์

2.วินิจฉัย คตส.มีอำนาจตรวจสอบโดยชอบ ประเด็นวินิจฉัยต่อมา คตส.มีอำนาจถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ศาลวินิจฉัยว่า เป็นการดำเนินการภายใต้ขอบอำนาจตามประกาศ คปค. ฉบับที่ 30 ส่วนที่ คตส.แต่งตั้งอนุ คตส.นั้น เห็นว่า คตส.ใช้อำนาจตามประกาศ คปค. สามารถแต่งตั้งได้ และไม่ล่วงเลยระยะเวลาตามที่ผู้คัดค้าน ทำการคัดค้าน เพราะมีกรอบเวลาชัดเจน หากไม่เสร็จสิ้นต้องให้ ป.ป.ช.ดำเนินการต่อ ทั้งหมดเป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งประเด็นที่ คตส.บางคน เช่นนายก้านรงค์ จันทิก นายบรรเจ็ด สิงคะเนติ และนายแก้วสรร อดิโพธิ์ เป็นปฏิปักษ์ของผู้ถูกร้อง แต่งตั้งเป็นประธานอนุฯ คตส.นั้น ชอบแล้วด้วยกฎหมาย และ ป.ป.ช.จึงมีอำนาจดำเนินการแทน คตส.ได้ก็ชอบแล้วด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ คดีนี้ไม่เกี่ยวกับคดีอาญา แต่เป็นคดีแพ่ง จึงไม่จำเป็นต้องให้ผู้ถูกกล่าวหาศาล มติเอกฉันท์ ผู้ร้องมีอำนาจยื่นคำร้องคดีนี้

3.วินิจฉัย คำร้องของอัยการไม่ครอบคลุม วินิจฉัยคำร้องที่ให้ยึดทรัพย์พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จำนวน 76,621,603,061.05 บาท ของอัยการสูงสุดในฐานะผู้ร้อง แจ่งชัดและไม่ครอบคลุม มติเอกฉันท์

ประเด็นข้อเท็จจริง :

1. ปกปิดอำพรางหุ้น โดยผ่านนอมินี ประเด็นวินิจฉัยผู้ถูกกล่าวหาปกปิดอำพรางหุ้นหรือไม่ วินิจฉัยว่า ผู้ถูกกล่าวหาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 2 วาระ ยังถือหุ้นไว้ แต่ปี 2549 รวบรวมหุ้นทั้งหมดขายให้เทมาเส็ก โดยมีการโอนหุ้นให้กับผู้คัดค้านหลายคนจริง ผู้ถูกกล่าวหาแม้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี 2544 แล้ว ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้นำนโยบายและแต่งตั้งกรรมการในบริษัทชินคอร์ปจริง การควบคุมนโยบายของผู้ถูกกล่าวหาผ่านทางคณะกรรมการ

บริษัทชินคอร์ปจริง มีมติเป็นเอกฉันท์ ผู้ถูกกล่าวหา และผู้คัดค้านที่ 1 มีหุ้นใน 테마เล็กจริง การขายหุ้นให้พี่น้องมีพิรุณ ไม่มีใครจ่ายเป็นเงิน ทั้งที่จริงๆ มีเงินจ่ายได้ แต่กลับจ่ายเป็นตั๋วสัญญา อีกทั้งยังเป็นผู้รับเงินปันผลตามบัญชีบริษัทแอมเพิลริช ที่มีเงินปันผลเข้าบัญชีระหว่างปี 2546-2548 จำนวน 1,000 ล้านบาท ศาลจึงมีมติเอกฉันท์ว่าผู้ถูกกล่าวหาและผู้คัดค้านที่ 1 ถือหุ้นใหญ่กว่า 1,400 ล้านหุ้นของบ.ชินคอร์ป ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งทั้งสองสมัย มติเอกฉันท์

2. การแปลงสัญญาสัมปทานฯ เอื้อประโยชน์ชินคอร์ป วินิจฉัยว่า เป็นการเอื้อประโยชน์ชินคอร์ป และเป็นเหตุให้ชาติเสียหาย เพราะภาษีสรรพสามิตหายไป 6 หมื่นล้านบาท มีมติด้วยเสียงข้างมาก ผู้ถูกกล่าวหา ใช้ตำแหน่งหน้าที่ ตราพ.ร.บ.ทั้ง 2 ฉบับ ทำให้ชาติเสียหาย มติเสียงข้างมาก

3. กรณีแก้ไขสัญญาโทรศัพท์มือถือ กรณีบัตรเติมเงิน และ โรมมิ่ง การแก้ไขสัญญาโทรศัพท์เคลื่อนที่ ด้วยการปรับลดอัตราส่วนแบ่งรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบบัตรเติมเงิน (Prepaid Card) ส่งผลให้เอไอเอส จ่ายส่วนแบ่งรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบใช้บัตรจ่ายเงินล่วงหน้า ให้แก่ บริษัท ทศท. ในอัตรา 20 เปอร์เซ็นต์ คงที่ตลอดอายุสัญญาสัมปทานตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2544 จากเดิมที่ต้องจ่ายตามสัญญาอนุญาตให้ดำเนินกิจการบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่เป็นแบบก้าวหน้าในอัตรา 25 เปอร์เซ็นต์ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2543-30 กันยายน 2548 และในอัตรา 30 เปอร์เซ็นต์ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม - 30 กันยายน 2548 ซึ่งเป็นวันสิ้นสุดสัญญาสัมปทาน การแก้ไขสัญญาโทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่ออนุญาตให้ใช้เครือข่ายร่วม (Roaming) และให้หักค่าใช้จ่ายจากรายรับ และกรณีการปรับลดอัตราค่าใช้จ่ายเครือข่ายร่วม เป็นการเอื้อประโยชน์แก่ ชินคอร์ปฯ และเอไอเอส การแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาที่ให้บริษัท เอไอเอส เข้าไปใช้เครือข่ายร่วมผู้ให้บริการรายอื่นมีผลต่อการจ่ายเงินผลประโยชน์ที่บริษัท เอไอเอส ต้องจ่ายให้กับบริษัท ทศท. และบริษัท กสท. ไม่น้อยกว่า 18,970,579,711 บาท กลายเป็น เอไอเอส จะได้รับผลประโยชน์ที่ไม่ต้องจ่ายเงินจำนวนดังกล่าว ซึ่งบริษัท ชินคอร์ป ที่ผู้ถูกกล่าวหาถือหุ้นเป็นผู้ถือหุ้นใน ดังนั้นผลประโยชน์ที่ เอไอเอส ได้รับดังกล่าวจึงตกกับหุ้นบริษัท ชินคอร์ปฯ ที่ผู้ถูกกล่าวหาถือในระหว่างดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นเหตุให้หุ้นมีมูลค่าสูงขึ้น จนกระทั่งได้มีการขายหุ้นให้กับกลุ่ม 테마เล็ก ของประเทศสิงคโปร์ วินิจฉัยว่า ภาระเอไอเอสลดน้อยลง แต่มีรายได้เพิ่มขึ้น ตั้งแต่ปี 44-49 โดยลำดับ ตั้งแต่ผู้ถูกกล่าวหาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี องค์กรและผู้พิพากษาจึงมีมติด้วยเสียงข้างมาก ว่าผู้ถูกกล่าวหามีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขสัญญาดังกล่าว และผู้ถูกกล่าวหาถือหุ้นในชินคอร์ป ผลประโยชน์จึงตกแก่ผู้ถูกกล่าวหา เงินที่ขายหุ้นให้ 테마เล็ก จึงได้มาโดยไม่สมควร มติเสียงข้างมาก

4. กรณีการใช้โครงข่ายร่วม (โรมมิ่ง) วินิจฉัยว่า พ.ต.ท.ทักษิณฯ มีส่วนในการแก้ไขสัญญาโทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่ออนุญาตให้ใช้โครงข่ายร่วม (โรมมิ่ง) และปรับลดอัตราการใช้โครงข่ายร่วมระหว่าง กสท.กับ DPC เป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับชินคอร์ปฯ และเอไอเอส แต่เนื่องจากการขายหุ้นให้เทมาเส็กไปเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2549 ทำให้ผู้ได้รับประโยชน์จากการลดอัตราการใช้โครงข่ายร่วมไม่ใช่ผู้ถูกกล่าวหา แต่เป็นเทมาเส็ก

5. กรณีแก้ไขสัญญาสัมปทานดาวเทียมโดยมิชอบ กรณีการละเว้น อนุมัติส่งเสริม สนับสนุนธุรกิจดาวเทียมตามสัญญาดำเนินการดาวเทียมสื่อสารภายในประเทศโดยมิชอบหลายกรณี ได้แก่ การอนุมัติโครงการดาวเทียมไอพี สตาร์, การอนุมัติแก้ไขสัญญาสัมปทานครั้งที่ 5 วันที่ 27 ตุลาคม 2547 รวมถึงการลดสัดส่วนการถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปฯ ในบริษัทชินแซทเทลไลท์ ที่เป็นผู้ขออนุมัติสร้างและส่งดาวเทียมไทยคม และการอนุมัติให้ใช้เงินค่าสินไหมทดแทนของดาวเทียมไทยคม 3 จำนวน 6.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ไปเข้าช่องสัญญาณต่างประเทศ ล้วนเป็นการเอื้อประโยชน์กับบริษัท ชินคอร์ปฯ และชินแซท วินิจฉัยว่า เป็นการกระทำที่ลัดขั้นตอน รับเร่ง ผิดปกติวิสัย ทั้งนี้ ดาวเทียม IP STAR ไม่ได้เป็นดาวเทียมหลัก แทนไทยคม 3 เป็นดาวเทียมใช้สื่อสารต่างประเทศ ผิดสัญญาตามที่ระบุว่า ใช้สื่อสารในประเทศ จึงอยู่นอกกรอบสัญญา เป็นการอนุมัติให้บริษัทผู้ถูกกล่าวหา ได้รับสัมปทานไปโดยไม่มีคู่แข่ง ทำให้รัฐเสียหายกว่า 1.6 หมื่นล้านบาท องค์คณะจึงมีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมาก เป็นการเอื้อประโยชน์ให้ชินคอร์ป และบริษัทไทยคม มติเสียงข้างมาก

6. กรณีอนุมัติเงินกู้เอ็กซิมแบงก์ให้พม่า การขอมองเงินสินเชื่อเพิ่มเติมให้กับประเทศพม่า เพิ่งเกิดขึ้นภายหลังจากประชุมร่วมกับพม่า-กัมพูชา และในการประชุมครั้งนั้นก็มีเจ้าหน้าที่ของไทยคมและเอไอเอส ไปสาธิตระบบให้บริการมือถือผ่านดาวเทียมในการประชุมด้วย จึงยอมแสดงให้เห็นว่าการขอมองเงินเพิ่มเติมมีวัตถุประสงค์เพื่อซื้อสินค้าและบริการจากไทยคมนั่นเอง ส่วนที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้างว่าได้อนุมัติเงินไปซื้อสินค้าอื่นนั้น ก็ไม่อาจรับฟังหักล้างข้อที่ว่า ไทยคมจะได้รับประโยชน์จากการดำเนินการในเรื่องนี้ได้ และที่อ้างว่าการอนุมัติวงเงินสินเชื่อขึ้นอยู่กับการพิจารณาของธนาคารนั้น เห็นว่าธนาคารเอ็กซิมแบงก์ ตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.เอ็กซิมแบงก์ ปี 2536 และอยู่ในการกำกับของรมว.คลัง จัดเป็นหน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งในการอนุมัติวงเงินให้รัฐบาลพม่าในครั้งนี้ ก็ได้ความจากพยานซึ่งเป็นอดีตกรรมการเอ็กซิมแบงก์ ว่าเป็นการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล และโดยการให้สินเชื่อดังกล่าวได้ผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำ จึงต้องขอให้กระทรวงการคลังจัดสรรเงินคงคลังมาชดเชย กรณีนี้จึงส่งผลกระทบต่อประมาณของประเทศโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะเอ็กซิมแบงก์ก็ไม่ได้รับการชดเชยค่าใช้จ่ายในการดำเนินการนี้อีกด้วยส่วนที่อ้างว่าการดำเนินการในครั้งนี้พิจารณาผลประโยชน์ของประเทศ

โดยทำให้ ปตท.สผ. ได้รับสัมปทานบ่อแก๊สที่พม่า นั้น เห็นว่าบริษัทชินคอร์ปเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของไทยคม จึงได้ประโยชน์จากการถือหุ้น ย่อมเป็นการไม่สมควรที่จะอนุมัติวงเงินสินเชื่อเพิ่มเติมให้กับพม่า องค์กรจะจึงมีมติเสียงข้างมากว่าการดำเนินการกรณีนี้เอื้อประโยชน์ให้แก่ไทยคมและชินคอร์ป มติเสียงข้างมาก

7. การดำเนินการทั้ง 5 กรณีเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ ใน 5 กรณีพบว่ามี การสั่งการอยู่ 2 กรณีคือการแปลงภาษีสรรพสามิตฯ โดยเป็นการสั่งการและมอบนโยบายให้ปฏิบัติเป็นลำดับชั้น ตั้งแต่รณว.คลัง รณว.ไอซีที ข้าราชการและกรรมการในชุดต่างๆ อีกกรณีคือการอนุมัติของเอ็กซิมแบงก์ในการให้วงเงินสินเชื่อแก่พม่า โดยผู้ถูกกล่าวหาได้สั่งการและมอบนโยบายผ่านรณว.ต่างประเทศ ส่วนอีก 3 กรณีคือบัตรเติมเงิน การใช้โรมมิ่ง และละเว้นอนุมัติส่งเสริมธุรกิจดาวเทียมในประเทศ ปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาส่วนใหญ่เป็นผู้กำกับดูแลในฐานะนายกฯ มีการไล่เป็นลำดับชั้นได้แก่ รณว.คลัง รณว.คมนาคม รณว.ไอซีที และหน่วยงานของรัฐต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ถูกกล่าวหาเป็นนายกฯ และเป็นประธานบีโอไอ สำหรับคณะกรรมการประสานงานดาวเทียมสื่อสารของประเทศ ข้อ 39 กำหนดให้ปลัดคมนาคม และเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นผู้แทนรวม 4 คน ร่วมเป็นคณะกรรมการดังกล่าว ส่วน กสท. และ ทศท. แม้จะแปลงเป็นบริษัทแล้วแต่ทั้งสองหน่วยงานแต่ก็ยังคงมีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจ อยู่ในกำกับของกระทรวงไอซีที อีกทั้งผู้ที่ดำรงตำแหน่ง รณว.กระทรวงต่างๆ ก็เป็นสมาชิกพรรค ทธท. โดยที่มีผู้ถูกกล่าวหาเป็นหัวหน้าพรรคอยู่ในขณะนั้น ประกอบกับทั้งสามกรณีเป็นการเริ่มต้นร้องขอมาจากชินคอร์ป และบริษัทเกี่ยวข้อง ทั้ง 3 กรณี พังจากคำเบิกความจากผู้จัดการผลประโยชน์ ทศท. ฯลฯ ได้ความว่าคณะกรรมการกลั่นกรองได้พิจารณาหลักการตามที่เอไอเอส เสนอต่อ ทศท. ในวันที่ 21 และ 28 สิงหาคม และเป็นวาระจรทั้งสองครั้ง ไม่ได้เสนอโดยฝ่ายบริหารผลประโยชน์ดังที่ได้ปฏิบัติมา

ส่วนกรณีการใช้เครือข่ายรณว.นั้นก็ไม่เป็นไปตามขั้นตอนที่ปฏิบัติ และมีการตอบสนองเอไอเอสอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับกรณีดาวเทียมสื่อสารในประเทศ ก็มีวิธีการทำนองเดียวกัน คือให้รณว.คมนาคมอนุมัติไปก่อนที่คณะกรรมการจะรับรายงานการประชุม ปรากฏจากบันทึกของบรรศักดิ์ อุวรรณ ว่าเป็นเรื่องที่ไม่สมควร เนื่องจากสัญญาสัมปทาน มีผู้ถูกกล่าวหาเป็นนายกฯ จึงให้ถอนเรื่องออกไป ขณะที่พอ.ส่วนวางแผนการเงินก็เบิกความประกอบว่า การดำเนินการเรื่องนี้ค่อนข้างรวดเร็ว และพยายามเสนอให้ทัน 12 เมษายน 2544 ที่มีการประชุมคณะกรรมการ ทศท. เป็นการเอื้อประโยชน์แก่ผู้ถูกกล่าวหา ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าทั้ง 5 กรณีเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ ใช้อำนาจรัฐเอื้อธุรกิจชินคอร์ป มติเสียงข้างมาก

8. กรณีให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินหรือไม่ เมื่อผลเป็นการเอื้อประโยชน์โดยตรงต่อชินคอร์ป และมีผลต่อมูลค่าหุ้นที่เพิ่มขึ้น ทำให้นักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์เกิดความ

เชื่อมั่น ดังนั้นเงินปันผลค่าหุ้น และเงินขายหุ้นชินคอร์ปให้กับเทมาเส็กจึงเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่สมควร ในฐานะดำรงตำแหน่งนายกฯ ซึ่งศาลมีอำนาจสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินได้ ตามประกาศ คปค. ฉบับที่ 30 ประกอบ พ.ร.บ. ว่าด้วย ป.ป.ช. แต่โดยที่ผู้คัดค้าน 1 ร้องคัดค้านในประเด็นสินสมรส จึงเห็นควรวินิจฉัยเสียก่อนว่าศาลจะให้เงินในส่วนของผู้คัดค้านที่ 1 ตกเป็นของแผ่นดินได้หรือไม่ กรณีนี้เห็นว่าการจะให้ความคุ้มครองในทรัพย์สินนั้น ต้องได้ความว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาโดยชอบและในทางที่สมควร คดีนี้ได้ความจากการไต่สวนว่าผู้ถูกกล่าวหาและผู้คัดค้านที่ 1 เป็นผู้ร่วมก่อตั้งชินคอร์ป และหุ้นที่ทั้งสองคนถือหุ้นก็มีมาก และในสัดส่วนที่สูง และทั้งคู่มีประโยชน์ร่วมกันตลอดมา และผู้คัดค้านที่ 1 ก็เป็นผู้จัดการทรัพย์สิน การที่ขายแอมเพิลริช และขายหุ้นชินคอร์ปให้กับแอมเพิลริช ก็ได้ความว่า ผู้คัดค้านที่ 1 ได้จ่ายเงินให้กับผู้ถูกกล่าวหาไปก่อน นอกจากนั้นผู้คัดค้านที่ 1 ยังมีส่วนร่วมในการหลีกเลี่ยงในการโอนหุ้น เป็นการแสดงให้เห็นเจตนาในการแสวงหาประโยชน์ร่วมกันตลอดมา

เมื่อฟังว่าเงินปันผลค่าหุ้น เป็นการได้มาโดยมิชอบเสียแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาและผู้คัดค้านย่อมไม่อาจอ้างว่าเป็นสินสมรสได้ ศาลจึงมีอำนาจสั่งให้เงินในส่วนของผู้คัดค้านที่ 1 ตกเป็นของแผ่นดินได้ด้วย ส่วนจะต้องตกเพียงใดนั้น เห็นว่า พ.ร.บ. ว่าด้วย ป.ป.ช. มาตรา 4 ให้ความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับการร้องขอให้ทรัพย์สินเป็นของแผ่นดินไว้ 2 กรณี คือ 1. ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือหนี้สินลดลงผิดปกติ และ 2. ร่ำรวยผิดปกติ คือมีทรัพย์สินมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติ หรือมีหนี้สินมากผิดปกติ เมื่อพิจารณาจากความหมายของคำดังกล่าวเห็นว่ามูลคดีของการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินแยกเป็น 2 กรณีคือ 1. เมื่อเปรียบเทียบทรัพย์สินหนี้สิน ทั้งก่อนและหลังดำรงตำแหน่ง พบว่ามีทรัพย์สินมากผิดปกติ กับการที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ผู้คัดค้านทำนองว่าก่อนที่ผู้ถูกกล่าวหาจะดำรงตำแหน่งวาระแรกมีทรัพย์สินที่ยื่นต่อ ป.ป.ช. มีมูลค่ารวม 15,124 ล้านบาท จึงไม่อาจให้ทรัพย์สินในส่วนนี้เป็นของแผ่นดินได้นั้น เห็นว่าคดีนี้ คตส. ไต่สวนและผู้ร้องกล่าวถึงกรณีผู้ถูกกล่าวมีส่วนได้เสียจากชินคอร์ป ใช้อำนาจกระทำการต่างๆ เอื้อประโยชน์ให้กับชินคอร์ป และทรัพย์สินที่ร้องขอก็มุ่งเฉพาะเงินปันผลและเงินที่มุ่งเฉพาะที่ขายได้จากการขายหุ้นเท่านั้น อีกทั้งการร้องของผู้ร้องก็ไม่ได้บังคับไปถึงทรัพย์สินอื่น จึงไม่ต้องพิจารณาคำร้องคัดค้านของทั้งสอง อย่างไรก็ดี มีข้อต้องพิจารณาต่อไปอีกว่าเงินปันและเงินที่ได้จากการขายหุ้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่สมควรทั้งจำนวนหรือไม่ ในข้อนี้หากพิจารณาว่าทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และร่ำรวยผิดปกติแล้ว เห็นว่าไม่ว่ามูลคดีจะเป็นกรณีใดกรณีหนึ่ง ย่อมต้องเป็นทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นมาอยู่แล้ว ส่วนเงินปันผลค่าหุ้นตามจำนวนที่ถืออยู่ในเอไอเอส และไทยคมบางส่วน ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มานอกจากที่มีอยู่แล้ว ต้องตกเป็นของแผ่นดินทั้งจำนวน ส่วนเงินที่ได้จากการขายหุ้นเป็นเงินที่มีมูลค่าเดิมอยู่ด้วย การจะให้ค่าขายหุ้นตกเป็นของแผ่นดินทั้งจำนวนย่อมไม่เป็นธรรม

และเมื่อพิจารณาจากการที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นสัมปทานจากรัฐ มาตรา 100 ประกอบ พกศ.ที่ ๒๕๕๑ ที่ให้ผู้คัดค้าน 2-5 ถ้อยคำไว้แทน รวมทั้งใช้อำนาจหน้าที่กระทำการเอื้อประโยชน์ดังที่กล่าวมาแล้ว ย่อมไม่เป็นการสมควรที่ผู้ถูกกล่าวหาและผู้คัดค้านที่ 1 จะได้รับประโยชน์จากการฝ่าฝืนกฎหมาย จึงถือว่าประโยชน์ค่าหุ้นชินคอร์ปในส่วนที่เพิ่มขึ้นนับตั้งแต่ 7 กุมภาพันธ์ 2544 เป็นต้นไป เป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่สมควร เมื่อพิจารณาแล้วปรากฏว่าการซื้อขายหลักทรัพย์เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2544 จำนวนจากหุ้น 1,419,490,150 หุ้นที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เป็นเงิน 32,047 ล้านบาท 9 แสน มีอยู่แต่เดิม ไม่อาจให้ตกเป็นของแผ่นดินตามที่ร้องได้ องค์คณะมีมติเสียงข้างมากให้ทรัพย์สินที่ต้องตกเป็นของแผ่นดิน เฉพาะเงินปันผลและค่าขายหุ้น รวมจำนวน 46,373,680,754.70 บาท มติเสียงข้างมาก

9. กรณีทรัพย์สินที่ถูกอายัดตกเป็นของแผ่นดิน ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อ่านคำพิพากษาคดีหมายเลขคำที่ อม.14/2551 ระหว่าง อัยการสูงสุด ผู้ร้อง พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกกล่าวหา และคุณหญิงพจมาน ชินวัตร กับพวก ผู้คัดค้าน เรื่อง ขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา ให้เงินที่พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกกล่าวหา และคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ผู้คัดค้าน ที่ 1 คู่สมรสได้จากการขายหุ้น บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และเงินปันผลของหุ้นบริษัทดังกล่าว บางส่วนเป็นเงินจำนวน 46,373,687,454.70 บาท พร้อมดอกเบี้ยผลเฉพาะดอกเบี้ยที่ได้รับจากบัญชีเงินฝากนับตั้งแต่วันฝากเงินจนถึงวันที่ธนาคารส่งเงินจำนวนดังกล่าว ตกเป็นของแผ่นดิน โดยให้บังคับเอาจากทรัพย์สินที่อายัดตามคำสั่งคณะกรรมการตรวจสอบ

2. การนำและประเด็นที่นำมาใช้ในการปลูกฝังแนวความคิดให้กับมวลชน

ประเด็นที่กลุ่ม นปช. นำมาใช้ในการระดมมวลชนในครั้งนี้คือการต่อสู้กับอำมาตย์ และไม่ยอมรับสองมาตรฐาน และกล่าวหาว่า นายอภิสิทธิ์ฯ เป็นนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง รวมทั้งไม่สามารถแก้ไขปัญหาของประเทศได้ โดยการชุมนุมในครั้งนี้เริ่มมีการเคลื่อนไหวหลังจากการยึดทรัพย์ 46,000 ล้านบาทของ พ.ต.ท.ทักษิณฯ สำหรับวิธีการปลุกระดมมวลชนที่ใช้เป็นหลัก คือการปลุกระดมมวลชนต่างจังหวัดโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ และผ่านทางโรงเรียน นปช. การปลุกระดมมวลชนโดยใช้วิธีการบิดเบือนข่าวสาร ทั้งจากเอกสารหรือเหตุการณ์ที่เป็นเรื่องจริงแต่นำมาปรุงแต่งเพื่อการปลุกระดมมวลชน และจากเอกสารหลักฐานและเหตุการณ์ที่ไม่ได้เป็นเรื่องจริงแต่เกิดมาจากการปรุงแต่งทั้งหมด

ภายหลังศาลรัฐธรรมนูญพิพากษายึดทรัพย์ 46,000 ล้านบาทของ พ.ต.ท.ทักษิณฯ กลุ่ม นปช. ได้เริ่มปลุกระดมมวลชนเพื่อกดดันรัฐบาล โดยกลุ่มแกนนำได้ตระเวนปลุกระดมมวลชนตามหัวเมืองต่างๆ การเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลในครั้งนี้มีประเด็นที่มุ่งโจมตีรัฐบาล โดยยกเอา

วาทะสองมาตรฐาน โคนล้มอำมาตย์ และเรียกร้องความเป็นธรรมคืนให้ พ.ต.ท.ทักษิณฯ (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2554 : 348)

การชุมนุมของกลุ่มเสื้อแดงในครั้งนี้ ได้มีการจัดการชุมนุมใหญ่ในต่างจังหวัดเพื่อเตรียมการให้พร้อมต่อการเข้าร่วมการชุมนุม ใน 14 มีนาคม 2553 ในกรุงเทพฯ โดย พ.ต.ท.ทักษิณฯ ได้วิดีโอลิงค์ ไปยังการชุมนุมเหล่านั้นและเชิญชวนให้ไปร่วมชุมนุมใหญ่ที่กรุงเทพฯ ในวันที่ 14 มีนาคม 2553 เช่น การชุมนุมที่จังหวัดนครราชสีมา อ่างทอง แพร่ อุตรธานี (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, มีนาคม 2553 : 312-315)

นอกจากนี้การชุมนุมยังได้รับการประกาศว่ากลุ่มมีกำลังพร้อมเพรียงต่อการปฏิบัติประชาชน โดยประกอบด้วย แก้ว 3 ประการ ได้แก่ พรรคหรือการนำมวลชน และกองกำลังติดอาวุธ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มของ พล.ต. ชัดติยะ สวัสดิผล หรือ เสธ.แดง ผู้ซึ่งได้เข้าพบ พ.ต.ท.ทักษิณฯ ที่คูโบ ก่อนการชุมนุม ซึ่งในภายหลังแกนนำ นปช. ได้ออกมาปฏิเสธการทำงานร่วมกับการใช้กองกำลังติดอาวุธ แต่ก็ไม่ได้ขัดขวางการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมของกลุ่ม เสธ.แดงแต่อย่างใด นอกจากนี้ เพื่อให้การชุมนุมไม่เกิดความล่อแหลม หมิ่นเหม่ต่อการถูกกล่าวหาว่าเป็นกลุ่มที่พยายามจะล้มล้างสถาบัน กลุ่ม นปช. จึงประกาศไม่ร่วมทำกิจกรรมกับกลุ่ม แดงสยาม และปรับชื่อตนเองเป็นกลุ่ม นปช.แดงทั้งแผ่นดิน

นอกจากสื่อสีแดง ทั้งสิ่งพิมพ์ ทีวีดาวเทียม เว็บไซต์ หรือวิทยุชุมชน ที่มุ่งปลุกฝังชุดความคิดแบบคนเสื้อแดงแล้ว "โรงเรียนผู้ปฏิบัติการ นปช.แดงทั้งแผ่นดิน" เป็นอีกเครื่องมือสำคัญในการปลุกฝังลัทธิเสื้อแดงอย่างเป็นระบบตั้งแต่หลังสงครามเสื้อแดงปี 52 โดยมีจุดหมายเพื่อปลุกฝังอุดมการณ์ แนวทางการต่อสู้ รวมทั้งระบบการหาสมาชิก และจัดตั้งเครือข่ายอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การเคลื่อนไหวของทักษิณเสื้อแดงในปี 2553 มีความเข้มแข็งกว่าปีที่ผ่านมา โดยนายนิสิตสินธุไพร ผอ.โรงเรียนผู้ปฏิบัติงาน นปช.แดงทั้งแผ่นดิน กล่าวเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2553 ก่อนเลิกการชุมนุมเพียง 8 วัน ที่ประกาศจะขับเคลื่อนโรงเรียน นปช.ต่อไป แม้เวทีราชประสงค์จะถูกสลายไป นายนิสิตกล่าวว่า โรงเรียน นปช.ไม่ได้อยู่กับที่ ไม่ได้มีสถานที่ตั้งที่ชัดเจน แต่โรงเรียน นปช. เป็นการสอนโดยการจัดสัมมนาตามจังหวัด และอำเภอต่างๆ ทั่วประเทศ แต่จะเน้นที่ภาคเหนือ และอีสาน โดยช่วงแรกจะเป็นการอบรมให้แก่ผู้นำของแต่ละชุมชนซึ่งทำเป็นรูปแบบกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 9-10 คน ในช่วงที่ผ่านมามีผู้เข้ารับการอบรม 16,700 คน และกลุ่มคนเหล่านี้ได้นำไปจัดตั้งรูปแบบ "องค์กร" เพื่อ "หาสมาชิกตามหมู่บ้าน" ต่างๆ (จับตา รร.นปช. เติบโตขึ้นนาน "อาวุธทางความคิด" น่ากลัวกว่าปืน, ออนไลน์, 2553)

ขณะที่ข้อมูลของฝ่ายความมั่นคงระบุว่า ปัจจุบัน (28 พ.ค.53) มีโรงเรียน นปช. ประมาณ 400 แห่งทั่วประเทศ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ 19 จังหวัดภาคอีสาน และ 14 จังหวัดภาคเหนือ

ส่วนหลักสูตร แม้จะระบุว่า เป็นการปลูกฝังความรู้เรื่องประชาธิปไตย แต่กลับมีการปลูกฝังแนวคิดที่คล้ายคลึงกับลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยมีเป้าหมายล้มล้างระบอบอำมาตยาธิปไตยที่หมิ่นเหม่ต่อสถาบันเบื้องสูง ผู้บัญญัติหลักสูตรดังกล่าว คือ นางธิดา ถาวรเศรษฐ ภรรยา นพ.เหวง โตจิราการ แกนนำนปช. สำหรับหลักสูตรเบื้องต้นจะมีการฝึกอบรมเป็นเวลา 2 วัน 1 คืน วันเสาร์-อาทิตย์ โดยจะเน้นกลุ่มผู้ใหญ่เป็นหลัก แต่ต่อมา ได้ขยายหลักสูตรเพิ่มเติมโดยใช้เวลาถึง 7-15 วัน และหันมาปลูกฝังในกลุ่ม "เด็กและเยาวชน" มากขึ้น ขณะที่ "เป้าหมาย" ของ นปช. ก็นำจับตาใน "วาระแห่ง" ไม่น้อย โดยมีการตั้งเป้าหมายไว้ 3 ระยะ คือ เป้าหมายเฉพาะหน้า คือ โค่นรัฐบาลอำมาตยาธิปไตย และกระบวนการ "อยุธยาธรรม" เป้าหมายระยะกลาง คือ ยกเลิกรัฐธรรมนูญปี พ.ศ.2550 และผลิตผลของ คมช. เป้าหมายระยะยาว คือ โค่นล้มระบอบอำมาตยาธิปไตย มียุทธศาสตร์การขับเคลื่อนองค์กรอย่างเป็นระบบโดยใช้ "การเดินด้วย 2 ขา" และ "ทำงานด้วย 2 แขน" ขาที่ 1 ได้แก่ การต่อสู้ของขบวนการคนเสื้อแดง และขาที่ 2 ได้แก่ การต่อสู้ของ ส.ส.ในสภา แขนที่ 1 คือ มวลชนคนรากหญ้าและแขนที่ 2 คือ กลุ่มผู้รักประชาธิปไตยกลุ่มอื่นๆ ส่วนเวทีการต่อสู้ของคนเสื้อแดงมี 4 เขต คือ 1.เขตชนบท 2.เขตเมือง 3.เขตกรุงเทพฯ/ปริมณฑล และ 4.เขตต่างประเทศ (จับตา รร.นปช. เดินเกมคู่ขนาน “อาวุธทางความคิด” นำกลัวกว่าปืน, ออนไลน์, 2553)

โรงเรียนคนเสื้อแดงทุกวันนี้กินลึกลงไปถึงระดับตำบล-หมู่บ้าน โดยเฉพาะในภาคเหนือ และอีสาน นับเป็น "ภัยคุกคามความมั่นคง" อย่างมาก หากรัฐบาลและกองทัพไม่รู้เท่าทันการปลูกฝังทัศนคติประชาธิปไตยที่สอดแทรกเนื้อหา และยุทธศาสตร์การต่อสู้ที่แทบจะถอดแบบมาจากลัทธิมาร์กซ์ผสมกับรูปแบบการหาสมาชิกแบบ "ขายตรง" ผสม "แชร์ลูกโซ่" เป็นการปลูกฝังชุดความเชื่อเดิมๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าทุกวันจนฝังหัว ยากที่จะจัด แคมป์มุ่งเน้นไปที่เด็กและเยาวชนเพื่อปัดป้องต่อสู้ทางชนชั้นในระยะยาวอีกด้วย (จับตา รร.นปช. เดินเกมคู่ขนาน “อาวุธทางความคิด” นำกลัวกว่าปืน, ออนไลน์, 2553)

การบิดเบือนเอกสาร และการกุเรื่องหรือแต่งเรื่องเพื่อการปลุกระดมมวลชนเกิดขึ้นมาเป็นจำนวนมากหลังจากความพ่ายแพ้ของกลุ่ม นปช.ในเดือนเมษายน 2552 บทความของ ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (ออนไลน์, 2552) เรื่อง “เรากำลังอยู่ในยุคสงครามกลางเมือง” ซึ่งเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ข่าวสด เมื่อ 28 ธ.ค.52 ระบุว่า การเคลื่อนไหวของแกนนำคนเสื้อแดงในประเทศไทยมีการนำเอกสารที่อ้างว่าเอกสารลับของทางการออกมาเปิดเผยต่อสาธารณชน และหลุดไปถึงรัฐต่างชาติ ทั้งๆ ที่ เนื้อหาในเอกสารดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศชาติ มีการใส่สีตีไข่ ปُرณแต่งเนื้อหาของเอกสาร สื่อความหมายอันเป็นเท็จ เพื่อเปิดช่องทางให้รัฐต่างชาติใช้เป็นข้ออ้างในการก่อเหตุ หรือดำเนินการในทางที่เป็นผลร้ายต่อประเทศไทย และสร้างเรื่อง สร้างเงื่อนไข ปูทางให้เกิดการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลภายในประเทศ

เช่นเดียวกับที่เคยพยายามกระทำมาก่อน แม้ที่ผ่านมาจะถูกจับได้ไ้ทันว่าใช้ความเท็จเป็นเครื่องมือ ปลุกกระดมทางการเมืองมาแล้วหลายครั้งหลายหน เช่น โกหกว่า มีคนเสื้อแดงถูกฆ่าตายระหว่างการก่อจลาจลในช่วงเดือนเมษายน 2552 และการบุกทำลายการประชุมอาเซียนที่พัทยา, โกหกว่า นายก อภิสิทธิ์ไม่ได้อยู่ในรถที่คนเสื้อแดงล้อมพยายามจะฆ่า, โกหกว่า มีคลิปเสียงที่นายกอภิสิทธิ์สั่งฆ่าประชาชน, โกหกว่า มีเทปเสียงรัฐมนตรีกิตติ์สั่งการให้จารกรรมข้อมูลลับของกัมพูชา ฯลฯ

นอกจากนี้ยังได้มีการหาแนวร่วมเคลื่อนไหว ร่วมรบ โดยเอาผลประโยชน์เฉพาะหน้าของแต่ละฝ่ายเป็นเครื่องล่อให้ทำงานรับใช้ระบอบทักษิณ เช่นกับกลุ่มนักเคลื่อนไหวการเมืองที่พร้อมขายตัว ขายจิตวิญญาณ ขายแรงงาน ก็เอาเงินค่าจ้างเป็นเครื่องล่อกับกลุ่มคนที่เป็ *“คอมมิวนิสต์เก่า”* ก็พยายามปลุกเรื่องชนชั้น นำมาเป็นของล่อใจกับกลุ่มคนที่ไม่เอาเจ้า ก็เอา ขบวนการล้มเจ้ามาเป็นเครื่องล่อ กับนักวิชาการเสื้อแดงบางกลุ่ม ที่มีแนวคิดว่าจะบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไม่เหมาะสมกับประเทศไทยในปัจจุบัน ก็นำ เรื่องการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองมาเป็นเครื่องล่อ เพื่อที่จะลดบทบาทของสถาบัน พระมหากษัตริย์ ให้เหลือเพียงแค่สัญลักษณ์ในการปกครอง ก่อนจะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไปสู่ระบอบ อื่น เช่น ประชาณาธิปไตย ฯลฯ กับกลุ่มคนที่รักและขึ้นชอบรัฐธรรมนูญ 2540 ก็เอาเงื่อนไขเรื่องการ นำรัฐธรรมนูญ 2540 กลับมาแก้ไขดัดแปลงใช้แทนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันทั้งฉบับ มาเป็นเครื่อง ล่อ กับกลุ่มคนยากจน หรือคนที่เข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสารเพียงพอ ก็ใช้ผลประโยชน์เฉพาะหน้าและ ความคาดหวังลมๆ แล้งๆ ในตัวทักษิณมาเป็นเครื่องล่อ กับทหารรับจ้างบางกลุ่ม ก็เอาเงิน เอา ผลประโยชน์เป็นเครื่องล่อ หรือเครื่องว่าจ้าง หรือแม้แต่กับรัฐต่างประเทศ ผู้นำต่างประเทศ ก็เอา สิทธิและผลประโยชน์ของชาติ อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนไทย เป็นเครื่องล่อ โดยหวังว่า หาก พวกเขาบอบทักษิณได้ขึ้นมาเป็นรัฐบาลก็จะเอื้อประโยชน์ตอบแทนแก่ต่างชาติดังกล่าว มากกว่าที่ ได้รับในปัจจุบัน เป็นต้น (เจมส์ คีดี ปิ่นทอง, ออนไลน์, 2552)

3. ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวและระดับความรุนแรง

การชุมนุมของกลุ่ม นปช. ในครั้งนี้ มีการใช้ยุทธวิธีที่หลากหลายกว่าการชุมนุมเมื่อ ปี 2552 โดยเป็นการชุมนุมในเชิงรุกที่ยั่วเย้าเพื่อก่อให้เกิดความปั่นป่วน ความเดือดร้อนของชาว กรุงเทพมหานคร เพื่อกดดันรัฐบาล ตั้งแต่เริ่มต้นของการชุมนุม เมื่อยังไม่ประสบผล จึงใช้วิธีการที่ คาดไม่ถึง คือการทะเลาะ รวมถึงการดาวกระจายเพื่อปิดล้อมกดดันเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับข้อ เรียกร้องของการชุมนุมในประเด็นอำมาตย์ และสองมาตรฐาน มีการปักหลักชุมนุมยึดเยื้อถึง 2 สถานที่คือ บริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ และบริเวณสี่แยกราชประสงค์ โดยเฉพาะบริเวณสี่แยกราช ประสงค์นี้ถือว่าเป็นย่านธุรกิจการค้าที่สำคัญของกรุงเทพฯ ซึ่งถือเป็นการเลือกพื้นที่การชุมนุมที่ เป็นจุดศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดในการชุมนุมครั้งนี้คือการมีกองกำลังติด อาวุธแฝงตัวอยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งสร้างความยากลำบากแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการเข้าควบคุมหรือสลาย

การชุมนุม และในที่สุดนำไปสู่การเสียชีวิตและบาดเจ็บของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐเป็นจำนวนมาก ในขณะที่กลุ่ม นปช. ได้ใช้ยุทธศาสตร์และยุทธวิธี โจมตีล้อมประเทศด้วยการเรียกร้องต่อสหประชาชาติและประชาคมโลกให้เข้ามายุติความรุนแรง

การชุมนุมของกลุ่ม นปช. แฉกทั้งแผ่นดิน เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 12 มีนาคม 2553 เพื่อเรียกร้องให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ประกาศยุบสภาเพื่อเลือกตั้งใหม่ โดยกล่าวหาว่า นายอภิสิทธิ์ฯ เป็นนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง รวมทั้งไม่สามารถแก้ไขปัญหาของประเทศได้ ยุทธวิธีแรกที่ใช้คือการดาวกระจายแล้วเคลื่อนขบวนเพื่อเป็นการสร้างความสนใจ กลุ่มคนเสื้อแดงรวมตัวกันตามจุดสำคัญในกรุงเทพฯ 5 จุด ได้แก่ อนุสาวรีย์พิทักษ์รัฐธรรมนูญที่บริเวณแยกหลักสี่ ที่วงเวียนใหญ่ สวนลุมพินี แยกสามเหลี่ยมดินแดง และบริเวณสี่แยกบางนา แล้วได้เคลื่อนขบวนไปตามเส้นทางต่างๆ เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนเข้าร่วมการชุมนุมใน 14 มีนาคม 2553 (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, มีนาคม 2553 : 317) และได้ใช้ยุทธวิธีปักหลักชุมนุมยึดเยื้อยุดที่ชุมนุมหลักคือบริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ ถนนราชดำเนิน

วันที่ 16 มีนาคม เนื่องจากการโหมโรงการชุมนุมในวันที่ 14 มีนาคมไม่ได้ยิ่งใหญ่ดังที่แกนนำได้ประกาศไว้ ประกอบกับยังไม่มีท่าทีตอบรับจากฝ่ายรัฐบาล กลุ่มผู้ชุมนุมจึงใช้วิธีการที่คาดไม่ถึง เพื่อเป็นการเรียกร้องความสนใจและใช้วิธีทางไสยศาสตร์โดยกลุ่มผู้ชุมนุมจะเลือกคนละ 10 ซิซี เพื่อที่จะนำไปเที่ยงสถานที่ต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่เวลาประมาณ 16.00 น. ซึ่งกลุ่มผู้ชุมนุมเริ่มเคลื่อนออกจากสะพานผ่านฟ้าลีลาศ จนกระทั่งเมื่อเวลาประมาณ 17.00 น. กลุ่มผู้ชุมนุมไปถึงทำเนียบรัฐบาล และเทเลียดบริเวณประตูของทำเนียบตั้งแต่ประตูที่ 2 ถึง 8 ต่อมาเวลา 18.45 น. กลุ่มผู้ชุมนุมเดินทางมาถึงที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์ และเข้าไปเทเลียดที่บริเวณหน้าบันไดทางขึ้นของที่ทำการพรรค ทั้งนี้ได้มีการกระทำพิธีทางพราหมณ์ก่อนที่จะเทเลียดในทุกพื้นที่ ส่วนเลียดที่เหลืออีก 10 แกลลอนนั้นได้เทลงยังบริเวณด้านหน้าที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์ เสร็จสิ้นแล้วจึงเคลื่อนขบวนกลับไปยังสะพานผ่านฟ้าลีลาศตามเดิม วันที่ 17 มีนาคม ช่วงเช้า เริ่มตั้งแต่เวลาประมาณ 11.50 น. ทางกลุ่มผู้ชุมนุมเริ่มเคลื่อนขบวนเพื่อที่จะไปเทเลียดบริเวณหน้าบ้านพักของนายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่ซอยสุขุมวิท 31 (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, มีนาคม 2553 : 320-321)

มีการใช้ยุทธวิธีดาวกระจายรอบกรุงเทพฯ กดดันรัฐบาล เริ่มตั้งแต่วันที่ 20 มีนาคม โดยได้มีการนำผู้ชุมนุมขึ้นรถปิกอัพ รถบรรทุก และรถจักรยานยนต์ เพื่อตระเวนรอบกรุงเทพฯ ทำให้การจราจรในกรุงเทพฯ แทบจะเป็นอัมพาต รถเมล์หลายสายหยุดให้บริการ เพราะเกรงว่าจะไม่ปลอดภัยกับผู้โดยสาร นอกจากนั้นในวันที่ 28 มีนาคม 2553 กลุ่มคนเสื้อแดงได้เคลื่อนขบวนเพื่อ

กคคันรัฐบาลที่กรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ ซึ่งรัฐบาลใช้เป็นี่ทำการชั่วคราวในช่วงที่กลุ่มคนเสื้อแดงชุมนุมประท้วง (สัมฤทธิ์ มีวงศ์โงษ, มีนาคม 2553 : 324, 332)

วันที่ 25 มีนาคม นายสุภรณ์ อัตถาวงศ์ พร้อมแกนนำคนอื่น อาทิ วันชนะ เกิดดี, เจ๋ง ดอกจิก รวมทั้งผู้ชุมนุมทั้งผู้ชาย ผู้หญิงและเด็กที่สมัครใจได้ทำการโกนศีรษะเพื่อประท้วง นายกรัฐมนตรีและขับไล่รัฐบาล รวมทั้งทำพิธีสาปแช่งนายกรัฐมนตรี โดยมีอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง แกนนำกลุ่มคนเสื้อแดงโกนผมให้สุพร ขณะที่พระสงฆ์ประมาณ 15 รูป โกนผมให้แก่ผู้ชุมนุม บนเวทีหลักสะพานผ่านฟ้าลีลาศ ถือเป็นการนำไสยศาสตร์ มาใช้ในการชุมนุมอีกครั้งหนึ่ง

การชุมนุมครั้งนี้ได้เกิดปรากฏการณ์ประวัติศาสตร์ครั้งแรกของประเทศไทย หรืออาจเป็นของโลก เมื่อมีการเปิดโต๊ะเจรจาผ่านการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ระหว่างผู้ชุมนุมกับฝ่ายรัฐบาล โดยในวันที่ 28 มีนาคม 2553 รัฐบาลโดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกอบศักดิ์ สภาวสุ และนายธานี ศักดิ์เศรษฐ กับแกนนำกลุ่มเสื้อแดงได้แก่ นายวิระ มุสิกพงศ์ นายจตุพร พรหมพันธุ์ และ นพ.แหวง โตจิราการ ได้เปิดโต๊ะการเจรจาเพื่อหาทางออกให้ประเทศ ที่สถาบันพระปกเกล้า และมีการถ่ายทอดสดการเจรจาไปทั่วประเทศ ผลการเจรจา กลุ่ม นปช. เสนอให้นายกรัฐมนตรียุบสภภายใน 15 วัน มีการเจรจาอีกรอบในวันรุ่งขึ้น โดยนายกรัฐมนตรีเสนอให้ นปช. เข้ามาร่วมวางกรอบกติกาการแก้ไขรัฐธรรมนูญ จัดทำประชามติ ก่อนนำไปสู่การยุบสภาและเลือกตั้งใหม่ภายใน 9 เดือน ส่วนเวลา 9 เดือนนั้นเป็นเพราะต้องการจัดการงบประมาณการบริหารราชการแผ่นดินให้เสร็จก่อน ส่วนกลุ่ม นปช. ยื่นข้อเรียกร้องการยุบสภภายใน 15 วันเช่นเดิม จึงไม่สามารถหาข้อยุติร่วมกันได้ (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2554 : 354-356)

การเลือกใช้พื้นที่ในการชุมนุมถือเป็นปัจจัยสำคัญในการกคคันรัฐบาล ฝ่ายพันธมิตรก็ได้เคยยึดทำเนียบรัฐบาลซึ่งเป็นศูนย์กลางการปกครองของประเทศในการชุมนุมเมื่อ พ.ศ. 2551 กลุ่ม นปช. จึงเลือกพื้นที่สี่แยกราชประสงค์ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางการค้าและย่านธุรกิจที่สำคัญของกรุงเทพฯ เป็นที่ชุมนุมในเวลาต่อมา ซึ่งถือเป็นการย้าย กคคันรัฐบาลอย่างได้ผล เปรียบเสมือนการยึดเศรษฐกิจของกรุงเทพฯ และของประเทศเป็นตัวประกัน โดยในวันที่ 27 มีนาคม กลุ่มผู้ชุมนุมบางส่วนเคลื่อนไปยังแยกราชประสงค์ ย่านการค้าที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร เพื่อเลียนแบบการชุมนุมใหญ่ของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2549 วันที่ 3 เมษายน มีการเคลื่อนขบวนมาปักหลักบริเวณแยกราชประสงค์ ซึ่งเต็มไปด้วยผู้ชุมนุมจำนวนมาก กระจายกันอยู่เต็มผิวจราจร ตั้งแต่แยกประตูน้ำ ด้านหน้าศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ ต่อเนื่องไปจนถึงถนนราชดำริ และปักหลักชุมนุมข้ามคืนที่แยกราชประสงค์ การยึดพื้นที่ราชประสงค์เป็นที่ชุมนุม ประกอบกับเหตุการณ์ วันที่ 7 เมษายน ที่กลุ่ม นปช. นำโดยนายสุภรณ์ อัตถาวงศ์ และนายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง นำกลุ่มผู้ชุมนุมประมาณ 400 คน ไปชุมนุมหน้ารัฐสภา และได้มีการป็นรวนกรุกเข้า

ไปภายในขณะที่มีการประชุมรัฐสภา เพื่อค้นหาตัวนายสุเทพฯ และได้ทำร้ายร่างกาย และยึดอาวุธปืนจากสารวัตรทหารประจำรณนาขบวนของนายสุเทพฯ ทำให้ ธรรม. นัคดีพิเศษ เมื่อ 7 เมษายน 2553 ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (สอฉ.) โดยมอบหมายให้นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นผู้อำนวยการ (ฤกษ์ สุภศิริ, 2554 : 357)

ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี (อ.ชัยบุรี อ.สามโคก อ.ลำลูกกา อ.คลองหลวง อ.ลาดหลุมแก้ว) จังหวัดสมุทรปราการ (อ.บางพลี อ.บางเสาธง อ.บางบ่อ อ.พระประแดง อ.พระสมุทรเจดีย์ อ.เมือง) จังหวัดนครปฐม (อ.พุทธมณฑล) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (อ.บางปะอิน อ.บางไทร อ.ลาดบัวหลวง อ.วังน้อย) โดยจัดตั้ง ศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (สอฉ.) ที่มัยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นผู้อำนวยการ เป็นผู้กำกับการหัวหน้าผู้รับผิดชอบ และเป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในเขตท้องที่ตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง

ความรุนแรงครั้งแรกๆ เกิดขึ้นจากปัจจัยเครื่องมือที่ใช้เป็นสื่อในการชุมนุมของกลุ่ม นปช. ในวันที่ 8 เมษายน หลังจากทีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคง มอบหมายให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ไปแจ้งให้ไทยคมระงับการแพร่สัญญาณภาพและเสียงของดี-สเตรชั่น ทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมปักหลักชุมนุมอยู่ที่บริเวณสถานีไทยคมที่ตั้งอยู่ถนนรัตนวิเบศร์ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และสถานีไทยคม ซึ่งตั้งอยู่ถนนสายลาดหลุมแก้ว-วัดเจดีย์หอย อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เพื่อเรียกร้องให้ยุติการระงับการเผยแพร่สัญญาณ ในวันที่ 9 เมษายน กลุ่มผู้ชุมนุมเคลื่อนขบวนไปยังสถานีไทยคม เพื่อเรียกร้องให้ยุติการระงับการเผยแพร่สัญญาณการออกอากาศของดี-สเตรชั่นโดยได้มีการนำกองกำลังทหารเข้าสลายการชุมนุมด้วยแก๊สน้ำตา ทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมบุกเข้าไปในสถานีไล่ทหารไปด้านหลังของอาคารและเข้ายึดอาวุธปืนและแก๊สน้ำตาของทหารไว้ หลังจากที่มีการยืนยันว่าทางดี-สเตรชั่นจะมีการออกอากาศอย่างแน่นอน กลุ่มผู้ชุมนุมจึงเคลื่อนขบวนกลับไปยังที่ตั้ง ทว่าหลังจากนั้นได้มีการระงับการออกอากาศอีกครั้งหลังจากกลุ่มผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ การปะทะกันครั้งนี้มีผู้บาดเจ็บ 23 ราย แบ่งเป็นทหาร 7 นาย และพลเรือน 16 ราย ไม่พบว่ามีผู้บาดเจ็บสาหัส ส่วนใหญ่ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย เช่น ศรีษะแตก ถูกแก๊สน้ำตา เป็นต้น (ฤกษ์ สุภศิริ, 2554 : 359) การปะทะกันครั้งนี้ ถือว่าเป็นครั้งแรกที่เกิดการปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่ทหารกับผู้ชุมนุม และแสดงให้เห็นว่ากำลังทหารไม่สามารถเอาชนะหรือควบคุมกลุ่มผู้ชุมนุมได้ โดยเฉพาะการที่อาวุธยุทธโธปกรณ์ของทหารจำนวนหนึ่งถูกผู้ชุมนุมยึดไปได้ เหตุการณ์นี้ถือว่าเป็นเหตุการณ์แรกๆ ที่ถือว่าการยกระดับความ

รุนแรงจากลำดับที่ 3 เป็นลำดับที่ 4 ความรุนแรง เนื่องจากการตอบโต้ ทำร้าย และยึดอาวุธจากเจ้าหน้าที่โดยไม่สนใจกฎหมายอาญาของบ้านเมือง

กองกำลังติดอาวุธที่แฝงตัวอยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุมนั้น เปิดเผยตัวขึ้นชัดเจนในเหตุการณ์วันที่ 10 เมษายน 2553 รัฐบาลได้นำกองกำลังทหารเข้าสลายการชุมนุมของประชาชนบริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ โดยในเวลาประมาณ 13.00 น. เจ้าหน้าที่ได้ฉีคน้ำออกจากกองบัญชาการกองทัพอากาศที่ 1 และพยายามปิดประตู พร้อมยิงรัวลดหนาม นอกจากนี้มีรายงานว่าเจ้าหน้าที่ได้ใช้แก๊สน้ำตา หลังจากนั้นจนถึงเวลาประมาณ 21.00 น. มีการปะทะกันอย่างต่อเนื่อง ระหว่างผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในบริเวณต่าง ๆ ใกล้กับที่ชุมนุม เช่น ถนนดินสอ ช่วงวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และถนนตะนาว ช่วงแยกคอกวัว ฟังเชื่อมต่อถนนข้าวสาร โดยมีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 27 ราย และมีผู้ได้รับบาดเจ็บอย่างน้อย 1,427 ราย สื่อต่างประเทศรายงานว่า การสลายการชุมนุมดังกล่าวเป็นความรุนแรงทางการเมืองครั้งเลวร้ายที่สุดในกรุงเทพมหานครในรอบ 18 ปี ทั้งนี้ นายทหารที่บาดเจ็บและเสียชีวิตนั้น เพราะตกเป็นเป้าโจมตีของ กองกำลังไม่ทราบฝ่าย ซึ่งแฝงมากับกลุ่มคนเสื้อแดงและทำการช่มโจมตีทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายผู้ชุมนุมประท้วง ซึ่งเห็นได้แน่ชัดว่า กองกำลังติดอาวุธดังกล่าว ไม่ได้มุ่งสังหารเฉพาะฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดโดยเฉพาะ แต่ความต้องการที่แท้จริงคือการสร้างสถานการณ์ให้เกิดความรุนแรงและเกลียดชังขึ้น เพื่อให้เห็นว่ารัฐบาลสั่งฆ่าประชาชนและนำเหตุการณ์ดังกล่าวไปขยายผลต่อไป (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2554 : 359-360)

ปฏิบัติการขอคืนพื้นที่เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2553 เริ่มขึ้นเมื่อนายปณิธาน วัฒนายากร โฆษกสำนักนายกรัฐมนตรี แถลงข่าวในนาม สอจ. ว่ามีความจำเป็นต้องขอพื้นที่คืน เพื่อให้สถานการณ์กลับสู่ปกติโดยเร็ว เนื่องจากการชุมนุมไม่ได้เป็นไปตามกฎหมาย กีดขวางการจราจร กระทบความเป็นอยู่ของประชาชน โดยมีลำดับเหตุการณ์โดยสรุปได้คือ เวลา 14.00 น. ทหารจากกองทัพอากาศที่ 1 ประมาณ 5,000 นาย พร้อมรถน้ำกว่า 20 คัน ตรึงกำลังคุมถนนพิษณุโลก และมุ่งหน้าไปยังสะพานผ่านฟ้า ในเวลา 15.45 น. ทหารยิงปืนด้วยกระสุนซ้อมขึ้นฟ้า พร้อมกว้างแก๊สน้ำตาใส่ผู้ชุมนุมใกล้สะพานมัทฉะวานรังสรรค์ ทหารบางส่วนได้ปิดกั้นสะพานพระปิ่นเกล้า และสะพานพระราม 8 และรุกคืบไปยังสี่แยกคอกวัวและแยก จปร. เฮลิคอปเตอร์ของทหารบินวนเหนือบริเวณสะพานผ่านฟ้าเพื่อสังเกตการณ์และโปรยใบปลิว ผู้ชุมนุมปล่อยลูกโป่งสวรรค์เพื่อรบกวนการบิน ในเวลา 18.00 น. ผู้ชุมนุมสามารถผลักดันทหารไปอยู่ที่แยกสวนมิสกวัน และปักหลักเผชิญหน้ากันอยู่ ในเวลา 19.30 น. คนเสื้อแดงล้อมรถถัง 4 คันที่บริเวณโรงเรียนสตรีวิทยา ทำให้ทหารยิงปืนขึ้นฟ้ากว่า 30 นัด ทหารใช้แก๊สน้ำตาปล่อยมาจากเฮลิคอปเตอร์ ทำให้ผู้ชุมนุมแตกตื่นถอยร่นมาอยู่ที่สะพานผ่านฟ้า กลุ่มผู้ชุมนุมใช้ถังแก๊สจุดไฟแล้วลี้ภัยไปแถวทหาร ทำให้ระบิดทหารได้รับบาดเจ็บหลายสิบนาย ในช่วงเวลา 21.00 น. เหตุการณ์รุนแรงมากขึ้น รัฐบาลจึงสั่งถอน

กำลัง (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2554 : 361-363) สรุปรายชื่อผู้เสียชีวิตตามรายงานของศูนย์เฮอร์วิน 26 ราย หนังสือพิมพ์ข่าวสดรายงานสรุปรายชื่อผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ทั้งสิ้น 27 ราย บาดเจ็บ 1,400 ในจำนวนนี้มีทหารเสียชีวิต 5 นาย บาดเจ็บ 230 นาย สาหัส 90 นาย (วาด รวี, 2554 : 349)

แกนนำเสื้อแดงและพรรคเพื่อไทยนำผลความสูญเสียไปขยายผลในการปลุกระดมมวลชน โดยการนำศพผู้เสียชีวิตแห่รอบกรุงเทพฯ และบางคนยื่นคำขาดให้นายอภิสิทธิ์ออกนอกประเทศ ฝ่ายรัฐบาลได้มีการแถลงเกี่ยวกับเหตุการณ์พร้อมภาพถ่ายและวิดีโอบันทึกเหตุการณ์ โดย พ.อ.สรรเสริญ แก้วกำเนิด แถลงว่า การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติตามหลักสากล แต่กลุ่มผู้ชุมนุมได้ตอบโต้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ทุกรูปแบบ ทั้งการยิงอาวุธปืน การประชิดเอ็ม 67 การยิงระเบิดเอ็ม 79 เข้าใส่เจ้าหน้าที่ และใช้ถังแก๊สประกอบเป็นระเบิดแสวงเครื่อง จนเจ้าหน้าที่ได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังมีกองกำลังติดอาวุธชุดดำ ที่มีอาวุธสงครามร้ายแรงนานาชนิดครบมือ ทั้งกระสุนระเบิด เครื่องยิงแบบเอ็ม 79 ปืนเอ็ม 16 ปืนอาทิง ปืนกลมือ ระเบิดสังหารแบบเอ็ม 67 ระเบิดแสวงเครื่องที่ผลิตจากถังดับเพลิง ระเบิดเพลิง และแก๊สน้ำตาแบบยิง เพื่อจุดชนวนให้การเผชิญหน้าระหว่างรัฐบาลกับมวลชนเสื้อแดงลุกลามบานปลายกลายเป็นสงครามกลางเมืองทั่วประเทศ กำลังติดอาวุธชุดดำนี้ได้แฝงตัวปะปนอยู่ในกลุ่มมวลชนเสื้อแดงแล้วลอบยิงถล่มด้วยอาวุธสงครามนานาชนิด จนทำให้ทหารและมวลชนเสื้อแดงล้มตายและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2554 : 363-364)

นอกจากนี้คำให้สัมภาษณ์ของ พล.ต.ชาติชาย ชวาค หรือ เสธ.แดง หัวหน้าหน่วยรบเสื้อแดง ตลอดจนแกนนำคนเสื้อแดงหลายคนในทำนองว่า หากรัฐบาลสลายการชุมนุมเมื่อไหร่เจอดีแน่ เพราะจะมีกองกำลังไม่ทราบฝ่ายออกมาช่วยเหลือมีอบเสื้อแดง (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2554 : 364) ทั้งนี้ พล.ต.ชาติชายฯ ให้สัมภาษณ์หลังจากเหตุการณ์ว่า ฝ่ายที่ยิงเอ็ม 79 ใส่ทหารที่สี่แยกคอกวัวคือนักกรบโรนิน นักกรบอิสระ และ เอ็ม 79 ลูกแรกที่ยิงเข้าไปตกบริเวณเต็นท์ทหารข้างโรงเรียนสตรีวิทยา ที่ใช้เป็นกองบัญชาการ โดน พล.ต.วลิต โรจนภักดี ผบ.พล.ร.2 รอ. ซึ่งเป็นแม่ทัพ และ โดนนายทหารสัญญาบัตรหลายคน ทำให้การศึกไม่มีแม่ทัพ ทหารจึงปราชัย (วาด รวี, 2554 : 349-350)

เกี่ยวกับกองกำลังติดอาวุธไม่ทราบฝ่ายที่แฝงตัวอยู่กับกลุ่มผู้ชุมนุมนี้ ทำให้ผู้ที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องได้ให้สัมภาษณ์ต่อมวลชนถึง การมีแก๊วครบ 3 ประการ คือ พรรค แนวร่วมและกองกำลัง ไว้ เช่น พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี สมาชิกพรรคเพื่อไทย ให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2553 ถึงการเดินทางไปดูไป ประเทศสหรัฐอเมริกาหับเอมิเรต เพื่อพบ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีว่า “ได้หารือกันว่าตอนนี้ทุกส่วนที่สนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณและฝ่ายที่เห็นความไม่ถูกต้อง ไม่เป็นประชาธิปไตย และสองมาตรฐานในประเทศได้มาร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว จึงตั้งเป็นกองทัพประชาชนแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย โดยมีมติที่จะให้ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ

ประธานพรรคเพื่อไทย เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด ของกองทัพประชาชนนี้ เพื่อนำการต่อสู้ นำความสุขและประชาธิปไตยที่แท้จริงกลับคืนมา แต่เราจะต่อสู้กันในแนวทางของเรา เพราะทนไม่ไหวกับสภาพบ้านเมือง" พล.อ.พัลลภฯ กล่าว และ พล.ต. ชัดติยะ สวัสดิผล ผู้ทรงคุณวุฒิ กองทัพบก ให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ถึงการเดินทางไปดูไบ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรต ว่า ตอนนี้ถือว่าพวกเราสมบูรณรวมเป็นหนึ่ง ทั้งพรรค แนวร่วม และกองกำลัง เพราะวันนี้มี พล.อ.พัลลภ และตนเอง ที่จะมาช่วยดูแลเรื่องยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการต่อสู้ จนตั้งเป็นกองทัพประชาชนแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย เพราะตอนนี้ประชาชนแม้แต่ทหาร ตำรวจ ล้วนมีความเป็นสีแดงอยู่ภายในใจ แต่ยังไม่มีโอกาสแสดงออกเท่านั้น เพราะต่างก็เห็นความไม่ยุติธรรม ไม่เป็นประชาธิปไตย และสองมาตรฐานจะมาร่วมกองทัพประชาชนในการต่อสู้ “พ.ต.ท.ทักษิณ และแกนนำกลุ่มเสื้อแดง และพรรคเพื่อไทย หรือถึงแผนการต่อสู้ในเดือนกุมภาพันธ์นี้ ก่อนการตัดสินใจยึดทรัพย์ และมีมติจัดตั้งเป็นกองทัพประชาชนแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย ประกาศพร้อมเจรจากับรัฐบาล ก่อนแตกหักในปลายเดือนนี้ ” พล.ต.ชัดติยะ กล่าว พล.ต.ชัดติยะ ยังกล่าวต่อไปว่า การเดินทางไปพบ พ.ต.ท. ทักษิณฯ ที่ดูไบ ยอมรับว่ามาประชุมหารือกันว่า แนวทางการต่อสู้ของ พ.ต.ท. ทักษิณฯ จะเอาอย่างไร พ.ต.ท.ทักษิณฯ ไม่ต้องการให้เกิดความรุนแรง และพร้อมที่จะเจรจากับรัฐบาล แต่ไม่ใช่ต่อรองเรื่องคดียึดทรัพย์ แต่ พ.ต.ท.ทักษิณ ต้องการให้มีการยุบสภา แล้วนำรัฐธรรมนูญปี 2540 กลับมาใช้ แล้วเลือกตั้งกันใหม่ “พวกผมเข้าใจท่าน ซึ่งท่านไม่อยากจะเกิดความรุนแรง ท่านขอเวลาก่อนที่จะมีการชุมนุมใหญ่ เพื่อรอให้รัฐบาลติดต่อเจรจาเข้ามาเสียก่อน แต่คงมีเวลาให้แค่ราวปลายเดือนกุมภาพันธ์นี้ ถ้าช่วงนี้ คุยกันได้ก็ดี แต่ถ้าเลยจากนี้เป็นขึ้นการปลดปล่อยกองทัพประชาชนแล้ว นายกฯทักษิณจะไม่สามารถควบคุมมือบได้แล้ว เพราะเราตกลงกันแล้วว่า ถ้าพวกเราเดินหน้าท่านก็ไม่สามารถมาหยุด ได้ แล้วเมื่อถึงเวลานั้นก็รู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น จะรุนแรงหรือไม่ หากมีการชุมนุมใหญ่แล้ว ตอนนั้น พ.ต.ท.ทักษิณฯ จะมาสั่งหยุดอะไรไม่ได้แล้ว เราจะเดินหน้าเต็มที ” พล.ต.ชัดติยะฯ กล่าว (ทักษิณ เห็นชอบตั้ง “บิ๊กจิ๋ว” ผบ.สส. กองทัพประชาชนสู้รัฐบาล, ออนไลน์, 2553) แต่ในเวลาต่อมา พล.อ.ชวลิตฯ และ พล.อ.พัลลภฯ ได้ออกมาปฏิเสธการดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดของกองทัพประชาชน และการจัดตั้งกองทัพประชาชนดังกล่าว

ในวันที่ 12 เมษายน นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฐ์ รว.สาธารณสุข แถลงว่า ผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากเหตุการณ์วันที่ 10 เมษายน 2553 ณ มีผู้ได้รับบาดเจ็บ 863 ราย ผู้เสียชีวิต 20 ราย (รายที่ 21 ต้องรอการตรวจสอบ) แยกเป็นพลเรือน 15 ราย (เสียชีวิตจากกระสุนปืน ระเบิด และถูกของแข็งกระแทก) และทหาร 5 นาย (เสียชีวิตจากกระเบิด 1 นาย ถูกยิง 4 นาย) (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 449) ทั้งนี้ ผู้บาดเจ็บกลับบ้านแล้ว 551 ราย คงเหลือรักษาตัว

อยู่ในโรงพยาบาลต่างๆ แบ่งเป็นพลเรือน 148 ราย ทหาร 164 ราย (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 452) เป็นที่น่าสังเกตว่าทหารที่เสียชีวิตทั้งหมดมาจากอาวุธสงคราม ส่วนพลเรือนที่เสียชีวิตส่วนใหญ่มิมีสาเหตุมาจากอาวุธสงครามเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ทหารที่บาดเจ็บนั้นจำเป็นต้องรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลเป็นเวลานาน และมีจำนวนมากกว่าพลเรือน การตั้งข้อสงสัยว่ามีกองกำลังติดอาวุธแฝงอยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุมและทำร้ายทั้งทหารและผู้ชุมนุมเพื่อสร้างภาพความรุนแรงแล้วกลุ่มผู้ชุมนุมนำไปขยายผล น่าจะเป็นการตั้งข้อสงสัยที่มีเหตุผล มากกว่าการตั้งข้อสงสัยว่า ทหารยิงกันเอง หรือทหารจงใจฆ่าประชาชนที่ไม่มีอาวุธ มิฉะนั้นคงไม่พบการสูญเสียของทหารมากเท่านี้

ยุทธวิธีสร้างความปั่นป่วนวุ่นวายยังคงถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่องโดยกลุ่ม นปช. โดยเฉพาะการใช้คนเป็นจำนวนมากกดดันเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้ได้ตามความต้องการของตน เช่น กรณี เจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยอรินทราช บุกเข้าปิดล้อมโรงแรมเอสซีปาร์ค ในเช้าวันที่ 16 เมษายน เพื่อพยายามจับแกนนำกลุ่มผู้ชุมนุม ประกอบด้วยอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง, สุภรณ์ อัตถาวงศ์, พายัพ ปั้นเกตุ, ยศวริศ ชูกล่อม หรือเจ๋ง ดอกจิก และวันชนะ เกิดดี โดยอริสมันต์ได้รอยตัวออกทางระเบียง โดยมีกลุ่มผู้ชุมนุมกว่า 2,000 รายคอยให้ความช่วยเหลือหลังจากนั้นนายอริสมันต์นำกลุ่มคนเสื้อแดงไปล้อมเจ้าหน้าที่อีกชั้น และชิงตัวแกนนำคนอื่น ๆ ออกมาได้ในที่สุด ซึ่งปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ครั้งนี้ทำให้ทางโรงแรมได้รับความเสียหายบางส่วน ขณะที่การจลาจลโดยรอบต้องปิดไปโดยปริยาย

การสร้างคามปั่นป่วนวุ่นวายได้ลุกลามกลายเป็นการขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในหลายๆ จุด ทั่วประเทศ โดยวันที่ 20 เมษายน กลุ่มคนเสื้อแดงรวมตัวชุมนุมบริเวณสถานีรถไฟขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อสกัดไม่ให้ขบวนรถไฟลำเลียงทหาร อาวุธ และยานพาหนะกว่า 20 โบกี้ออกจากสถานี เนื่องจากเกรงทหารจะเข้าร่วมสลายการชุมนุมในกรุงเทพมหานคร แต่ที่สุดใน 22 เมษายน 2553 กลุ่มคนเสื้อแดงยอมปล่อยให้ทหารเดินทางต่อไป โดยให้ตัวแทนคนเสื้อแดง ร่วมเดินทางไปกับทหารด้วย ขบวนรถดังกล่าวประกอบด้วย ทหาร 77 นาย รถยนต์มือเก่า 8 คัน รถฮัมวี 4 คัน รถน้ำ 1 คัน และรถอีเอ็มซี 8 คัน (वाद รวี, 2554 : 368) กรณีนี้จึงถูกยึดถือเป็นขอนแก่นโมเดล ทำให้การปฏิบัติการดังกล่าวขยายไปในหลายพื้นที่ เช่น ที่จังหวัดอุดรธานี นายวิเชียร ขาวขำ ส.ส.อุดรธานีพรรคเพื่อไทย เป็นแกนนำคนเสื้อแดงตั้งด่านสกัดเจ้าหน้าที่ตำรวจถึง 3 จุด โดยอ้างว่าเพื่อป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของผู้ชุมนุมในกรุงเทพฯ โดยกลุ่มคนเสื้อแดงได้ประกาศผ่านรายการวิทยุชมรมคนรักอุดร ให้กลุ่มแนวร่วมมาสกัดการเคลื่อนไหวของเจ้าหน้าที่โดยพลการ แม้กระทั่งการตรวจค้นรถของหลวงตามหาบัว หรือกรณีการตรวจค้นรถของแพทย์หญิงดวงดาว ดวงนำสว่าง แพทย์ประจำโรงพยาบาลหนองบัวลำพู ซึ่งเจ้าตัวไม่ยินยอมให้ตรวจค้น รถจึงถูกทุบจนเกิดความเสียหายทั้งคัน รวมถึงกลุ่มคนเสื้อแดงได้ปิดถนนตั้ง

ด่านจอดขบวนรถพหลโยธินขาเข้า หน้าโรงพยาบาล ก่อนถึงฟิวเจอร์พาร์ครังสิต โดยอ้างว่าเพื่อป้องกันมิให้รถตู้หรือรถควบคุมผู้ต้องขังของตำรวจ 53 คันของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไปสมทบกับตำรวจในกรุงเทพฯ นอกจากนี้กลุ่มคนเสื้อแดงในหลายจังหวัดยังได้ใช้วิธีการตั้งด่าน ตรวจค้นรถ และยังมี การขอบริจาคเงิน โดยอ้างว่าช่วยสมทบการชุมนุมของเสื้อแดงในส่วนกลาง (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2554 : 365-366) ขอนแก่น โมเดลนี้ เป็นผลมาจากการปลุกระดมเพื่อสร้างความเกลียดชัง และก่อการเคลื่อนไหวอย่างเสรี โดยที่แกนขาของรัฐในพื้นที่แทบไม่ทำอะไร และทำให้การเคลื่อนไหวของคนเสื้อแดงมีความฮึกเหิม (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2554 : 367)

ยุทธวิธีสร้างความปั่นป่วนวุ่นวายไม่ประสบความสำเร็จอีกต่อไปในเหตุการณ์วันที่ 26 เมษายน 2553 เมื่อคนเสื้อแดงได้ตั้งด่านเพื่อสกัดกั้นการเคลื่อนย้ายกำลังทหารและตำรวจในหลายพื้นที่ เช่น ที่จังหวัดปทุมธานี กลุ่ม นปช.ตั้งด่านที่โรงงานเบียร์คาร์สเบิร์ก ริมถนนพหลโยธิน ฝั่งขาเข้า ทำให้รถติดยาวกว่า 5 กิโลเมตร โดยในเวลา 17.30 น. กำลังทหารและตำรวจปราบจลาจลกว่า 1,000 นาย พร้อมโล่ กระบอง ปืนยิงกระสุนยาง ปืนเอ็ม 16 และเอ็มพี 5 เข้าจู่โจมสลายการชุมนุมโดยใช้กระสุนยางเปิดทาง เกิดการปะทะกันอย่างดุเดือด 30 นาที ฝ่าย นปช. แดกฟ่าย แกนนำ 11 คน ถูกควบคุมตัว ซึ่งต่อมาใน 27 เมษายน ศาลสั่งจำคุก 15 วันโดยไม่รอลงอาญา (วาด รวี, 2554 : 378) และที่อื่นๆ ได้แก่ กลุ่ม นปช.พิษณุโลก ปิดล้อมค่ายพระยาจักรี กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 เกิดการปะทะกันประมาณ 15 นาที กลุ่มผู้ชุมนุมแดกฟ่าย กลุ่ม นปช.จังหวัดเพชรบูรณ์ ตั้งด่านสกัดตำรวจ แต่ตำรวจกลับไปใช้เส้นทางอื่น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีในบางพื้นที่ที่ตำรวจขัดขืนยังคงใช้ได้ผล เช่นที่ จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มคนเสื้อแดงชุมนุมหน้าวิฑูรย์ชุมชน 2 แห่ง ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ชุมนุมปิดทางเข้า-ออก สภ.เมืองฉะเชิงเทรา สกัดไม่ให้ตำรวจ 150 นาย เดินทางเข้ากรุงเทพฯ (วาด รวี, 2554 : 378-379)

การชุมนุมหรือการรวมตัวกันของกลุ่มต่อต้าน นปช. ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตรงข้ามและการแบ่งฝ่าย ตามลำดับขั้นของความรุนแรงในลำดับที่ 2 และ 3 มีปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มที่ต่อต้านการชุมนุมของกลุ่ม นปช. อย่างชัดเจนก็คือกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย แต่กลุ่มพันธมิตรฯ นี้ไม่ได้ออกมาเคลื่อนไหว หรือจัดการชุมนุมแต่อย่างใด เพียงแต่ออกแถลงการณ์สนับสนุนให้รัฐบาลบังคับใช้กฎหมาย เช่น แถลงการณ์ในวันที่ 9 มีนาคม 2553 ระบุว่า รัฐบาลจะต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเต็มที่กับผู้ชุมนุม เพื่อป้องกันความรุนแรงทุกรูปแบบ โดยระบุว่ากลุ่มพันธมิตรฯ จะไม่มีการเคลื่อนไหวใดๆ ในช่วงเวลาดังกล่าว (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, มีนาคม 2553 : 314) และแถลงการณ์ ฉบับที่ 9/2553 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม เรื่อง ประณามนายกรัฐมนตรีในการปรองดองกับขบวนการก่อการร้ายของรัฐไทยใหม่ โดยมี

สาระสำคัญว่า กลุ่มพันธมิตรฯ ไม่เห็นด้วยกับกระบวนการปรองดองของนายกรัฐมนตรีทั้ง 5 ข้อ การประกาศวันเลือกตั้งล่วงหน้าใน 14 พฤศจิกายน เป็นการทำลายกระบวนการปฏิรูปประเทศ ทำให้ขบวนการก่อการร้ายขยายไปทั่วประเทศ (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 570) เป็นต้น

กลุ่มคนเสื้อส้มพุดจากภาครัฐ เอกชน กลุ่มจุฬาฯ เชิดชูคุณธรรมนำประชาธิปไตย กลุ่มปัญญาสยาม กลุ่มกล้าธรรม กลุ่ม 40 ส.ว. และกลุ่มนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย ประมาณ 3,000 คน นำโดยนายแพทย์ศุภชัย สติธิตสมวงศ์ อาจารย์คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานกลุ่มจากจุฬารีกษาคี นายจรัส สุวรรณมาลา คณะบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ พล.ต.อ.วชิษฐ เดชกุญชร อดีต รมว.มหาดไทย ชุมนุมกันที่บริเวณพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ 6 สวนลุมพินี ชุมนุมสนับสนุนรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2553 (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 435) และในวันที่ 13 เมษายน กลุ่มคนเสื้อส้มพุดและกลุ่มพลังเงียบกว่า 500 คน โดยการนำของนายแพทย์ศุภชัย สติธิตสมวงศ์ ชุมนุมที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ขอให้นายกรัฐมนตรีอย่ายุบสภาหรือลาออก ให้กำลังใจเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร ต่อมา นพ.ศุภชัย สติธิตสมวงศ์ ได้เป็นแกนนำกลุ่มเสื้อหลากสีอันประกอบด้วย เครือข่ายประชาชนพิทักษ์ชาติ และเครือข่ายเฟซบุ๊ก ชุมนุม เพื่อร่วมเป็นกำลังใจให้รัฐบาลทำหน้าที่ พร้อมทั้งคัดค้านการยุบสภา และแสดงออกไม่เห็นด้วยกับการชุมนุมกลุ่มคนเสื้อแดง ปักหลักชุมนุมหน้าอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิทุกวัน และกำหนดชุมนุมในที่ต่างๆ ในห้วงปลายเดือนเมษายน ได้แก่ สวนจตุจักร ลานพระบรมรูปทรงม้า วงเวียนใหญ่ และสวนหลวง ร.9 (วาด รวี, 2554 : 356) และในต่างจังหวัด เช่น นครปฐม เชียงใหม่ และพิษณุโลก (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 460,463) การปะทะกันระหว่างกลุ่มเสื้อหลากสีและสนับสนุน นปช. ในบางครั้ง เช่น คืนวันที่ 20 เมษายน 2553 กลุ่มคนเสื้อหลากสีออกมารวมตัวกันในตอนค่ำบริเวณสวนลุมพินี แสดงท่าทีต่อต้านการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงที่อยู่ฝั่งตรงข้าม ทั้งสองฝ่ายปะทะกันประปราย มีการขว้างปาขวด ยิงหนังสติ๊ก โดยพบว่ากลุ่มคนเสื้อหลากสีนี้บางส่วนเป็นขาประจำของกลุ่มพันธมิตรฯ (วาด รวี, 2554 : 356)

กลุ่มประชาธิปไตยก้าวหน้าซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการเครือข่ายคนเดือนตุลา สมาพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย สมัชชาสังคมก้าวหน้า ชมรมพิทักษ์หลักนิติธรรมแห่งประเทศไทย และตัวแทนผู้ได้รับบาดเจ็บใน 10 เมษายน ชุมนุมที่หน้าศูนย์การค้าสยามพารากอน โจมตีว่ารัฐบาลไม่รับผิดชอบและกล่าวหาว่ามีผู้ก่อการร้ายปะปนอยู่ในผู้ชุมนุม และออกแถลงการณ์เรียกร้องให้รัฐบาลหยุดใช้ความรุนแรง และยกเลิกการใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ในวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2553 (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 459)

เครือข่ายประชาคมชาวลีลมและพนักงานบริษัทย่านลีลม ได้รวมตัวกันออกมาชุมนุมในช่วงเวลาพักเที่ยงในวันที่ 21 เมษายน 2553 ต่อต้านการกระทำของกลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดง

พร้อมทั้งมอบอาหารและน้ำให้กับทหารและตำรวจที่มาดูแลรักษาความปลอดภัย ในตอนเย็นมีการตะโกนตอบโต้กับฝ่ายเสื้อแดง มีการขั้วยุกันมากขึ้นเรื่อยๆ จนเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องนำกำลัง 2 กองร้อยมาขึ้นขวางที่ปากทางเข้าถนนสีลม ส่วนคนเสื้อแดงก็เริ่มขยับมาที่เกาะกลางถนน มีการขั้วยุกันไปมา ขว้างปาสิ่งของกันไปมา โดยฝ่ายเสื้อหลากสีได้นำรถกระบะติดเครื่องขยายเสียงเข้ามาใช้การปะทะส่งผลให้ร้านค้าในละแวกใกล้เคียงเกิดความเสียหาย โดยในเที่ยงวันต่อมา กลุ่มเครือข่ายประชาชนชาวสีลมมารวมตัวกันอีกครั้งถือธงชาติคัดค้านการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดง และเรียกร้องให้ยุติการชุมนุม (वाद रवी, 2554 : 360-361)

กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ประมาณ 2,000 คน นำโดยนายอเนก ศรีชีวะชาติ อุปนายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว ชุมนุมกันที่บริเวณพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ 6 สวนลุมพินี อ่านแถลงการณ์ขอให้กลุ่ม นปช. ยุติการชุมนุม เพราะการชุมนุมทำให้การท่องเที่ยวเสียหาย 10,000 ล้านบาทต่อเดือน เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2553 (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 435)

คณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน (กกร.) ประกอบด้วย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาพันธ์ธนาคารไทย ออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2553 ขอให้กลุ่ม นปช. ออกจากพื้นที่ราชประสงค์ เนื่องจากเป็นย่านธุรกิจการค้าสำคัญของประเทศ เพราะการชุมนุมดังกล่าวสร้างความเสียหายต่อการทำมาหากินในทุกระดับ ตั้งแต่ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ไปจนถึงร้านค้าย่อย รวมทั้ง นักลงทุนในประเทศและต่างประเทศ และแม้ นปช.จะมีสิทธิในการชุมนุมเพื่อแสดงออกภายใต้ระบอบประชาธิปไตย แต่ก็ไม่ควรจะละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ซึ่งขอเรียกร้องต่างๆ ของกลุ่มผู้ชุมนุมควรมีความชัดเจนและจริงจังต่อกัน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่แท้จริงโดยหากชุมนุมยืดเยื้อจะก่อให้เกิดความเสียหาย 10,000-20,000 ล้านบาทต่อเดือน (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 439)

อาจเป็นเพราะการแบ่งฝ่าย หรือไม่ก็เป็นเพราะกองกำลังติดอาวุธในกลุ่มผู้ชุมนุม ทำให้กลุ่มที่ต่อต้านการชุมนุมของ นปช. ถูกทำร้ายรุนแรงหนักขึ้น โดยเมื่อคืนวันที่ 22 เมษายน 2553 ได้เกิดเหตุระเบิด 5 ครั้งบริเวณถนนสีลม โดยครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อเวลาประมาณ 20.00 น. ระหว่างที่กลุ่มคนเสื้อหลากสีและชาวสีลมชุมนุมที่บริเวณแยกศาลาแดงเพื่อต่อต้านกลุ่ม นปช. โดยเสียงระเบิดดังขึ้น 3 ครั้ง ที่บริเวณสถานีรถไฟฟ้าศาลาแดง เสียงระเบิดทำให้ประชาชนที่อยู่บนสถานีและกลุ่มต่อต้าน นปช. เกิดความโกลาหล ระเบิดลูกที่ 4-5 ได้ระเบิดขึ้นบริเวณหน้าโรงแรมดุสิตธานี และหน้าธนาคารกรุงศรีอยุธยา สาขาศาลาแดง เหตุระเบิดที่เกิดขึ้นส่งผลให้ผู้บาดเจ็บทั้งหมด 80 คน เสียชีวิต 1 ราย ตัวสถานีรถไฟฟ้าศาลาแดงนั้นได้รับความเสียหายบริเวณหลังคา (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 466)

ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีโลกด้อมประเทศด้วยการเรียกร้องต่อสหประชาชาติและประชาคมโลก ได้ถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่ม นปช. และพรรคเพื่อไทย ต้องการให้สหประชาชาติเข้ามาแทรกแซงหรือยุติความรุนแรงภายในประเทศ หรือแม้กระทั่งการส่งกองกำลังรักษาสันติภาพเข้ามา เช่น ในวันที่ 22 เมษายน นายพร้อมพงศ์ นพฤทธิ์ โฆษกพรรคเพื่อไทย และ ส.ส. พรรคเพื่อไทยกว่า 20 คน ยื่นหนังสือถึงนายบัน กี-มูล เลขาธิการสหประชาชาติ ที่สำนักงานสหประชาชาติ กรุงเทพฯ เพื่อขอให้ตรวจสอบกรณีรัฐบาลมีคำสั่งให้สลายการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงเมื่อ 10 เมษายน เนื่องจากพบว่ามีการใช้อาวุธสงครามกับกลุ่มผู้ชุมนุม รัฐบาลแทรกแซงสื่อ ฝ่าฝืนกฎหมายและหลักสากล และฝ่าฝืนหลักสิทธิมนุษยชนของ สหประชาชาติ และนายแพทย์เหวง โตจิราการ นำกลุ่มคนเสื้อแดงกว่า 500 คน เข้ายื่นหนังสือเรียกร้องเช่นกัน และขอให้สหประชาชาติส่งกองกำลังรักษาสันติภาพมาดูแลเพื่อไม่ให้รัฐบาลฆ่าประชาชน (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 465) และในวันที่ 23 เมษายน 2553 แกนนำพรรคเพื่อไทยนำโดย นายชงยุทธ วิชัยดิษฐ์ หัวหน้าพรรค นำเอกอัครราชทูตและผู้แทนทูตประเทศต่างๆ กว่า 20 ประเทศ เข้ารับฟังการชี้แจงเหตุการณ์สลายการชุมนุมเมื่อ 10 เมษายน ณ ที่ทำการพรรคเพื่อไทย จากนั้นได้นำตัวแทนเอกอัครราชทูต 5 ประเทศ ได้แก่ เดนมาร์ก เบลเยียม ออสเตรีย เปรู และอาร์เจนตินา เดินทางไปสำรวจการชุมนุมที่แยกราชประสงค์ (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 467) และในวันที่ 29 เมษายน ตัวแทนกลุ่มคนเสื้อแดงเดินทางเข้ายื่นหนังสือร้องเรียนการปฏิบัติงานของรัฐบาลต่อคณะผู้แทนสหภาพยุโรปประจำประเทศไทย (EU) ที่สำนักงาน EU ประจำประเทศไทย โดยขอให้ EU ช่วยประณามการปราบปรามกลุ่มคนเสื้อแดงของรัฐบาล และขอให้ส่งผู้แทนมาสังเกตการณ์การปฏิบัติงานของรัฐบาลและกองทัพ (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 475) เมื่อ 14 พฤษภาคม นายสุรชัย ยิ้มประเสริฐ อาจารย์คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะอาจารย์อีก 3 ท่าน ยื่นหนังสือเปิดผนึกต่อนายต่อพงศ์ ไชยสาส์น ส.ส. อุดรธานี พรรคเพื่อไทย ในฐานะประธานกรรมาธิการต่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎร เพื่อส่งถึงคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติว่า รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ฯ ละเมิดปฏิญญาสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รวมถึงสนธิสัญญาอีกหลายฉบับ เนื่องจากรัฐบาลมีความล้มเหลวในการควบคุมการชุมนุมจนเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมากเมื่อ 10 เมษายน 2553 ใกล้เคียง (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 578) โดยเฉพาะในห้วงการปิดล้อมการชุมนุมที่ราชประสงค์ ในวันที่ 17 พฤษภาคม นายพร้อมพงศ์ นพฤทธิ์ และนายต่อพงษ์ ไชยสาส์น ก็ได้เข้ายื่นหนังสือถึงสหประชาชาติ ที่สำนักงานในกรุงเทพฯ เรียกร้องให้เรียกประชุมคณะมนตรีความมั่นคง และส่งกองกำลังรักษาสันติภาพเข้ามาภายในประเทศ และขอให้มีการสอบสวนการกระทำผิดฐานละเมิด

สิทธิมนุษยชนของรัฐบาลไทย (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 582) ส่วนองค์การสหประชาชาติดูเหมือนว่าจะไม่เห็นด้วยกับข้อเรียกร้องต่างๆ เหล่านั้น

ทั้งนี้ ในวันที่ 15 พฤษภาคม องค์การสหประชาชาติแถลงว่า เลขาธิการสหประชาชาติได้เรียกร้องให้ทุกฝ่ายในประเทศไทย หลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความรุนแรงทางการเมืองไปมากกว่านี้ ควรหันหน้ามาเจรจากัน ขอสนับสนุนให้ทั้งสองฝ่ายกลับคืนสู่โต๊ะเจรจาโดยเร็ว (วาดรวิ, 2554 : 425) ในขณะที่นางออง ซาน ซูจี ผู้นำพรรคฝ่ายค้านของพม่า วิพากษ์วิจารณ์วิกฤตการเมืองไทยว่า "รัฐบาลที่ขึ้นมาใช้อำนาจภายใต้รัฐธรรมนูญซึ่งเขียนขึ้นโดยกองทัพนั้น จะไม่มีทางมีเสถียรภาพ ไม่ต้องดูอื่นไกล เราดูแค่สถานการณ์ในไทยก็พอแล้ว ทักษิณ คือผู้ที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามา แต่กองทัพกลับยึดอำนาจจากคนที่ชนะการเลือกตั้ง แล้วรัฐธรรมนูญก็ถูกเขียนขึ้นใหม่โดยทหาร หลังจากนั้นอะไรก็เกิดขึ้นกับรัฐบาลชุดแรกภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่ของไทย รัฐบาลชุดนั้นไร้เสถียรภาพ นี่คือผลที่เกิดขึ้นจากรัฐธรรมนูญที่เขียนขึ้นโดยกองทัพ" (วาดรวิ, 2554 : 374)

ศูนย์สิทธิมนุษยชนเอเชียได้ส่งจดหมายเปิดผนึกให้แก่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีไทย เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม เพื่อเตือนให้หยุดใช้กำลังทหารสลายการชุมนุมที่ราชประสงค์ มิเช่นนั้นแล้วนายอภิสิทธิ์จะตกเป็นผู้รับผิดชอบตามมาตรา 25 (3) (a) ของธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ในการจงใจใช้กำลังจู่โจมผู้ชุมนุมที่เป็นประชาชนโดยตรง ซึ่งการใช้กำลังกับผู้ชุมนุม นปช. ที่ราชประสงค์นั้นถือเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อมาตราที่ 8 (2) (e) (i) ของ ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ นอกจากเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรียกเลิกการใช้กำลังทหารปราบปรามผู้ชุมนุมแล้ว ศูนย์สิทธิมนุษยชนเอเชียยังได้เสนอให้รัฐบาลไทยกลับมาใช้วิธีการเจรจากับผู้ชุมนุม เนื่องจากไม่อยากให้เกิดเหตุการณ์ที่มีการสังหารผู้ชุมนุมเช่นวันที่ 10 เมษายน เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

ยุทธศาสตร์โลกดื้อมประเทศนี้ เอเอสทีวี ผู้จัดการออนไลน์ ได้วิเคราะห์ในบทความ *“เบื้องหลังควันไฟ เปลวเพลิง เสี่ยงปืนและระเบิด”* (ออนไลน์, 2553) ว่า ในระหว่างการชุมนุมของกลุ่ม นปช. พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ต้องการยกระดับสงครามส่วนตัวของเขา ให้ขึ้นสู่เวทีนานาชาติ ด้วยการเรียกร้องให้องค์การสหประชาชาติ เข้ามาเป็นคนกลางในการเจรจายุติความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับกลุ่มคนเสื้อแดง ควบคู่กับการดึงสถาบันพระมหากษัตริย์ลงมาสู่ความขัดแย้งโดยตรง พ.ต.ท.ทักษิณฯ กล่าวว่า “ผมขอเรียกร้องให้สหประชาชาติเข้ามาเป็นคนกลางในการเจรจาในที่ สหประชาชาติไม่ควรถูกกดดันให้นิ่งเฉยโดยนายกรัฐมนตรีที่ไม่เข้าใจว่าสิทธิในการมีชีวิตอยู่เป็นหลักสากลที่ทำให้พวกเราทุกคนเป็นหนึ่งเดียวกัน” นี่คือ ข้อเรียกร้องในแถลงการณ์ล่าสุดของเขา หลังจากที่ได้ให้นายพงษ์เทพ เทพกาญจนา นายต่อพงษ์ ไชยสาส์น ออกมานำร่อง ขอให้

ต่างชาติยื่นมือเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของไทย เป็นข้อเรียกร้องเดียวกับนายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ ที่ต้องการให้ยูเอ็นเข้ามาไกล่เกลี่ย เพราะมันเป็นลูกไม้ที่ออกมาจากพิมพ์เขียวชุดเดียวกัน

ควั่นคำทะมึนที่พวยพุ่งออกมาจากกองขงรยยนต์ที่ถูกกลุ่ม นปช.จุดไฟเผา อย่างต่อเนื่อง ที่บ่อนไก่ ถนนราชปรารภ สามเหลี่ยมดินแดง อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เสี่ยงปืนและระเบิดที่ดังอย่างถึบ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นจุดๆ จำนวนผู้ก่อการร้าย และผู้บริสุทธิ์ ที่ถูกปลิดชีพที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ความพยายามในการตั้งเวที จับกลุ่มชุมนุม ในพื้นที่ส่วนอื่นๆของกรุงเทพ คือ การสร้างฉากสงครามกลางเมือง เพื่อให้ข้อเรียกร้องนี้มีน้ำหนักมากขึ้น เพื่อให้ประชาคมนานาชาติ สร้างแรงกดดันต่อนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มันเป็นแผนที่เขียนเอาไว้ล่วงหน้าแล้ว โดยใช้ชีวิตคน และชะตากรรมของชาติ เป็นเหยื่อสังเวย เพื่อยึดมือประชาคมนานาชาติมากดดันนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ให้ลาออก หรือบีบให้มานั่งโต๊ะเจรจา เพื่อพลิกคดีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตัดสินจำคุก พ.ต.ท.ทักษิณ 2 ปี และคดียึดทรัพย์ 46,000 ล้านบาท (เบื้องหลังควั่นไฟ เปลวเพลิง เสี่ยงปืนและระเบิด, ออนไลน์, 2553)

บทวิเคราะห์ข้างต้นยังกล่าวอีกว่า ทั้งหมดนี้เป็น ยุทธวิธี ที่นายโรเบิร์ต อัมสเตอร์ดัม แห่งบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย อัมสเตอร์ดัม แอนด์ เพอร์อฟ (Amsterdam & Peroff) เชี่ยวชาญเป็นอย่างดี คือ การสร้างแรงกดดันทางการเมืองในเวทีสากล เพื่อให้เป็นคุณกับลูกค้า นายอัมสเตอร์ดัม ลงทุนเดินทางเข้ามาในไทย เพื่อสังเกตการณ์ และพาตัวเองเข้าไปถึงหลังเวทีเสื้อแดงที่ราชประสงค์ ให้สัมภาษณ์สั้นๆ กับนายแคร์ ริเวอร์ นักข่าวซีเอ็นเอ็นเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2553 ว่า จะต้องมีการรับผิดชอบกับเหตุการณ์การสังหารประชาชนผู้บริสุทธิ์เหล่านี้ พร้อมกันนั้นก็ออกแถลงการณ์เรียกร้องให้ประชาคมนานาชาติ แสดงท่าทีต่อการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามประชาชน แถลงการณ์ของนายอัมสเตอร์ดัม ตอนหนึ่งระบุว่า การใช้กระสุนจริง โดยไม่มีการเตือนให้ผู้ประท้วงซึ่งชุมนุมโดยสงบ ปราศจากอาวุธ ทราบก่อน เป็นการตอบโต้ที่เกินกว่าเหตุ อันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญของไทย และสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ เขาเรียกร้องให้ผู้นำทั้งในระดับภูมิภาค และในระดับโลก ออกแถลงการณ์ร่วมเรียกร้องให้มีการหยุดยิง และแก้ปัญหาด้วยแนวทางประชาธิปไตย

ข้อเรียกร้องของนายอัมสเตอร์ดัม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับข้อเรียกร้องของแกนนำ นปช. เพราะเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคมที่ผ่านมา บริษัทกฎหมาย อัมสเตอร์ดัม แอนด์ เพอร์อฟแถลงว่า ได้รับการแต่งตั้งจาก พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ให้เข้าช่วยเหลือการต่อสู้เพื่อฟื้นฟูประชาธิปไตยและหลักนิติธรรม ที่ยังกำลังดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันในประเทศไทย ในเว็บไซต์ของอัมสเตอร์ดัมฯ ระบุว่า มีความเชี่ยวชาญในการสร้างแรงสนับสนุนทางการเมือง เพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งในกลยุทธ์การต่อสู้ของผู้นำจาง แรงสนับสนุนนี้ อาจรวมไปถึง การสร้างแรงกดดันจากรัฐบาล

ต่างประเทศ จุดแข็งของอัมสเตอร์ดัม คือ ความสามารถในการบูรณาการประเด็นทางกฎหมาย กับ มิติทางการเมืองเข้าด้วยกัน (เบื้องหลังควันไฟ เปลวเพลิง เสียงปืนและระเบิด, ออนไลน์, 2553)

เหตุการณ์สำคัญอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ ได้แก่ การที่ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ประธานพรรคเพื่อไทย และอดีตนายกรัฐมนตรี ออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ 22 เมษายน ขอเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อขอรับพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของบ้านเมือง (สัมฤทธิ์ มีวงศ์โฆษ, เมษายน 2553 : 466) แกนนำเสื้อแดงประกาศให้ผู้ชุมนุมเปลี่ยนไปใส่เสื้อ ไม่มีสี เพื่อหลบหลีกการสกัดกั้นการเดินทางเข้าร่วมชุมนุมของรัฐบาล เมื่อวันที่ 24 เมษายน (อุเชนทร์ เชียงเสน, 2554 : 198) และ สอจ. แถลงว่ามีเครือข่ายล้มสถาบันโยงโย กับ พ.ต.ท. ทักษิณฯ พร้อมแจกเอกสารและแผนภูมิประกอบให้กับสื่อมวลชน เมื่อ 24 เมษายน 2553

ยุทธวิธีการเคลื่อนขบวนสร้างความปั่นป่วนและเดือดร้อนแก่ประชาชนเพื่อกดดัน รัฐบาลหลังจากการขอคืนพื้นที่ในวันที่ 10 เมษายน 2553 เริ่มใช้ไม่ได้ผลเนื่องจากฝ่ายรัฐบาลได้ เปลี่ยนยุทธวิธีในการควบคุมการชุมนุมโดยการรักษาระยะห่างระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ชุมนุม ต่างจากเดิมที่ใช้ไล่และกระบองประกอบในแถวทหารทำการผลักดันกับกลุ่มผู้ชุมนุมโดยตรง โดยในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2553 เมื่อเวลา 09.30 น. ขวัญชัย ไพรพนา แกนนำ นปช. เคลื่อนขบวนไปยัง ตลาดไท เพื่อให้กำลังใจกลุ่มคนเสื้อแดงที่ชุมนุมอยู่ ต่อมาเมื่อเวลาประมาณ 13.00 น. กลุ่มผู้ชุมนุม ได้มาถึงฐานทัพอากาศยานดอนเมือง ก่อนจะมุ่งหน้าต่อไปยังอนุสรณ์สถานแห่งชาติ ทางกลุ่มได้หยุด เจริญกับเจ้าหน้าที่ที่ตั้งด่านสกัดอยู่แต่ไม่เป็นผล เจ้าหน้าที่ได้ยิงกระสุนยางไล่จนกลุ่มผู้ชุมนุมถอย กลับมา กำลังทหารและตำรวจปิดช่องการจราจรบนถนนวิภาวดีรังสิตทั้งขาเข้าและขาออก ทำให้รถ ติดเป็นจำนวนมาก มีผู้เสียชีวิตเป็นพลทหาร 1 นาย เนื่องจากถูกยิงขณะอยู่บนรถมอเตอร์ไซด์ การ ชุมนุมยุติในเวลา 16.00 น. (วาด รวี, 2554 : 382-385) สอจ.แถลงว่า ทหารเสียชีวิต 1 นาย บาดเจ็บ 2 นาย ผู้ชุมนุมได้รับบาดเจ็บ 17 ราย ส่วน พล.อ.ต.อานนท์ จารยะพันธุ์ ผู้บังคับการทหารอากาศ ดอนเมืองกล่าวว่า จับกุมแกนนำเสื้อแดงได้ 14 ราย ยึดอาวุธสงครามคือกระสุนเอ็ม 79 จำนวน 62 นัด บรรจุอยู่ในกล่องพัสดุของ จ.ส.ต. ปริญา มณีโคตร ผู้บังคับหมู่สถานีตำรวจภูธรอุตรดิตถ์ จังหวัด ปทุมธานี (สัมฤทธิ์ มีวงศ์โฆษ, เมษายน 2553 : 474) ต่อมา ใน 29 เมษายน เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ ตรวจค้นรถยนต์ของ จ.ส.ต.ปริญาฯ พบอาวุธปืนเอ็ม 16 จำนวน 3 กระบอก ปืนเอ็ม 79 จำนวน 3 กระบอก ลำกล้องเอ็ม 79 กว่า 10 ลำกล้อง จ.ส.ต.ปริญาฯ ให้การรับสารภาพว่าเป็นเจ้าของ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับขบวนการค้าอาวุธสงคราม ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม นปช.แต่อย่างใด (สัมฤทธิ์ มี วงศ์โฆษ, เมษายน 2553 : 476)

ยุทธวิธีการย้ายๆ กดดัน ที่ดำเนินการโดยไม่ใช้มัดติของแกนนำประสบปัญหา ความชอบธรรมอย่างมากเมื่อมีการเข้าไปตรวจค้นในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยเมื่อวันที่ 29

เมษายน 2553 นายแพทย์ ปั่นเกตุ นายสุเทพ อัดถาวงศ์ แกนนำนปช. พากลุ่มคนเสื้อแดงไปตรวจสอบภายในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ประมาณ 1 ชั่วโมงอ้างว่ามีกำลังทหารพร้อมอาวุธสงคราม ภายในตึกโรงพยาบาล แต่ภายหลังการตรวจค้น ไม่ได้พบกำลังทหารตามที่อ้าง การตรวจค้นนี้ทำให้ผู้ป่วย หมอ พยาบาล และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลตกใจและรู้สึกหวาดกลัวจะไม่ได้รับความปลอดภัย วันรุ่งขึ้น ผู้บริหารโรงพยาบาลฯ ตัดสินใจย้ายผู้ป่วยไปรักษายังโรงพยาบาลอื่น ซึ่งรวมถึงสมเด็จพระสังฆราช (ฤกษ์ สุภคิริ, 2554 : 368) นางปริยนันท์ ลือเสริมวัฒนา ประธานเครือข่ายผู้เสียหายทางการแพทย์ กล่าวว่า การที่ผู้ป่วยถูกละเมิด ถูกทุบตี เป็นสิ่งที่ไม่สมควร ถือเป็นฟางเส้นสุดท้ายที่ทำให้ต้องลุกขึ้นมาพูด และได้ขอให้กลุ่ม นปช. ถอยร่นออกจากโรงพยาบาลในระยะ 100 เมตร (ฤกษ์ สุภคิริ, 2554 : 370)

ในวันที่ 3 พฤษภาคม 2553 นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาผ่านทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย โดย (1) ช่วยกันเปิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ (2) วางกลไกปฏิรูปประเทศให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรม และมีสวัสดิการที่ดี (3) ดูแลสื่อให้ทำหน้าที่อย่างอิสระ (4) ตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรงตั้งแต่เดือนมีนาคม 2553 และ (5) วางกติกาทางการเมืองให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย เช่น การแก้ไขรัฐธรรมนูญ และจะจัดให้มีการเลือกตั้งใน 14 พฤศจิกายน 2553 (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 565) โดยแกนนำกลุ่ม นปช. มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย สำหรับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ออกแถลงการณ์ฉบับที่ 9/2553 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม เรื่อง ประณามนายกรัฐมนตรีในการปรองดองกับขบวนการก่อการร้ายของรัฐบาลไทยใหม่ โดยมีสาระสำคัญว่า กลุ่มพันธมิตรฯ ไม่เห็นด้วยกับกระบวนการปรองดองของนายกรัฐมนตรีทั้ง 5 ข้อ การประกาศวันเลือกตั้งล่วงหน้าใน 14 พฤศจิกายน เป็นการทำลายกระบวนการปฏิรูปประเทศ ทำให้ขบวนการก่อการร้ายขยายไปทั่วประเทศ (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 570)

หลังจากการปะทะกับเจ้าหน้าที่บริเวณอนุสรณ์สถาน เมื่อ 28 เมษายน 2553 กลุ่ม นปช. ได้หยุดการเคลื่อนขบวนออกจากพื้นที่ราชประสงค์ แต่เหตุการณ์ความรุนแรงกลับมาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในพื้นที่รอบๆ ที่ชุมนุม โดยเฉพาะบริเวณสี่ลม ตรงข้ามกับสวนลุมพินี เช่น เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม เวลา 22.45 น. เกิดเหตุคนร้ายใช้อาวุธปืน ยิงเข้าใส่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ยืนเฝ้าที่หน้าธนาคารกรุงไทย สาขาซอย อาคารซูลิก เฮาส์ ถนนสีลม ทำให้กระจกหน้าธนาคารกรุงไทยเสียหาย และทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเสียชีวิต 1 นาย ตำรวจและประชาชนบาดเจ็บ 3 นาย เวลา 01.30 คนร้ายยิงระเบิดเอ็ม 79 เข้าใส่ทางเข้าสวนลุมพินี ประตู่ 4 ถนนพระรามที่ 4 ซึ่งบริเวณดังกล่าวเป็นด่าน

ตรวจของตำรวจและทหาร จำนวน 3 ครั้ง เบื้องต้นมีตำรวจและทหารได้รับบาดเจ็บ 7 ราย ตำรวจเสียชีวิต 1 นาย (สัมฤทธิ์ มีวงศ์โหมย, พฤษภาคม 2553 : 571)

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในห้วง 7-12 พฤษภาคม นั้น เป็นข้อสังเกตเบื้องต้นเห็นได้ไม่ยากว่าผู้ก่อเหตุไม่ต้องการให้เกิดกระบวนการปรองดอง โดยนายอภิสิทธิ์ฯ ระบุในรายการเชื่อมั่นประเทศไทยกับนายกฯอภิสิทธิ์ฯ ว่า คือกลุ่มผู้ก่อการร้าย เพราะหากการชุมนุมยุติ กลุ่มนี้จะถูกโคตเดี้ยว ไม่สามารถเอามวลชนเป็นโล่มนุษย์ได้ ที่ชัดเจนคือกลุ่ม พล.ต.ชาติชาย ชวรัตน์ และ เช่นเดียวกับ พล.ต.ท.ทักษิณฯ ที่ไม่ตอบรับแผนปรองดองเพราะไม่ได้ประโยชน์ใดๆ จากแผนปรองดอง (วาด รวี, 2554 : 398) ในขณะที่ที่ชุมนุมยังคงอยู่ระหว่างการรอมติสุดท้ายของแกนนำ พล.ต.ชาติชายฯ ยังคงปรากฏตัวในที่ชุมนุมแสดงความเห็นคัดค้านแผนการปรองดองอย่างต่อเนื่อง กลุ่มแกนนำ นปช. แถลงว่าจะเข้ามอบตัวต่อตำรวจตามหมายจับในวันที่ 15 พฤษภาคม ส่วนกำหนดวันยุติการชุมนุมยังไม่ได้ข้อยุติ แกนนำหลายคนไม่เห็นด้วยที่จะมีการดำเนินคดีเฉพาะฝ่ายผู้ชุมนุม โดยไม่มีการดำเนินคดีกับนายอภิสิทธิ์ฯ และนายสุเทพฯ ผู้สื่อข่าวรายงานว่า เกี่ยวกับการยุติการชุมนุมนี้ ได้มีการเจรจาในทางลับระหว่างรัฐบาลและ นปช.มาอย่างต่อเนื่อง และในที่สุด ในวันที่ 10 พฤษภาคม ที่ประชุมแกนนำ นปช. ก็ได้ข้อยุติเรื่องกำหนดวันยุติการชุมนุม โดยแกนนำมีมติเป็นเอกฉันท์ ตอบรับเข้าสู่แผนการปรองดองของนายกรัฐมนตรี ยอมรับกำหนดวันยุบสภาระหว่าง 15-30 กันยายน 2553 และเลือกตั้งใน 14 พฤศจิกายน 2553 โดยแกนนำ นปช. จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และนายกรัฐมนตรี และนายสุเทพฯ จะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกัน โดยประเด็นสำคัญที่แกนนำ นปช. ตกลงกันไม่ได้คือการที่ รัฐบาลจะไม่ยอมให้นายสุพร อัตถาวงศ์ นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง และ พล.ต.ท.ไวพจน์ อาภรณ์รัตน์ ได้ประกันตัว โดยนายสุเทพฯ ได้มอบตัวกับกรมสอบสวนคดีพิเศษใน 11 พฤษภาคม นายวีระ มุสิกพงศ์ และนายก่อแก้ว พิกุลทอง ต้องการให้ยุติการชุมนุม แต่มีบางกลุ่มไม่ต้องการให้ยุติ นายวีระฯ จึงหายตัวไปจากเวทีราชประสงค์ ในที่สุด ใน 12 พฤษภาคม นายอภิสิทธิ์ฯ จึงยกเลิกการปรองดอง และ สอช. แถลงในวันที่ 13 พฤษภาคมว่า จะเริ่มการปิดล้อมการชุมนุม ในเวลา 18.00 น. (วาด รวี, 2554 : 400-408)

วันที่ 13 พฤษภาคม เวลา 18.30 น. เกิดเหตุการณ์ลอบยิง พล.ต.ชาติชายฯ ซึ่งทำให้เสียชีวิตในอีก 4 วันต่อมา พล.ต.ชาติชายฯ ได้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าการ์ดของกลุ่ม นปช. และผู้ฝึกสอนกลุ่มนักรบพระเจ้าตาก การเสียชีวิตทำให้กลุ่มคนเสื้อแดง ไม่พอใจเป็นอย่างมาก โดยได้รับการกล่าวหาว่าถูกข่มขู่จากฝ่ายรัฐบาล ความรุนแรงที่ไร้การควบคุมจึงเริ่มต้น (ฤกษ์ สุภศิริ, 2554 : 373) และในคืนเดียวกันนี้เอง สอช. ประกาศตัดการสื่อสาร และการใช้เส้นทางคมนาคมรอบสี่แยกราชประสงค์ และตั้งด่านตรวจบัตรประชาชน อนุญาตให้ผู้ที่อยู่อาศัยภายในสี่แยกราชประสงค์เข้า

ไปได้เท่านั้น (वाद रवी, 2554 : 412) ศูนย์เฝ้าระวังรายงาน จำนวนผู้บาดเจ็บในวันนี้ 11 ราย เสียชีวิต 1 ราย (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 579)

วันที่ 14 พฤษภาคม ทหารใช้กำลังปิดล้อมการชุมนุมที่ราชประสงค์เป็นรูปสี่เหลี่ยม เข้ายึดพื้นที่ถนนวิฑูรย์ ผลักดันผู้ชุมนุมออกไปทางถนนพระราม 4 บริเวณบ่อนไก่ ในเวลา 13.30 น. ทหารบริเวณถนนสาทรสามารถรุกไล่กลุ่มคนเสื้อแดงถอยร่นไปทางสวนลุมพินี มีเสียงปืนดังขึ้น จากสวนลุมพินีเป็นระยะๆ นัก ผู้สื่อข่าวรายงานว่าระหว่างทหารนำกำลังบุกยึดแยกหลังสวน มีกองกำลังไม่ทราบฝ่ายอยู่บริเวณหน้าสวนลุมพินีท่าหารปืนรัวเข้าไปในสวนลุมพินี สองฝ่ายยังตอบโต้ กันพักหนึ่ง เบื้องต้นพบชายสวมเสื้อคลุมสีดำ กางเกงลายพราง ถูกยิงนอนตะแคงเสียชีวิตอยู่ภายใน สวนลุมพินี ทหารผลักดันผู้ชุมนุมกว่า 200 คน ที่ตั้งรับอยู่บริเวณแยกมวกะสันถอยกลับไปทาง ประตูนํ้า ตลอดจนมีจุดปะทะอันตราย 4 จุดคือ บริเวณสามเหลี่ยมดินแดงและถนนราชปรารภ ถนน พระราม 4 แยกศาลาแดง และถนนวิฑูรย์ (वाद रवी, 2554 : 415-420) ศูนย์เฝ้าระวังรายงาน จำนวน ผู้บาดเจ็บในวันนี้ 101 ราย เสียชีวิต 7 ราย (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 577)

วันที่ 15 พฤษภาคม สื่อมวลชนรายงานว่าเกิดการปะทะกันระหว่างคนเสื้อแดงและ ทหารในหลายจุด ได้แก่ สามเหลี่ยมดินแดง แยกศาลาแดง ย่านบ่อนไก่ แยกประตูนํ้า และบริเวณ หน้าสนามมวยลุมพินี แพลตดํารวจ สน.ลุมพินี ถูกคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม 79 ไล่ 1 ลูก ทำให้ดํารวจ และครอบครัวได้รับบาดเจ็บ บริเวณถนนราชปรารภตัดถนนดินแดงและย่านบ่อนไก่ เป็นจุดที่มีการ ปะทะกันของทหารกับกลุ่มผู้ชุมนุมรุนแรงที่สุดจนทหารต้องนำป้าย “เขตใช้กระสุนจริง” มาติดเพื่อ ห้ามไม่ให้ประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่ (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 579) ศอจ.ประกาศ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน เพิ่มอีก 5 จังหวัด คือ อุบลราชธานี มหาสารคาม ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู และสกลนคร ออกคำสั่งระงับการทำธุรกรรมบัญชีของผู้ต้องสงสัยเป็นเครือข่าย นปช. 106 ราย และ ประกาศให้วันที่ 17-18 พฤษภาคม เป็นวันหยุดราชการ (वाद रवी, 2554 : 426)

วันที่ 16 พฤษภาคม ตั้งแต่ช่วงกลางดึกของวันที่ 15 จนถึงวันที่ 16 พฤษภาคม กลุ่ม นปช. มีการปะทะกับทหารอย่างต่อเนื่อง บริเวณถนนราชวิถี บ่อนไก่ ซอยรางน้ำ สามเหลี่ยม ดินแดง และบริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ โดยกลุ่มคนเสื้อแดงใช้อาวุธประเภทระเบิดเพลิง ประทัด ยักษ์ หนังสือดีลูกแก้วหัวนํ้าอด ร่วมกับการเผายางรถยนต์ (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 581)

ในสวนลุมพินีมีการปะทะกันอย่างหนักหน่วง เวลาประมาณ 23.00 น. เกิดเหตุ ระเบิดหลายครั้งหน้าโรงแรมดุสิตธานี เจ้าหน้าที่ของโรงแรมสังเกตเห็นชายชุดดำหลายคนบริเวณ สวนลุมพินี ออกมายิงปะทะกับทหาร โดยฝ่ายชายชุดดำบาดเจ็บล่าถอยไป (वाद रवी, 2554 : 429)

วันที่ 18 พฤษภาคม คอจ. ประกาศให้ผู้ชุมนุมออกมาจากสี่แยกราชประสงค์ภายในเวลา 15.00 น.

วันที่ 19 พฤษภาคม เวลา 05.00 น. กำลังทหารพร้อมรถหุ้มเกราะเคลื่อนสู่แยกศาลาแดง และจากถนนสาทรเข้าสู่ถนนวิฑู มีเสียงปืนดังสนั่นหวั่นไหวรอบทิศทาง ทั้งฝั่งถนนวิฑู บ่อนไก่ สามย่าน กลุ่มคนเสื้อแดงขว้างระเบิดเพลิงทำให้เกิดเพลิงไหม้ใน สำนักงาน ป.ป.ส. ดินแดง รถหุ้มเกราะวิ่งพุ่งชนเหยียบแนวรั้วยางรถยนต์และไม้แหลม เวลา 09.00 น. ผู้สื่อข่าวฝั่ง นปช. รายงานว่า การ์ด นปช. ถูกยิงเป็นจำนวนมาก หน่วยแทรกซึมของทหารตัดสายลำโพงเพื่อไม่ให้เสียงจากเวทีไปถึงการ์ด เวลา 10.40 น. ทหารเข้ายึดแยกศาลาแดง ลานพระบรมราชานุสาวรีย์ ร.6 จนถึงแยกสารสินได้ทั้งหมด ทหารเคลื่อนกำลังไปยังเวทีปราศรัย ทั้งจากรางรถไฟฟ้าและจากถนนด้านล่าง กลุ่มคนเสื้อแดงชุมนุมยิงใส่หลายนัด จึงเกิดปะทะกัน เวลา 10.45 น. นายฟาบีโอ โพลเกกีช่างภาพชาวอิตาลีถูกยิงเสียชีวิตบริเวณแยกสารสิน ใกล้สวนลุมพินี เวลา 11.37 น. นายปณิธานฯ แถลงข่าวว่าเจ้าหน้าที่ที่สามารถควบคุมพื้นที่สวนลุมพินีได้แล้ว พร้อมกับกล่าวว่ามีแกนนำหลายคนหลบหนีออกจากพื้นที่ เวลา 12.30 น. หน่วยสไนเปอร์ชุดดำจากอาคารลุมพินีทาวเวอร์ ยิงทหารหน่วยสไนเปอร์บนอาคารไอซ์รูมวอลโว่ลุมพินี จนทหารได้รับบาดเจ็บ ฝ่ายคนเสื้อแดงระดมยิงเข้าใส่ ทหารต้องนำรถเอ็มซีเข้ามาคุ้มกันและยิงเปิดทางนำตัวทหารบาดเจ็บไปส่งโรงพยาบาล ในเวลา 13.00 น. ทหารยังคงปะทะกับกลุ่มคนเสื้อแดงที่แยกสารสิน มีชายชุดดำชุมนุมยิงใส่ทหารจากตึกสูงบริเวณใกล้เคียง รวมถึงมีการยิงเอ็ม 79 ใส่ทหาร 6 ครั้ง ทำให้ทหารบาดเจ็บจำนวนหนึ่ง และในที่สุดเวลา 13.35 น. แกนนำ นปช. ที่เหลือขึ้นเวที และประกาศยุติการชุมนุม (วาด รวี, 2554 : 432-442)

ภายหลังจากการประกาศยุติการชุมนุมของแกนนำนั้น คล้ายเป็นการส่งสัญญาณอะไรบางอย่างให้แก่กลุ่มแนวร่วม ซึ่งก่อนหน้านี้แกนนำหลายๆ คน ได้เคยประกาศไว้ก่อนหน้านี้แล้วในทำนองว่า ถ้ามีการสลายการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงที่ราชประสงค์ขึ้น ให้คนเสื้อแดงและแนวร่วมคนเสื้อแดงทั้งหลายบุกเข้ายึดทำลายสถานที่ราชการต่างๆ ให้เรียบภายใต้รหัส “ตกใจเผา” ปฏิบัติการตอบโต้ รัฐบาล-คอจ. จนเป็นการจลาจลครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ไทยก็เริ่มต้นขึ้น (ฤกษ์ สุภศิริ, 2553 : 376)

หลังจากประกาศยุติการชุมนุม มวลชนที่เหลืออยู่แสดงความไม่พอใจ มีเสียงปืนและระเบิดกึกก้องหลายครั้ง โดยแกนนำที่เข้ามอบตัว ประกอบด้วย นายจตุพร พรหมพันธุ์ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ นายนิสิต สันธูไพร นายขวัญชัย ไพรพนา นายยศวิศ ชุกล่อม และนายวิภูแถลง พัฒนภูมิ ไทย หลังแกนนำมอบตัว มีเสียงระเบิดรอบบริเวณที่ชุมนุมนับสิบลูก ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้หญิงหลบหนีเข้าไปในวัดปทุมวนาราม ผู้ชุมนุมบางส่วนที่โกรธแค้น เปิดฉากทุบทำลายกระจก

ศูนย์การค้า บางกลุ่มจุดไฟเผา นำถังแก๊สโยนใส่ ส่งผลให้เกิดไฟไหม้ขึ้นหลายจุด ที่สยามพารากอน มีกลุ่มคนจำนวนหนึ่งใช้ยางรถยนต์และถังแก๊สที่จุดไฟแล้ว โยนเข้าไปในห้างหลายจุด และโยนเข้าไปในโรงภาพยนตร์สยาม พนักงานดับเพลิงของสยามพารากอนประมาณ 50-60 คน และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของห้าง 100 กว่าคน สามารถดับเพลิงที่ห้างได้ มีคนเข้าไปปล้นสะดม หิบบนขี้นของของผู้ชุมนุมทิ้งไว้ ที่บ่อนไก่ กลุ่มผู้ชุมนุมได้สลายตัว จำนวนหนึ่งแยกย้ายกันไปเผาสถานที่ต่างๆ เช่น การไฟฟ้านครหลวงสาขาลองเตย ธนาคารกสิกรไทยสาขาลองเตย ตลาดหลักทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพหลายสาขตามถนนพระราม 4 สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ดิจิตอลช่อง 3 ช่อง 3 ต้องหยุดออกอากาศชั่วคราว และ สอณ. ประกาศเคอร์ฟิว ห้ามออกนอกเคหสถานในเวลา 20.00-06.00 น. (วาด รวี, 2554 : 442-444)

เวลา 17.00 น. กลุ่มผู้ชุมนุมที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิประมาณ 300 คน ขว้างระเบิดเพลิงใส่ห้างเซ็นเตอร์วัน ทำให้เกิดเพลิงไหม้ เวลา 18.00 น. หน้าวัดปทุมวนาราม มีเสียงปืนอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาเกือบครึ่งชั่วโมง เวลา 20.28 น. มาร์ค แมคคินนอน ผู้สื่อข่าวต่างชาติ ส่งข้อความในทวิตเตอร์แจ้งว่า มีคนเสียชีวิต 7 คน ภายในวัด (วาด รวี, 2554 : 444-446)

ในต่างจังหวัดก็ได้เกิดเหตุความรุนแรงเช่นกัน ที่จังหวัดนนทบุรี มีการจุดไฟยางรถยนต์กลางถนนรัตนาธิเบศร์ และปล้นร้านเซเว่น 4 สาขา ที่ปทุมธานี คนร้ายประเบิดใส่ธนาคารไทยพาณิชย์สาขาลองเตย 10 มีการปิดถนนสายเอเชียที่ชัยนาท การเผาธนาคารกรุงเทพสาขานนทบุรี เผาศาลากลางจังหวัดและสำนักงานเทศบาลอุดรธานี กลุ่มคนเสื้อแดงราว 2,000 คน บุกเข้าเผาศาลากลางจังหวัด เผาศาสนาโทรทัศน์เอ็นบีทีขอนแก่น การเผาศาลากลางจังหวัดที่อุบลราชธานี และมุกดาหาร และการเผาห้างที่หน้าจวนผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ในคืนวันที่ 19 พฤษภาคม โฆษกกรุงเทพมหานครแถลงว่ามีเหตุวางเพลิง 29 จุดทั่วกรุงเทพฯ โดยสรุปปฏิบัติการในห้วง 13-19 พฤษภาคม มีผู้เสียชีวิต 58 คน บาดเจ็บราว 800 คน(วาด รวี, 2554 : 446-447)

ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉิน (ศูนย์เอราวัณ) แถลงในวันที่ 20 พฤษภาคม ถึงจำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต โดยในห้วง 14-20 พฤษภาคม มีผู้เสียชีวิต 52 ราย บาดเจ็บ 399 ราย เฉพาะในวันที่ 19 พฤษภาคม มีผู้เสียชีวิต 15 ราย (รวมผู้เสียชีวิตในวัดปทุมวนาราม 6 ราย) บาดเจ็บ 96 ราย

จากเหตุจลาจลครั้งนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข สรุปยอดผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองว่า มีผู้เสียชีวิต 88 ราย บาดเจ็บประมาณ 1,885 ราย เกิดเหตุเพลิงไหม้ทั่วกรุงทำให้อาคาร 36 แห่ง ได้รับความเสียหาย มีการทุบทำลายสาธารณสมบัติกว่า 300 จุด ส่วนความเสียหายด้านเศรษฐกิจนั้น รัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจกล่าวว่า อาจทำให้จีดีพีลดมาราว 1-1.5% ในช่วงไตรมาส 4 การบริโภคลดลง 3% การลงทุนลดลง 3% การท่องเที่ยว

ลดลง 10% โดยมูลค่าความเสียหายจากเหตุจลาจลในกรุงเทพฯ เดือนพฤษภาคม คาดว่าอยู่ที่ 1-1.5 แสนล้านบาท (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2553 : 383-385)

4. การแก้ไขปัญหาความรุนแรงของรัฐ

รัฐบาลได้มีการเตรียมการรองรับการชุมนุมของกลุ่ม นปช. ไว้เป็นอย่างดี มีการประกาศพื้นที่ที่เป็นภัยต่อความมั่นคง ตาม พ.ร.บ. การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 เป็นครั้งแรกในการใช้รับมือกับการชุมนุม หลังจากที่ใช้ประกาศใช้ในระหว่างการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนที่หัวหินมาก่อนแล้ว แต่เมื่อเหตุการณ์รุนแรงมากขึ้นจึงยกระดับเป็นการใช้ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน การปฏิบัติการควบคุมการชุมนุมถูกมองว่ากำลังตำรวจไม่ได้ตอบสนองการปฏิบัติงานของรัฐบาลอย่างเต็มที่นัก ในขณะที่กำลังทหารถูกใช้เป็นกำลังสำคัญในการควบคุมการชุมนุม เหตุการณ์ความรุนแรงใน 10 เมษายน 2553 ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตทั้งของประชาชนและเจ้าหน้าที่เป็นจำนวนมากทำให้รัฐบาลปรับการปฏิบัติตามขั้นตอนการสลายการชุมนุม เป็นการรักษาระยะห่างระหว่างผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ และกำหนดแนวทางในการใช้อาวุธปืนแบบต่างๆ ในการควบคุมการชุมนุมที่ชัดเจน

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2553 เห็นชอบการประกาศใช้ พ.ร.บ. การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและ 7 จังหวัดใกล้เคียง ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี (อ.ธัญบุรี อ.สามโคก อ.ลำลูกกา อ.คลองหลวง อ.ลาดหลุมแก้ว อ.เมือง) จังหวัดสมุทรสาคร (อ.กระทุ่มแบน อ.เมือง) จังหวัดสมุทรปราการ (อ.บางพลี อ.บางเสาธง อ.บางบ่อ อ.พระประแดง อ.เมือง) จังหวัดนครปฐม (อ.พุทธมณฑล อ.สามพราน อ.นครชัยศรี) จังหวัดฉะเชิงเทรา (อ.เมือง) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (อ.บางปะอิน อ.บางไทร อ.ลาดบัวหลวง อ.วังน้อย) ระหว่างวันที่ 11-23 มีนาคม 2553 โดยให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) มีอำนาจในการป้องกัน แก้ไขปราบปราม ระงับยับยั้งสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมรับสถานการณ์การชุมนุมของกลุ่ม นปช. ที่จะเริ่มต้นในห้วง 12-14 มีนาคม (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, มีนาคม 2553 : 314) และต่อมา นายกรัฐมนตรี ในฐานะ ผอ.รมน. ได้มอบหมายให้ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคง เป็น ผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย (ศอ.รส.) โดยในการรักษาความสงบเรียบร้อยนั้น ผอ.รส. แถลงว่า ได้มอบหมายให้ทหาร 30,000 นาย ตำรวจ 10,000 นาย และพลเรือน 10,000 คน ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในการการชุมนุมของกลุ่มเสื้อแดง โดยใช้เพียงอุปกรณ์ป้องกันตัวเอง และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการระงับเหตุตามหลักสากล เช่น โล่ กระบอง แก๊สน้ำตา และรถดับเพลิง เท่านั้น ทั้งนี้ไม่มีการพกพาอาวุธโดยเด็ดขาด โดยเจ้าหน้าที่จะจัดตั้งด่านตรวจอาวุธ ตรวจบัตรประชาชน เพื่อป้องกันการพกพาอาวุธไปในที่ชุมนุม ศอ.รส. จัดตั้ง

กองบัญชาการที่ กรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, มีนาคม 2553 : 315) การประกาศใช้ พ.ร.บ. การรักษาความมั่นคงภายใน พ.ศ. 2551 ครั้งนี้ ถือเป็นครั้งแรกที่ได้มีการประกาศใช้เพื่อรองรับการชุมนุม โดยรัฐบาล ได้มีการประกาศใช้ พ.ร.บ. ฉบับนี้มาก่อนแล้วในการประชุมผู้นำอาเซียนที่อำเภอหัวหิน เนื่องจากไม่ต้องการให้มีการบุกรุกและก่อความวุ่นวายดังเช่นที่ต้องยกเลิกการประชุมผู้นำอาเซียนเมื่อคราว เมษายน 2552 ในเวลาต่อมา คณะรัฐมนตรีได้มีการขยายเวลาบังคับใช้ พ.ร.บ.ความมั่นคง ไปอีกในช่วง 23-30 มีนาคม, 31 มีนาคม-7 เมษายน และ 8-20 เมษายน (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, มีนาคม 2553 : 327, 336)

ที่ประชุมคณะกรรมการรักษาความมั่นคงภายใน เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2553 ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้อนุมัติการเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย จากเดิม 164 กองร้อย เป็น 208 กองร้อย จากทหาร 134 กองร้อย และตำรวจ 74 กองร้อย ในวันเดียวกัน ศอ.รต. ได้ประกาศปิดเส้นทาง 8 สาย ที่มุ่งสู่พื้นที่รัฐสภา (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, มีนาคม 2553 : 327) และในวันที่ 4 เมษายน ศอ.รต. ประกาศห้ามบุคคลเข้าหรือให้ออกจากบริเวณพื้นที่อาคารหรือสถานที่ที่กำหนด เพื่อป้องกันการปิดล้อมของกลุ่ม นปช. อีก 11 แห่ง รอบพื้นที่ราชประสงค์ เพื่อให้ผู้ชุมนุมเลิกการประชุมในพื้นที่ราชประสงค์ (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 435) ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้มีการเตรียมการและดำเนินการเป็นขั้นตอนเป็นอย่างดี และได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากหน่วยงานความมั่นคง

วันที่ 7 เมษายน กลุ่ม นปช. นำโดยนายสุภรณ์ อัตถาวงศ์ และนายอริสมันต์ พงศ์เรืองรอง นำกลุ่มผู้ชุมนุมประมาณ 400 คน ไปชุมนุมหน้ารัฐสภา และได้มีการป็นริ้วบุกรุกเข้าไปภายในขณะที่มีการประชุมรัฐสภา คนเสื้อแดงประมาณ 20 คน บุกรุกเข้าไปในรัฐสภาเพื่อค้นหาตัวนายสุเทพฯ และได้ทำร้ายร่างกาย และยึดอาวุธปืนจากสารวัตรทหารประจำรถนำขบวนของนายสุเทพฯ และทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายคน รวมถึงนายสุเทพฯ และนายปนิธานฯ ต้องป็นริ้วออกไปทางด้านพระที่นั่งวิมานเมฆ จากเหตุการณ์นี้ทำให้ ครม. นัดพิเศษ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี (อ.ธัญบุรี อ.สามโคก อ.ลำลูกกา อ.คลองหลวง อ.ลาดหลุมแก้ว) จังหวัดสมุทรปราการ (อ.บางพลี อ.บางเสาธง อ.บางบ่อ อ.พระประแดง อ.พระสมุทรเจดีย์ อ.เมือง) จังหวัดนครปฐม (อ.พุทธมณฑล) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (อ.บางปะอิน อ.บางไทร อ.ลาดบัวหลวง อ.วังน้อย) โดยจัดตั้ง ศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) ที่มัยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นผู้อำนวยการ เป็นผู้กำกับกำกับการหัวหน้าผู้รับผิดชอบ และเป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในเขตท้องที่ตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง กำหนดให้ข้าราชการตำรวจ ทหาร และพล

เรือน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหรือได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในเขตท้องที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ พร้อมกับออกข้อกำหนด มิให้มีการชุมนุมหรือมั่วสุมกัน ณ ที่ใดๆ ตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ห้ามการเสนอข่าวหรือทำให้แพร่หลายในสื่อใดๆ ที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว หรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร ห้ามใช้เส้นทางหรือยานพาหนะ หรือการกำหนดเงื่อนไขการใช้ตามที่ประกาศกำหนด ห้ามใช้อาคารหรือเข้าไปในพื้นที่ที่ประกาศกำหนด และให้อพยพประชาชนออกจากพื้นที่ที่ประกาศกำหนด ต่อมา นายสุเทพฯ ได้สั่งให้มีการปิดเว็บไซต์ 36 แห่ง (สัมฤทธิ์ มิวส์ อุโฆษ, เมษายน 2553 : 440-445) โดยนายกรัฐมนตรี ได้แถลงผ่านโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย ใน 8 เมษายน ว่า การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน นั้นเพื่อ (1) ให้ชาวกรุงเทพฯ สามารถใช้พื้นที่ต่างๆ ได้ตามปกติ (2) เพื่อหยุดยั้งการเสนอข่าวที่บิดเบือน ทำให้เกิดความแตกแยก (3) เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดกฎหมายโดยเฉพาะแกนนำเสื้อแดง และ (4) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าระวังและป้องกันเหตุร้าย (สัมฤทธิ์ มิวส์ อุโฆษ, เมษายน 2553 : 445)

ในช่วงแรกๆ ของการชุมนุม ทหารได้ใช้วัดและสถานที่ต่างๆ ที่มีขนาดใหญ่เพียงพอรองรับกำลังทหารที่มีเป็นจำนวนมาก ที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับการชุมนุมเป็นที่พักของกำลังทหาร ซึ่งมาจากต่างจังหวัด กลุ่ม นปช. ใช้ปฏิบัติการ “ปลดแอกรัฐไทยออกจากอำนาจทหาร” โดยกระจายกำลังเข้าปิดล้อมจุดตั้งหน่วยทหารชั่วคราวจำนวน 8 จุด ในวันที่ 27 มีนาคม ได้แก่ วัดศรีทศเทพวรวิหาร วัดบวรนิเวศวิหาร สนามม้าบางเลี้ยว วัดมกุฏกษัตริยาราม วัดสุนทรธรรม วัดโสมนัสวิหาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครและสวนสัตว์ดุสิต ทำให้ทหารจำเป็นต้องถอนกำลังออกไปโดยไม่มีความรุนแรงเกิดขึ้น (สัมฤทธิ์ มิวส์ อุโฆษ, มีนาคม 2553 : 331-332)

เกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อกลุ่ม นปช. นั้น กรณีการย้ายมาชุมนุมที่แยกราชประสงค์ของกลุ่ม นปช. นั้น สำนักนายกรัฐมนตรีได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลไต่สวนเพื่อออกมาตรการบังคับให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ถนนราชดำริ โดยศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงจากการไต่สวนฟังได้ว่าการกระทำของแกนนำทั้ง 5 และผู้ร่วมชุมนุมเป็นการปิดกั้นกีดขวางเส้นทางคมนาคมและการใช้ยานพาหนะของประชาชนทั่วไป ส่งผลกระทบต่อธุรกิจสำคัญ รวมทั้งเกิดความเดือดร้อนต่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตของประชาชน จึงเป็นการจำกัดเสรีภาพการเดินทางของประชาชนที่จะใช้เส้นทางสาธารณะและกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นการใช้สิทธิเสรีภาพการชุมนุมที่เกินกว่าขอบเขตของรัฐธรรมนูญ ปี 2550 ม.34 และ 63 บัญญัติไว้ ดังนั้นเมื่อ ผอ.รมน. โดย ผอ.ศอ.รส. รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติหน้าที่แทน ได้อาศัยอำนาจตาม มาตรา 18 พ.ร.บ.การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 ออกข้อกำหนดและข้อประกาศห้ามแกนนำทั้งห้าและผู้ชุมนุมทั้งหมดออกจากพื้นที่ที่ชุมนุมแล้ว ข้อกำหนดและประกาศดังกล่าวจึงมีสภาพบังคับอยู่ในตัว และเมื่อมีประกาศใช้แล้วย่อมมีผลบังคับได้ทันที ไม่จำเป็นต้องมาร้องขอให้

ศาลออกคำบังคับตามข้อกำหนดดังกล่าวอีก ศาลจึงมีคำสั่งให้ยกคำร้อง ต่อมาวันที่ 9 เมษายน ศาลอาญานุมัติออกหมายจับแกนนำกลุ่มคนเสื้อแดงกรณีนำผู้ชุมนุมปิดล้อมพื้นที่แยกราชประสงค์ ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 รวม 17 ราย (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 446) แต่อย่างไรก็ตาม สอจ. ก็ยังคงไม่สามารถไปจับกุมแกนนำในการชุมนุมได้เนื่องจากสุ่มเสี่ยงต่อการปะทะกับมวลชนที่ห้อมล้อมอยู่

นอกจากนี้ ในวันที่ 14 พฤษภาคม 2553 ศาลแพ่งมีคำสั่งยกคำร้องที่นายจุฑพร พรหมพันธุ์ แกนนำ นปช. มอบหมายให้ทนายยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐเข้าสลายการชุมนุมโดยใช้อาวุธสงคราม และห้ามมิให้มีการปิดกั้นหรือขัดขวางไม่ให้รถขนอาหารและน้ำดื่มเข้าไปบริเวณพื้นที่การชุมนุมราชประสงค์ โดยศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อให้บ้านเมืองสงบและเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารซึ่งอำนาจตุลาการไม่อาจก้าวล่วงได้ ส่วนการใช้อาวุธเห็นว่า สามารถให้ใช้ได้ตามสถานการณ์เพื่อระงับยับยั้ง หรือสามารถป้องกันตนเองในเหตุการณ์เฉพาะหน้า (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 579)

เหตุการณ์รุนแรงในวันที่ 10 เมษายน 2553 นั้น ฝ่ายรัฐบาลได้ยืนยันว่าการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เป็นไปตามหลักสากล โดยนายปณิธาน วัฒนายากร แถลงที่ สอจ. ในวันที่ 11 เมษายน ว่า การปฏิบัติการขอคืนพื้นที่เมื่อ 10 เมษายน การใช้อาวุธของเจ้าหน้าที่เป็นไปตามหลักสากลที่ได้วางไว้ คือ เป็นไปเพื่อป้องกันตนเองและใช้อาวุธปืนยิงขึ้นฟ้าเท่านั้น นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ยังพบว่า ในพื้นที่การชุมนุมของกลุ่ม นปช. มีอาวุธร้ายแรงหลายชนิด เช่น ระเบิดเอ็ม 79 เอ็ม 67 อาวุธประติษฐ์ ปืนกล ปืนอาก้า และปืนเอชเค 47 รวมถึงมีการบันทึกภาพของกลุ่มคนที่ไม่ใช่ทหารถืออาวุธปะปนอยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุมด้วย (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 449) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานในวันเดียวกันของสำนักข่าวรอยเตอร์และสำนักข่าวดีพีเอ ที่ได้ถ่ายภาพการปะทะกันมาเผยแพร่ โดยตั้งข้อสังเกตว่า อาวุธของกลุ่มคนเสื้อแดงที่ใช้ตอบโต้เจ้าหน้าที่มีตั้งแต่ท่อนไม้ ระเบิดเพลิง ระเบิดมือ ไปจนถึงปืนไรเฟิล ส่วนสถานีโทรทัศน์อัลจาซีรา ได้เผยแพร่ภาพถ่ายลูกกลับสวมหมวกไหมพรมปิดบังใบหน้าพร้อมปืนอาก้าและเอ็ม 16 แฝงตัวอยู่ในกลุ่มคนเสื้อแดงและยิงต่อสู้กับทหารอีกด้วย (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 449) ทั้งนี้ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้แถลงในวันต่อมาว่าในการขอคืนพื้นที่ มีสิ่งที่คาดไม่ถึงหลายประการ คือมีกลุ่มผู้ก่อการร้ายแฝงตัวอยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุม และมีการใช้อาวุธสงครามทำร้ายเจ้าหน้าที่รัฐโดยไม่คำนึงว่าจะมีกลุ่มผู้ชุมนุมถูกลูกหลง (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 451)

นอกจากนี้ ฝ่ายรัฐบาล ยังมีหลักฐานวิดีโอยืนยันว่าความรุนแรงนั้นมาจากกองกำลังติดอาวุธที่แฝงตัวอยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุม โดยในวันที่ 14 เมษายน พ.อ.สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษก สอจ. นำคลิปวิดีโอเหตุการณ์ในวันที่ 10 เมษายน มาแสดง 5 คลิป คือ (1) คลิปที่ผู้ชุมนุมคนหนึ่ง

โดนยิงที่บริเวณหน้าผากขณะหันไปยิงฝั่งของผู้ชุมนุม แสดงว่ามีการใช้อาวุธจากฝั่งผู้ชุมนุมไม่ใช่ทหาร (2) คลิปที่ผู้ชุมนุมเห็นชายคนหนึ่งซึ่งไม่ใช่ทหารยิงระเบิดมาจากคาค้า (3) คลิประหว่างเหตุระเบิด โดยมีเสียงกลุ่มผู้ชุมนุมพูดว่า “ใครมาช่วยเรา เสธ.แดงรีเปล่า” (4) คลิปที่ทหารยิงคุ้มกันผู้บาดเจ็บเพื่อถอนตัวออกจากพื้นที่ และ (5) คลิปที่กลุ่มผู้ชุมนุมขัดขวางไม่ให้นำเจ้าหน้าที่ที่ได้รับบาดเจ็บออกจากพื้นที่ (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 455)

ในวันที่ 25 เมษายน นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ผอ.สอช. ออกคำสั่งระดมกำลังตำรวจจากทั่วประเทศ เข้ามารับภารกิจสลายการชุมนุม โดยให้เข้มารายงานตัวที่กรมทหารราบที่ 11 ขึ้นตรงต่อ สอช. ภายใต้การบังคับบัญชาของ พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ในกรณีนี้ ฝ่าย นปช. ได้ระดมกำลังสกัดกั้นตำรวจทั่วประเทศ ดังที่กล่าวไว้ในขอนแก่นโมเดล (वाद รวี, 2554 : 374) กรณีขอนแก่นโมเดลนี้กลุ่มที่ต่อต้านการชุมนุมของกลุ่ม นปช. ถือว่าเป็นการประจานความไร้ประสิทธิภาพของตำรวจซึ่งเป็นผู้รักษากฎหมาย ที่ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายกับกลุ่มคนเสื้อแดงได้ ซึ่งเป็นการกระทำผิดกฎหมายอย่างชัดเจน เป็นการกระทำที่ไม่เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น จนถูกมองว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจรู้เห็นเป็นใจในการกระทำของคนเสื้อแดง ประเทปกว่าดาชยิบ และถูกเรียกอย่างประชดว่า “ตำรวจมะเขือเทศ” (ฤกษ์ ศุภศิริ, 2554 : 367)

วันที่ 15 เมษายน นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ผอ.สอช. ออกคำสั่งให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและให้การสนับสนุนทางการเงินแก่กลุ่มคนเสื้อแดง ทั้งนักธุรกิจและนักการเมืองประมาณ 50-60 คน มารายงานตัวต่อ สอช. เช่น นายพงษ์ศักดิ์ รัตนพงศ์ไพศาล อดีต รมว.คมนาคม นายสงคราม กิจเลิศไพโรจน์ อดีต รมช.พาณิชย์ และเจ้าของห้างอิมพีเรียล ลาดพร้าว โดยถือเป็นคำสั่งตาม พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 455) และเมื่อเกิดเหตุความรุนแรงจากการปิดล้อมการชุมนุม ในวันที่ 16 พฤษภาคม สอช. ออกคำสั่งห้ามไม่ให้บุคคลและนิติบุคคลรวม 106 รายกระทำการผิดกฎหมายทางการเงิน อาทิ พ.ต.ท.ทักษิณฯ บริษัทในเครือ เครือญาติ คนสนิท รวมทั้งแกนนำคนเสื้อแดงทั้งหมด (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 582) และประกาศรายชื่อเพิ่มเติมอีกครั้งใน 18 พฤษภาคม เช่น พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายเยาวเรศ ชินวัตร เป็นต้น (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 584) แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีคำสั่งห้ามบุคคลดังกล่าวทำธุรกรรมทางการเงินแต่ก็มีคำสั่งยกเลิกในเวลาต่อมา และไม่สามารถดำเนินการทางคดีใดๆ ได้

เป็นเพราะการบังคับบัญชาของ สอช. ไม่มีประสิทธิภาพมากเท่าที่ควร ในวันที่ 16 เมษายน นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี มีคำสั่ง แต่งตั้งให้ พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผู้บัญชาการทหารบก เป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในเขตท้องที่ตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง มีอำนาจบังคับบัญชาและสั่งการส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทั้งหมด จากเดิมที่ให้ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รับผิดชอบในตำแหน่งนี้ (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 456) ทั้งนี้เพื่อให้การ

ปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดย พ.อ.สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษก สอจ. ชี้แจงว่า เพื่อให้มีสายการบังคับบัญชาสั้นลงและเพิ่มความคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่ โดยนายสุเทพฯ ยังคงเป็น ผอ.สอจ. เช่นเดิม (สัมฤทธิ์ มิวังศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 457)

20 เมษายน 2553 พ.อ.สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษก สอจ. แถลงว่า ข้อมูลด้านการข่าวพบว่า กลุ่มผู้ก่อการร้ายได้เตรียมอาวุธในการก่อเหตุ อาทิ ระเบิดขวด ไม้ดอกตะปู ไม้แหลม หลาว และน้ำกรด ดังนั้นเพื่อความปลอดภัยจึงได้ปรับแผนการปฏิบัติโดยให้เจ้าหน้าที่เว้นช่วงระยะห่างจากกลุ่มผู้ชุมนุมประมาณ 30-40 เมตร และหากผู้ชุมนุมมีความพยายามบุกเข้ามาทำร้ายเจ้าหน้าที่ก็จะมีการดำเนินการอย่างเฉียบขาด โดยการยิงแก๊สน้ำตา (สัมฤทธิ์ มิวังศ์อุโฆษ, เมษายน 2553 : 461) ทั้งนี้สาเหตุสำคัญมาจากเหตุการณ์ความรุนแรงเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2553 ที่ปรากฏว่ามีกองกำลังติดอาวุธแฝงตัวอยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุม

แม้ว่าการเจรจาระหว่างผู้แทนรัฐบาลกับแกนนำ นปช. 2 ครั้งจะไม่ประสบผลสำเร็จ ในวันที่ 3 พฤษภาคม 2553 นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาคานทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย โดย (1) ช่วยกันเปิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ (2) วางกลไกปฏิรูปประเทศให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรม และมีสวัสดิการที่ดี (3) ดูแลสื่อให้ทำหน้าที่อย่างอิสระ (4) ตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรงตั้งแต่เดือนมีนาคม 2553 และ (5) วางกติกาทางการเมืองให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย เช่น การแก้ไขรัฐธรรมนูญ และจะจัดให้มีการเลือกตั้งใน 14 พฤศจิกายน 2553 (สัมฤทธิ์ มิวังศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 565) ซึ่งถือเป็นข้อเสนอที่ก่อให้เกิดการเห็นต่างของแกนนำในการชุมนุม ถึงขั้นที่แกนนำ นปช. บางส่วนได้กำหนดวัน เวลาในการมอบตัวและยุติการชุมนุม อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่ต่อต้านการเจรจาก็ได้ก่อเหตุรุนแรงหนักมากขึ้น และไม่ยอมให้มีการยุติการชุมนุม จนในที่สุดฝ่ายรัฐบาลจึงไม่เชื่อมั่นต่อการตอบรับของแกนนำในการชุมนุม จึงเริ่มดำเนินกระบวนการปิดล้อมการชุมนุม โดยในวันที่ 13 พฤษภาคม 2553 พ.อ.สรรเสริญ แก้วกำเนิด แถลงที่ ร.11 รอ. ว่า ตั้งแต่เวลา 18.00 น. เป็นต้นไป จะมีการปิดล้อมการชุมนุมอย่างสมบูรณ์แบบ ทางด้านเหนือเริ่มตั้งแต่แยกราชเทวีไปตามถนนเพชรบุรี ถึงแยกชั้นทางด่วน ทางด้านใต้ ตั้งแต่แยกชั้นทางด่วนเพชรบุรี ไปตามถนนวิฑู จนถึงถนนพระราม 4 ถึงแยกสามย่าน และขึ้นเหนือไปบรรจบถนนพญาไท จนถึงแยกราชเทวี โดยที่ถนนพญาไท เพชรบุรีและวิฑู จะปิดการจราจรทุกชนิด รวมถึงรถไฟฟ้าและรถใต้ดิน ผู้ชุมนุมสามารถออกได้แต่เข้าไม่ได้ ผู้อยู่อาศัยต้องมีหลักฐานแสดงต่อเจ้าหน้าที่ และ สอจ. ขอความร่วมมือให้ผู้ประกอบการ ห้างร้าน ในพื้นที่หยุดดำเนินกิจการชั่วคราว ตั้งแต่ 14 พฤษภาคม เป็นต้นไป นอกจากนี้ ศาลได้อนุมัติให้สามารถตัดโทรศัพท์ได้ครั้งละ 6 ชั่วโมง ส่วนการกระชับวงล้อมอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มก่อการร้ายจะเคลื่อนเข้าปะทะกับเจ้าหน้าที่ จึง

จำเป็นต้องดำเนินขั้นตอนตามหลักสากลจากเขาไปหาหมอกคือ ในกรณีที่กลุ่มผู้ชุมนุมพยายามเคลื่อนเข้ามา จะใช้กระสุนยางจากปืนลูกซอง แต่หากไม่สามารถควบคุมได้ก็จะใช้กระสุนจริงจากปืนลูกซอง เป็นการยิงทีละนัด เพื่อหยุดยั้งการปฏิบัติที่ผิดกฎหมายไม่ใช่เพื่อมุ่งทำร้ายเอาชีวิตประชาชน ส่วนปืนเล็กยาวที่ใช้ จะใช้ใน 3 กรณี คือ (1) การยิงข่มขวัญขึ้นฟ้า (2) ยิงเพื่อป้องกันเจ้าหน้าที่ที่ถูกทำร้ายโดยหมายเอาชีวิต (3) ยิงไปยังบุคคลที่มีอาวุธอยู่ในมือ นอกจากนี้ สอน. ยังจัดพลแม่นปืน เพื่อทำหน้าที่ในการระวังป้องกัน และยิงผู้ก่อการร้ายที่มีอาวุธ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่จะไม่มีอาวุธหนักอื่น เช่น ลูกกระเบิดขว้าง กระเบิดชนิดเอ็ม 79 (สัมฤทธิ์ มิวังศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 577)

ในช่วงเย็นของวันที่ 13 เมษายน 2553 สอน. ได้ออกประกาศ หลายฉบับ เช่น ประกาศห้ามการใช้เส้นทางคมนาคมหรือยานพาหนะในเส้นทางโดยรอบพื้นที่ราชประสงค์ ประกาศเรื่องงดให้บริการประปา สาธารณูปโภค และงดการจ่ายกระแสไฟฟ้าในพื้นที่ชุมนุมและพื้นที่ใกล้เคียง (สัมฤทธิ์ มิวังศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 577) และในคำวันนั้นมีผู้ชุมนุมมานำกรวยปิดกั้นการจราจรที่บริเวณแยกสวนลุมพินีออก ทำให้เจ้าหน้าที่ยิงกระสุนยางเข้าใส่ จนผู้ชุมนุมได้รับบาดเจ็บหลายราย

การปิดล้อมการชุมนุมดังกล่าว ก่อให้เกิดการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับกลุ่มผู้ชุมนุม โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นกองกำลังติดอาวุธที่แฝงตัวอยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุม โดย พล.ท. ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ รองเสนาธิการทหารบก ร่วมชี้แจงการปฏิบัติของทหารระหว่างวันที่ 13-15 พฤษภาคม เมื่อ 15 พฤษภาคม ตอนหนึ่งว่า สาเหตุการได้รับบาดเจ็บและการเสียชีวิตของกลุ่มผู้ชุมนุม อาจเกิดขึ้นได้ 4 กรณี คือ (1) เกิดจากการทำร้ายกันเอง เนื่องจากรัด นปช. มีความขัดแย้งกัน (2) เกิดจากการยิงอาวุธสงคราม กระเบิดเอ็ม 79 กระเบิดชนิดอื่นๆ และประตักยักข์ของกลุ่มก่อการร้ายที่แฝงตัวอยู่ในที่ชุมนุม (3) เกิดจากการที่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมออกมาทำร้ายกลุ่มผู้ชุมนุม และ (4) เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องใช้ปืนลูกซองยิงไปที่พื้น และบังคับให้กระสุนตกลงต่ำ เพื่อหยุดยั้งกลุ่มผู้ชุมนุมไม่ให้เข้ามาประชิดตัวในกรณีที่มีการพยายามเคลื่อนขบวนเข้ากดดันต่างๆ (สัมฤทธิ์ มิวังศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 580)

เมื่อเห็นว่าสถานการณ์อาจลุกลามไปยังพื้นที่ต่างจังหวัด ในวันที่ 16 พฤษภาคม ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เพิ่มเติมใน 5 จังหวัด คือ อุบลราชธานี มหาสารคาม ร้อยเอ็ด หนองบัวลำภู และสกลนคร และอนุมัติให้ 17-18 พฤษภาคม เป็นวันหยุดราชการในพื้นที่กรุงเทพมหานครเพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปโดยสะดวก (สัมฤทธิ์ มิวังศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 580) และนายกรัฐมนตรีได้ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ถึงนายบัน กี-มุน เลขาธิการสหประชาชาติ เพื่อชี้แจงถึงสถานการณ์ในประเทศไทย มีใจความยืนยันหลักการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี การบังคับใช้กฎหมายตามหลักนิติ

รัฐ (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 580) ต่อมาใน 18 พฤษภาคม ได้ประกาศวันหยุดราชการในกรุงเทพฯเพิ่มอีก 3 วัน คือ 19-21 พฤษภาคม (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 584)

พันเอกสรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษก สอจ. แถลงในวันที่ 16 พฤษภาคม ว่า กลุ่มก่อการร้ายพยายามสร้างสถานการณ์ด้วยการจัดพลซุ่มยิง โดยมีเจ้าหน้าที่ ประชาชน ผู้ชุมนุม สื่อมวลชน และเจ้าหน้าที่กู้ภัยเป็นเป้าหมาย และนำคลิปภาพมาชี้แจงต่อสื่อมวลชน ได้แก่ (1) คลิปเหตุการณ์ความรุนแรงที่ราชปรารภ ที่ดูเหมือนว่ามีผู้เสียชีวิตนอนอยู่ 4 คน แต่ในความเป็นจริงเสียชีวิตเพียง 1 คน ที่เหลือนอนหมดบอยู่ (2) ภาพผู้ชุมนุมกลุ่มคนเสื้อแดงยิงระเบิดเอ็ม 79 ที่บริเวณสะพานไทย-เบลเยียม (3) ภาพชุดพลซุ่มยิงของทหารนอนบนอาคารสูงยิงเอ็ม 16 ซึ่งเป็นชุดคุ้มครองเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติด้านล่างเท่านั้น (4) ภาพผู้ชุมนุมพยายามก่อเหตุจุดไฟใส่ถังน้ำมันรถของกรุงเทพมหานครแต่ถูกเจ้าหน้าที่ยิงสกัดที่ขา และ (5) ภาพเหตุการณ์คล้ายทหารยิงระเบิด ซึ่งแท้จริงเป็นเพียงแก๊สน้ำตาเท่านั้น (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 581)

หลังจากการยุติการชุมนุม ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2553 สอจ. ได้ประกาศห้ามออกนอกเคสสถาน (เคอร์ฟิว) ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่เวลา 20.00 น. ของวันที่ 19 พฤษภาคม ถึง 06.00 น. ของวันที่ 20 พฤษภาคม ต่อมาใน 20 พฤษภาคม ประกาศเคอร์ฟิวต่ออีก 3 วัน คือ 20-23 พฤษภาคม ในห้วง 21.00-05.00 น. ต่อมาใน 23 พฤษภาคม ประกาศเคอร์ฟิวต่ออีก 2 วัน คือ 23-25 พฤษภาคม ในห้วง 23.00-04.00 น. ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี นครปฐม พระนครศรีอยุธยา ชลบุรี(ยกเว้นเมืองพัทยา) เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง นครสวรรค์ น่าน ขอนแก่น อุดรธานี ชัยภูมิ นครราชสีมา ศรีสะเกษ อุบลราชธานี หนองบัวลำภู มหาสารคาม ร้อยเอ็ด สกลนคร กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร และประกาศยกเลิกเมื่อ 29 พฤษภาคม (สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ, พฤษภาคม 2553 : 586-592)

สำนักกฎหมายอัมสเตอร์ดัม แอนด์ เปรอฟ (2553) ได้จัดทำสมุดปกขาว เรื่อง การสังหารหมู่ที่กรุงเทพฯ : ข้อเรียกร้องต่อการแสดงความรับผิดชอบภายใต้พันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีภาระหน้าที่ในการนำตัวมาดกรเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยได้เรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการภายใต้พันธกรณีระหว่างประเทศต่อกรณีการสลายการชุมนุมในห้วง เมษายน-พฤษภาคม 2553 สรุปได้ว่า ประชาชนชาวไทยตกเป็นเหยื่อของการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบตั้งแต่การรัฐประหารในปี 2549 พรรคไทยรักไทยที่ชนะการเลือกตั้งในปลายปี 2550 กลับถูกศาลเฉพาะกิจตัดสินที่ผู้พิพากษาได้รับการแต่งตั้งโดยคณะรัฐประหารให้ยุบพรรค เมื่อเผชิญการชุมนุมประท้วงก็ได้เชิญให้กองทัพเข้ามาจัดการและระงับสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญโดยการประกาศใช้ พ.ร.บ. ความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และ พ.ร.ก. การบริหาร

ราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน การสลายการชุมนุมถึง 2 ครั้งในห้วงวันที่ 10 เมษายน 2553 และ 13-19 พฤษภาคม 2553 ทำให้มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 82 ราย ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นแกนนำการชุมนุมมากกว่า 50 คน เผชิญกับโทษอาชญากรรมขั้นประหารชีวิตจากข้อหาการก่อการร้าย ประเทศไทยมีพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights – ICCPR) ที่จะต้องสืบสวนการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นร้ายแรงทั้งหลายที่เกิดขึ้นระหว่างการชุมนุมของคนเสื้อแดง รวมถึงต้องดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ทหารและพลเรือนในสายการบังคับบัญชาสำหรับการอาชญากรรมอย่างการสังหารพลเรือนกว่า 80 รายโดยพลการและตามอำเภอใจ มีการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศด้วยการใช้กำลังทหารอย่างเกินความจำเป็น มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง แม้ว่าประเทศไทยจะไม่ได้ให้สัตยาบันต่อธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ แต่การประทุษร้ายพลเรือนอย่างเป็นระบบและเป็นวงกว้างเช่นนี้ก็อาจจะเป็นเหตุเพียงพอให้ได้รับการพิจารณาให้เข้าสู่การพิจารณาของศาลอาญาระหว่างประเทศได้

สำนักกฎหมายอัมสเตอร์ดัม แอนด์ เปรอฟ ยังระบุอีกว่า ในเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2553 รัฐบาลอภิสิทธิ์และกองทัพไทย ไม่สนใจหลักการการควบคุมฝูงชนตามหลักสากล รัฐบาลไม่ได้มีการแสดงให้เห็นเลยที่มีความพยายามที่จะลดความเสี่ยงในการทำอันตรายแก่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง และเพื่อการรักษาชีวิตมนุษย์ไว้ นโยบายยังให้ตายที่รัฐบาลนำมาใช้กับผู้ชุมนุมที่เผด็จการและจุดประเด็นถือว่าไม่เป็นไปตามสัดส่วนที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของการละเมิด การใช้กำลังนั้นไม่จำกัดอยู่แค่การใช้กำลังให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น ยิ่งไปกว่านั้น ข้อเท็จจริงที่ว่าผู้ที่ถูกสังหารไม่มีรายใดเลยที่พกอาวุธร้ายแรงก็ชี้ว่า การใช้อาวุธปืนทำให้ถึงแก่ชีวิตโดยตั้งใจของรัฐบาล ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงกรณีที่ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เพื่อปกป้องชีวิตเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม สมุดปกขาวของ สำนักกฎหมายอัมสเตอร์ดัม แอนด์ เปรอฟ ข้างต้น จะไม่ได้รับความสนใจจากนานาชาติมากนัก ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า นานาชาติมีความเข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และรู้ว่า สำนักกฎหมายอัมสเตอร์ดัม แอนด์ เปรอฟ เป็นเพียงผู้ที่รับจ้างงานมาจาก พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งการเขียนหนังสือนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์โลกล้อมประเทศ ของกลุ่ม นปช.

จากการชุมนุมของกลุ่ม นปช. ในปี 2553 สามารถสรุปได้ว่า กลุ่ม นปช. เป็นกลุ่มชนชั้นนำที่เป็นแนวร่วมหรือตัวแทนของกลุ่มทุนผูกขาดหรือกลุ่มทุนใหม่ ได้ออกมาปลุกระดมมวลชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มรากหญ้าและชนชั้นกลางในภาคเกษตรกรรมที่ได้รับประโยชน์จากโครงการหรือนโยบายของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ให้ต่อต้านรัฐบาล และเรียกร้องให้นายอภิสิทธิ์ฯ ยุบสภาโดยใช้ประเด็น การต่อสู้กับอำมาตย์ การไม่ยอมรับสองมาตรฐานและประเด็นอื่นๆ รวมทั้ง

การปลูกฝังความคิดความเชื่อผ่านโรงเรียน นปช. การใช้ยุทธวิธีสร้างความปั่นป่วนวุ่นวายและการมีกองกำลังติดอาวุธอยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุม ทำให้ระดับความขัดแย้งไปสู่ขั้นที่ 4 คือระดับความรุนแรง โดยมีการสร้างความวุ่นวายในกรุงเทพฯ และ จนกระทั่งรัฐบาลต้องสลายการชุมนุม เมื่อ 10 เมษายน 2553 และเดือน พฤษภาคม 2553 ทำให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก แม้ว่ารัฐบาล ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาลำดับขั้นของความขัดแย้ง เช่น การใช้คนกลาง หรือการใช้การเจรจาอย่างเป็นทางการ แต่เป็นเพราะเป็นการเจรจาที่มีการถ่ายทอดสดผ่านโทรทัศน์ต่างฝ่ายจึงยึดมั่นกับวัตถุประสงค์ของตน ประกอบกับกลุ่มกองกำลังที่แฝงตัวอยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุมต่อต้านการเจรจา จึงทำให้การเจรจาไม่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ฝ่ายรัฐบาลไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเต็มที่ ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ความขัดแย้งจึงเข้าสู่ขั้นความรุนแรง

การเคลื่อนไหวของมวลชนหลังจากพฤษภาคม พ.ศ. 2553

1. กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ

นางธิดา ถาวรเศรษฐ รักรักษาการประธาน นปช. ให้สัมภาษณ์สำนักข่าวเอเอฟพี ว่า พร้อมยื่นข้อเรียกร้องที่ไม่ขึ้นกับอดีตนายกรัฐมนตรีนายทักษิณ ชินวัตร “เราจะเดินหน้าชุมนุมต่อไป แต่เราต้องระมัดระวังยิ่งขึ้น เพื่อจะไม่นำมาซึ่งความเสียหายอีก” โดยเธอกล่าวว่า “เราต้องการให้กลุ่มเสื้อแดง ซึ่งเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตย ดำเนินไปในทางที่เราใช้ความรู้ ใช้สมอง” (ธิดาให้สัมภาษณ์สื่อออก ยันนั่งประธาน “นปช.” ต่อสู้เพื่อ ปชต. ไม่ใช่ทักษิณ, ออนไลน์, 2553) นอกจากนี้ นางธิดา ถาวรเศรษฐ กล่าวหลังจากได้รับการคัดเลือกให้เป็นประธาน นปช. ต่อไป ว่า จะปรับโครงสร้าง นปช. ทั่วประเทศ จะมีการเลือกตั้งหากรรมการ นปช. ตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ทั้งนี้หวังว่าการปรับโครงสร้างครั้งนี้จะทำให้ นปช. ไม่ยึดกับตัวบุคคล แต่จะทำให้ยึดติดกับอุดมการณ์ เพราะเมื่อแกนนำถูกจับก็สามารถนำคนอื่นมาทำหน้าที่ต่อ (ธิดาปรับการต่อสู้เตรียมจัดเลือกตั้งกรรมการ นปช. ระดับภูมิภาค, ออนไลน์, 2554)

นอกจากนี้ นางธิดา ถาวรเศรษฐ ประธาน นปช. กล่าวเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2555 ว่า มีแนวทางให้ นปช. จะมีการการเลือกตั้งกรรมการทุกระดับ ตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด ซึ่งตัวแทนเหล่านั้นควรมีสัดส่วนอยู่ในกรรมการส่วนกลาง โดยมีความพยายามตลอดมาที่จะจัดการเลือกตั้งให้ได้กรรมการทุกระดับให้มีความแข็งแกร่งเพื่อให้มาเป็นแกนนำส่วนกลางได้ นางธิดากล่าวต่อว่าขณะนี้ โครงสร้างแกนนำ นปช. ยังทำได้ไม่แข็งแรง จึงเอาคนเสื้อแดงเพื่อรวบรวมกำลังสร้างให้แกนนำส่วนกลางให้เข้มแข็งขึ้น แล้วไปปรับให้แกนนำในพื้นที่เข้มแข็ง เพื่อนำมาสู่การ

เปลี่ยนแปลงแกนนำส่วนกลางอีกครั้งหนึ่ง องค์การต่อสู้ของประชาชนจะอายุสั้น เมื่อได้รับชัยชนะก็จะหายไป แต่ นปช. ทะเยอทะยานสูงเพราะต้องการประชาธิปไตยที่แท้จริง โดยที่ไม่ได้ทำเพื่อรัฐบาลนี้หรือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ตามที่บางฝ่ายวิพากษ์วิจารณ์มาตลอด นางจิตาฯ กล่าวต่อว่า เป้าหมายของในปีนีและปีหน้าที่จะทำคือ เรื่องรัฐธรรมนูญซึ่งจะเป็นทั้งเป้าหมายและเครื่องมือในการต่อสู้ของประชาชน เพราะฉะนั้นตรงจุดไหนที่จะทำให้รัฐธรรมนูญไม่เป็นของประชาชน ประชาชนจะต้องหยิบยกขึ้นมาเพื่อแก้ไขและจะต้องยกระดับทางความคิดที่ระบอบอำมาตย์ครอบครองสังคมไทยมาช้านาน รวมทั้งป้องกันการฟ่ายแพ้ของประชาชน เช่นการไม่ให้เกิดรัฐประหาร การแก้รัฐธรรมนูญไม่ใช่ผลประโยชน์ของคุณทักษิณฯ ใครจะเขียนรัฐธรรมนูญให้คุณทักษิณฯ แต่ถ้าคุณทักษิณฯ ยืนอยู่ข้างประชาชนและถูกกระทำอย่างอยุติธรรม คุณทักษิณฯ ในฐานะเหยื่อคนหนึ่งของการทำรัฐประหารและรัฐธรรมนูญ 50 คุณทักษิณฯ ก็จะกลายเป็นผู้ที่ได้ประโยชน์นี้ (จิตาเตรียมปรับโครงสร้าง นปช., ออนไลน์, 2555)

กลุ่ม นปช. จะใช้โรงเรียน นปช. เป็นโรงเรียนที่ปลูกฝังแนวความคิดของกลุ่ม นปช. ให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม และยังได้สอนยุทธวิธีในการต่อต้านเจ้าหน้าที่ดำเนินการควบคุมการชุมนุมหรือสลายการชุมนุมด้วย ทั้งนี้บทความเรื่อง “จับตา ร.ร. นปช. เล่นเกมคู่ขนาน อาวุธทางความคิด น่ากลัวกว่าปืน!!” (ออนไลน์, 2553) ระบุว่า นายนิสิต สินธุไพร ผอ.โรงเรียนผู้ปฏิบัติงาน นปช.แดงทั้งแผ่นดิน กล่าวเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2553 ก่อนเลิกการชุมนุมเพียง 8 วัน ว่าจะขับเคลื่อนโรงเรียน นปช.ต่อไป แม้เวทีราชประสงค์จะถูกสลายไป นายนิสิตฯ กล่าวหลังจากมีการเสนอให้ปิดโรงเรียน นปช. เพราะเป็นภัยต่อความมั่นคงว่า โรงเรียน นปช. ไม่ได้อยู่กับที่ ไม่ได้มีสถานที่ตั้งที่ชัดเจน แต่โรงเรียน นปช. เป็นการสอนโดยการจัดสัมมนาตามจังหวัด และอำเภอต่างๆ ทั่วประเทศ แต่จะเน้นที่ภาคเหนือ และอีสาน โดยช่วงแรกจะเป็นการอบรมให้แก่ผู้นำของแต่ละชุมชนซึ่งทำเป็นรูปแบบกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 9-10 คน ในช่วงที่ผ่านมามีผู้เข้ารับการอบรม 16,700 คน และกลุ่มคนเหล่านี้ได้นำไปจัดตั้งรูปแบบ “องค์กร” เพื่อ “หาสมาชิกตามหมู่บ้าน”

ทั้งนี้กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ได้เริ่มจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้ปฏิบัติงานระดับกรรมการจังหวัดทั่วประเทศของ นปช.แดงทั้งแผ่นดิน ตั้งแต่วันที่ 9-10 เม.ย.2554 ณ อิมพีเรียล ลาดพร้าว โดยมีนายนิสิต สินธุไพร ผู้อำนวยการโรงเรียน กล่าวเปิดงานว่า สถานการณ์การเมืองทำให้ต้องมีการเปิดโรงเรียนอีกครั้งหนึ่ง เพื่ออบรมแนวทางและยกระดับการต่อสู้ วางยุทธศาสตร์ของ นปช. โดยมีเป้าหมายการปฏิบัติงานตามแนวทางแดงทั้งแผ่นดินเพื่อให้ประชาชนเข้มแข็ง ดังนั้นการวางโครงสร้างองค์กรระดับภาค จังหวัด อำเภอและตำบล ของ นปช. จะทำให้องค์กรเข้มแข็งเพื่อนำไปสู่ระบอบประชาธิปไตย ในพิธีเปิดได้แจกคู่มือเอกสารประกอบการบรรยายให้ผู้เข้าร่วมอบรม เนื้อหามีแผนภูมิโครงสร้าง นปช.ระดับสากล ระดับ

โครงสร้างกรรมการทั่วประเทศ และกรรมการระดับจังหวัด (เปิดโรงเรียน นปช. หวังดึง 30 ล้านเสียงสู่เพื่อ ปชต., ออนไลน์, 2554)

อีกสิ่งหนึ่งที่กลุ่ม นปช. จะดำเนินการต่อไปคือการจัดตั้งหมู่บ้านเสื้อแดง บทความเรื่อง “ถอดรหัสหมู่บ้านเสื้อแดง ความขัดแย้งกำลังก่อตัว” (ออนไลน์, 2554) ได้วิเคราะห์การจัดตั้งหมู่บ้านเสื้อแดงไว้ว่า การเปิดหมู่บ้านเสื้อแดง หมายเพื่อประชาธิปไตย แต่เพื่อความไวของเงินกองทุนหมู่บ้าน และการเก็บผลงานของนักการเมืองท้องถิ่นบางคน ที่ต้องการขยับฐานะขึ้นเป็น ส.ส.สมัยหน้า เร่งสร้างผลงานให้เข้าตา พ.ต.ท.ทักษิณฯ วิธีใดให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการมันทำได้ทั้งนั้น ทั้งนี้เมื่อ 21 สิงหาคม 2554 นายสุชาติ ธาดาธำรงเวช ส.ส.ระบบบัญชีรายชื่อ พรรคเพื่อไทย ได้เดินทางไปเปิดหมู่บ้านเสื้อแดงที่จังหวัดอุดรธานี ได้ประกาศว่า “การเปิดหมู่บ้านเสื้อแดงเพื่อประชาธิปไตยต่อไปจะมอบเงินกองทุนให้หมู่บ้านเสื้อแดง หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นกองทุนรวมถึงกองทุนเอสเอ็มอีให้กับหมู่บ้านเสื้อแดงอีกหมู่บ้านละ 5 แสนบาท โดยหมู่บ้านไหนเปิดหมู่บ้านเสื้อแดงก่อนจะได้ก่อน” บทความดังกล่าวระบุอีกว่า “ต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ” คือวาทะใช้ทำมาหากินเท่านั้น แกนนาระดับภาคบางคน เคยเป็นหนี้บุญคุณทักษิณจัดการปัญหาส่วนตัวให้ “ทักษิณกินแล้วแบ่ง” เลี้ยงลูกน้องดี คนในเขารู้กัน แต่ถึงอย่างนั้นเมื่อการเลือกตั้งครั้งผ่านมามีบางคนถูกจัดวางเป็นผู้สมัครบัญชีรายชื่ออันดับท้าย เลยน้อยออกน้อยใจประกาศ“มวลชนเสื้อแดงจะไม่เลือกพรรคเพื่อไทย” สักพักเดียวก็เงียบไป นายใหญ่เคลียร์! จึงไม่ต้องแปลกใจว่า ยิ่งลักษณะแต่งตั้งแกนนำเสื้อแดงเป็นข้าราชการการเมืองเต็มไปหมด ผัวหนีคดียังมีเมียมาแทน เพราะรัฐบาลยังลักษณะไม่ได้บริหารประเทศ แต่บริหารความขัดแย้งภายในกลุ่มแกนนำเสื้อแดง ที่คอยทวงบุญคุณ “ไม่ได้คนเสื้อแดงพวกคุณไม่มีวันชนะการเลือกตั้ง”

พฤกษ์ เถาถวิล (ออนไลน์, 2555) นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้วิเคราะห์ในบทความ “หมู่บ้านคนเสื้อแดงกับการเมืองไทย” ว่า การจัดตั้งหมู่บ้านเป็นความร่วมมือของกลุ่มคน 3 ส่วนด้วยกัน คือ กลุ่มที่ 1 มวลชนในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของหมู่บ้านเสื้อแดง สิ่งที่พวกเขาเหมือนกันก็คือ ความชื่นชอบนโยบายพรรคเพื่อไทย นิยม พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร และเลือก ส.ส. เพื่อไทย ชาวบ้านหลายคนประเมินสอดคล้องกันว่า “คนเสื้อแดง” ในหมู่บ้านของพวกเขา เป็นชนส่วนใหญ่ คือประมาณร้อยละ 80-90 ของประชากรหมู่บ้าน พวกเขาเป็น “ชาวชนบทยุคใหม่” กล่าวคือ พวกเขาเป็นผลจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจในหลายทศวรรษที่ผ่านมา ที่ยกระดับมาตรฐานการครองชีพขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง มีการรับรู้ข่าวสาร และลีลาชีวิตที่คล้ายคลึงชนชั้นกลางในเมืองมากขึ้น อีกด้านหนึ่งก็เป็นผลจากประสบการณ์ทางการเมืองผ่านการเลือกตั้ง ในยุคของพรรคไทยรักไทย ที่ทำให้ได้เรียนรู้และเกิดความหวงแหนอำนาจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ชาวบ้านมีบรรทัดฐานทางการเมืองแบบใหม่ แต่ก็เป็นความรู้สึก

อย่างกว้างๆ เช่นไม่ชอบเผด็จการ ไม่เอารัฐประหาร ชอบพรรคเพื่อไทย พ.ต.ท.ทักษิณฯ และการเลือกตั้ง ถึงแม้ว่าชาวบ้านจะเข้าถึงข่าวสารมากขึ้น กลุ่มที่ 2 คือแกนนำในท้องถิ่น คนกลุ่มนี้เป็นผู้ตื่นตัวก้าวเข้ามาดำเนินการเปลี่ยนแปลง บรรดาคนเหล่านี้เองคือแกนนำในเครือข่ายคนเสื้อแดงที่ผลักดันการเคลื่อนไหวต่างๆ พวกเขาจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญยิ่งในการเคลื่อนไหวของขบวนการคนเสื้อแดง แกนนำในท้องถิ่นส่วนใหญ่คือผู้คนที่เข้าทำกิจกรรม เพื่อปกป้องหรือแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเขา และเขาก็พบว่า การเข้าไปสู่เครือข่ายการเมืองหรือเล่นการเมืองจะเอื้อต่อความมั่งคั่งของตน กล่าวอีกนัยหนึ่ง แกนนำในท้องถิ่นก็คือ “ผู้ประกอบการทางการเมือง” (Political Entrepreneurs) ประเภทหนึ่ง พวกเขาก็แข่งขันกันที่จะเข้าถึงการได้รับการอุปถัมภ์ค้ำชูหรือบำเหน็จรางวัลจาก “นายใหญ่” หรือ “พรรค” ซึ่งจะเป็นทุนสำหรับอาชีพหรือสถานะทางการเมืองของพวกเขาต่อไป บางคนเป็นหัวคะแนนให้นักการเมือง กลุ่มที่ 3 ส่วนนำระดับประเทศ ส่วนนำระดับประเทศในที่นี้หมายถึง พรรคเพื่อไทย และ นปช. ซึ่งทั้งสองต่างก็มีความสัมพันธ์อย่างแยกไม่ออกจาก พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในพรรคเพื่อไทย และใน นปช. ต่างก็มีกลุ่มก้อนหลายฝักฝ่ายไม่ได้เป็นเอกภาพ และอีกนัยหนึ่งพวกเขาก็เป็นผู้ประกอบการทางการเมืองในระดับนำ ที่ใกล้ชิดหรือแอบอิงอำนาจรัฐ เมื่อมองจากสายตาของแกนนำในท้องถิ่น ส่วนนำในระดับประเทศ ก็คือศูนย์อำนาจที่พวกเขาคาดหวังเข้าไปแอบอิงอำนาจ ได้เข้าเข้าไปสู่วงใน และดึงความช่วยเหลือมาสร้างฐานเสียงบารมีและผลประโยชน์ในท้องถิ่นให้กับพวกตน ส่วนเมื่อมองมาจากส่วนนำในระดับประเทศ แกนนำในท้องถิ่นก็คือเอเยนต์ที่จะควบคุมฐานมวลชนในท้องถิ่นให้กับส่วนนำในระดับประเทศ

พฤกษ์ พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มนี้รวมตัวกัน นอกเหนือจากเป้าหมาย “เพื่อประชาธิปไตย” ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือความภาคภูมิใจแล้ว ยังมีเป้าหมายเพื่อ ประการแรก การเข้าถึงโครงการและงบประมาณของรัฐ พบว่าแรงจูงใจที่เป็นขึ้นเป็นอันของการรวมตัวกันเป็นหมู่บ้านเสื้อแดงสำหรับชาวบ้านก็คือ โอกาสเข้าถึงสิ่งดีๆ สำหรับพวกเขาจากรัฐบาล โครงการที่กล่าวถึงกันมากในช่วงนี้ก็คือ กองทุนพัฒนาสตรี และกองทุนหมู่บ้าน S M L นอกจากนั้นยังมีบงการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะผ่านมายังองค์กรส่วนท้องถิ่นตามแผนงบประมาณประจำปี อีกทั้งยังมีงบประมาณจังหวัดที่จะผ่านทางองค์การบริหารส่วนจังหวัด อีกส่วนหนึ่งถึงงบประมาณของส่วนกลางผ่านกระทรวงต่างๆ มาทำโครงการของกระทรวงในพื้นที่ ในทางหลักการงบประมาณเหล่านี้จะลงสู่หมู่บ้านโดยเสมอภาคกัน แต่ในทางปฏิบัติหากหมู่บ้านใดมี “ความพร้อม” ก็ย่อมมีโอกาสมากกว่า ประการที่สอง การกระชับความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำท้องถิ่นกับแกนนำระดับประเทศ การจัดตั้งหมู่บ้านคนเสื้อแดงอาจเรียกว่าเป็นการสร้างผลงาน เพราะเป็นการจัดตั้งฐานมวลชนที่หนาแน่นให้แก่พรรคเพื่อไทย และ พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร ความสัมพันธ์ที่ดีจะเป็นโอกาสไปสู่ความ

ร่วมมือและผลประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่ายทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองในลำดับต่อไป ประการที่สาม การเป็นฐานการเคลื่อนไหวทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย และ นปช. แม้ว่าทั้งพรรคเพื่อไทย และ นปช. จะไม่ใช่อันหนึ่งอันเดียวกันซะทีเดียว แต่เป้าหมายการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สำคัญในช่วงที่ผ่านมาคือการปกป้องรัฐบาลยิ่งลักษณ์ (พุกภัย เถาถวิล, ออนไลน์, 2555)

นายอานนท์ แสนน่าน เลขาธิการสมาพันธ์หมู่บ้านเสื้อแดงเพื่อประชาธิปไตย กล่าวเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2555 ว่าปัจจุบันมีการเปิดหมู่บ้านเสื้อแดงทั่วประเทศแล้ว 12,850 หมู่บ้าน มีความจำเป็นต้องตั้งหมู่บ้านเสื้อแดง เพื่อต่อต้านการปฏิวัติรัฐประหาร (แดงระดมคนเหนือ-อีสาน คำหัวฟ่อแมว, ออนไลน์, 2555) และเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2555 นายอานนท์ฯ ได้มาร่วมเปิดหมู่บ้านเสื้อแดงจำนวนหลายหมู่บ้านในพื้นที่ อ.เมือง และ อ.สูงเม่น จ.แพร่ เปิดเผย ถึงแผนการต่อต้านรัฐประหารของกลุ่มว่า ที่ผ่านมา การรัฐประหารเมื่อ 19 กันยายน 2549 มีทหารไม่ถึง 1 หมื่นคนที่ทำการปฏิวัติ ส่วนที่เหลืออีกเกือบ 3 แสนคนไม่ได้ต้องการทำรัฐประหาร แต่หากจะมีการรัฐประหารขึ้นอีก คนเสื้อแดงได้เตรียมแผนด้านการรัฐประหารไว้แล้ว โดยจะไม่เข้าไปชุมนุมที่ กทม.เพราะจะถูกยิงตาย แต่ให้คนเสื้อแดงทุกคนไปชุมนุมที่ป้ายหมู่บ้านเสื้อแดง จากนั้นให้เดินทางไปชุมนุมตามจุดนัดหมาย ดังนี้ ภาคเหนือ เดินทางไปรวมกันที่ จ.นครสวรรค์ ภาคกลาง รวมกันที่ จ.พระนครศรีอยุธยา ภาคใต้ ไปรวมกันที่ จ.สมุทรสาคร และภาคอีสาน ไปรวมกันที่ จ.นครราชสีมา เราจะใช้ยุทธวิธี ปาล้อมเมืองหรือล้อม กทม.ไว้ และหยุดการส่งข้าวปลาอาหารเข้าไป กทม.และให้คนต่างจังหวัดที่ทำงานใน กทม.กลับบ้าน และประสานกับ ยูเอ็นเพื่อขอความช่วยเหลือ (เลขาธิการสมาพันธ์หมู่บ้านเสื้อแดงผุดแผนด้านรัฐประหาร, ออนไลน์, 2555)

กล่าวโดยสรุปแล้ว กลุ่ม นปช. จะดำเนินกิจกรรมของตนเองต่อไป โดยจะมีการเลือกตั้งกรรมการตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอและจังหวัด โดยมีเป้าหมายคือ การแก้ไขรัฐธรรมนูญและการต่อต้านการรัฐประหาร โดยใช้โรงเรียน นปช. ที่จะปลูกฝังแนวความคิดของกลุ่มให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม รวมถึงการสอนยุทธวิธีในการต่อต้านเจ้าหน้าที่ในระหว่างการชุมนุม และการจัดตั้งหมู่บ้านเสื้อแดง ปัจจุบันมีการเปิดหมู่บ้านเสื้อแดงไปแล้ว 12,850 หมู่บ้านทั่วประเทศ (ข้อมูลเมื่อ 29 มีนาคม 2555) ทั้งนี้การจัดตั้งหมู่บ้านเสื้อแดงนั้นถือเป็นการจัดตั้งจาก 3 กลุ่ม กลุ่มมวลชนที่ชื่นชอบนโยบายพรรคเพื่อไทยและ พ.ต.ท. ทักษิณฯ กลุ่มแกนนำในท้องถิ่นที่มีความต้องการปกป้องหรือแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเองรวมถึงการเป็นหัวคะแนน และกลุ่มส่วนนำระดับประเทศ คือพรรคเพื่อไทย และ นปช. โดยมีเป้าหมายในการจัดตั้งเพื่อ การเข้าถึงโครงการและงบประมาณของรัฐ การกระชับความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำท้องถิ่นกับแกนนำระดับประเทศ และเพื่อเป็นฐานในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย และ นปช. โดยเป้าหมายเฉพาะหน้าในปัจจุบันนี้คือการปกป้องรัฐบาล น.ส.ยิ่งลักษณ์ฯ

อย่างไรก็ตามจากแนวคิดทฤษฎีในบทที่ 2 ซึ่งกล่าวว่า ประชาชนที่มีชาติพันธุ์เดียวกัน มีเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เหมือนกัน ความขัดแย้งถึงขั้นการเกิดสงครามนั้นจะต้องเกิดมาจากปัจจัยที่ทำให้เกิดมีการแบ่งออกเป็นฝ่ายต่างๆ ก่อน นอกจากนี้ การสร้างความแตกต่างให้กับประชาชนที่มีความเหมือนกันมาก่อน จะเป็นพื้นฐานที่พัฒนาไปสู่ระดับความขัดแย้งที่สูงกว่าจนถึงสงครามกลางเมืองได้ (Nye, 2007 : 158) ดังนั้นการจัดตั้งโรงเรียน นปช. และหมู่บ้านเสื้อแดง เพื่อปลูกฝังแนวความคิดความเชื่อของกลุ่ม และทำให้เกิดความแตกต่างจากกลุ่มอื่น จึงมีความล่อแหลมที่อาจพัฒนาไปสู่ความขัดแย้งจนถึงขั้นสงครามกลางเมืองได้

2. การเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้แสดงจุดยืนของกลุ่มล่าสุด โดยเฉพาะต่อกรณีการเคลื่อนไหวเพื่อให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และการนิรโทษกรรม โดยออกแถลงการณ์เรื่อง “หยุดเผด็จการรัฐสภาโดยทุนสามานย์ รวมพลังปฏิรูปประเทศไทย” เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2555 หลังจากการจัดการประชุมแกนนำ ผู้ประสานงานและตัวแทนกลุ่มพันธมิตรฯ ที่อาคารลุมพินีสถานสวนลุมพินี โดยกลุ่มพันธมิตร เห็นสมควรกำหนดแนวทางก้าวเดินต่อไปของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยดังต่อไปนี้

1. กำหนดให้มีการเดินสายจัดเสวนาพบปะกับพี่น้องประชาชนทั่วประเทศ เพื่อเปิดเผยความจริงและขยายให้ข้อมูลความรู้กับประชาชนได้รับทราบและตื่นรู้ถึงความล้มเหลวถึงระบอบเผด็จการรัฐสภาโดยทุนสามานย์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อันเป็นสาเหตุและความจำเป็นในการปฏิรูปประเทศไทยครั้งใหญ่ รวมถึงการนำเสนอแนวทางการปฏิรูปประเทศต่อประชาชนทั่วประเทศ

2. เพื่อให้การดำเนินการปฏิรูปประเทศไทยครั้งใหญ่ประสบความสำเร็จ ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จึงมีมติเห็นชอบให้ตั้งคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปประเทศไทย (คร.ปร.) อันประกอบไปด้วยตัวแทนภาคประชาชนทุกหมู่เหล่าทุกภูมิภาคทั่วประเทศให้เข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้เกิดการปฏิรูปประเทศไทยครั้งใหญ่

3. การชุมนุมครั้งใหญ่นั้นพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยยังคงมีความจำเป็นต้องใช้การชุมนุมเพื่อเคลื่อนไหวต่อไป ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้ คือ

- 3.1 มีการดำเนินการใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือออกกฎหมายอื่นใด ที่มีความชัดเจนว่าจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสถาบันพระมหากษัตริย์หรือลดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์

3.2 มีการดำเนินการใด ๆ ก็ตามไม่ว่าจะแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือออกกฎหมายอื่นใด ที่มีความชัดเจนว่าจะนำไปสู่การนิรโทษกรรมให้กับนักโทษชายทักษิณ ชินวัตร และพวก

3.3 เมื่อเหตุการณ์บ้านเมืองเข้าสู่สถานการณ์ความเหมาะสมที่ประชาชนต้องการการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยครั้งใหญ่

ภายใต้เงื่อนไข 3 ประการดังกล่าวข้างต้น เกิดขึ้นเมื่อใด พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยพร้อมจัดให้มีการชุมนุมใหญ่โดยทันที (แถลงการณ์พันธมิตรฯ ยังไม่ชุมนุมใหญ่ แค่เดินสายพูดทั่วประเทศ ธรรมรักษ์ปฏิรูป, ออนไลน์, 2555)

อนึ่งจากกรณีที่คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชกฤษฎีกา พระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2554 เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2554 นั้น และมีข่าวว่าคณะรัฐมนตรีมีการแก้ไขหลักการสำคัญในพระราชกฤษฎีกาเพื่อช่วยเหลือให้นักโทษชายหนีอาญาแผ่นดิน ทักษิณ ชินวัตร ให้พ้นความผิดโดยไม่ต้องรับโทษใดๆทั้งสิ้น นั้น กลุ่มพันธมิตรฯ ได้ออกแถลงการณ์ และกำหนดให้มีการชุมนุมในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2554 ที่หน้า สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ถนนพระอาทิตย์ แขวงชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่เวลา 10.00 น. – 18.00 น. เพื่อแสดงเจตนารมณ์ในการคัดค้านร่างพระราชกฤษฎีกาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย พร้อมกับยื่นหนังสือเพื่อเรียกร้องให้คณะกรรมการกฤษฎีกายับยั้งร่างพระราชกฤษฎีกา และยื่นหนังสือต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาส่งเรื่องการร่างพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ไปยังตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่า กระทั่งร่างดังกล่าวนั้นขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ พร้อมกับเสนอเรื่องดังกล่าวส่งไปยังคณะองคมนตรีเพื่อยับยั้งในการเสนอทูลเกล้าถวายคำแนะนำเพื่อรอให้กระบวนข้อขัดแย้งทางรัฐธรรมนูญเป็นที่ยุติเสร็จสิ้นเสียก่อนยื่นหนังสือต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้ดำเนินคดีความต่อในผู้กระทำความผิดกฎหมายในการใช้มติคณะรัฐมนตรีที่มิชอบด้วยกฎหมาย และเรียกร้องให้คณะรัฐมนตรีทบทวนแก้ไข พระราชกฤษฎีกา พระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2554 ให้ดำเนินการตามนิติประเพณีอย่างที่เคยปฏิบัติมาดังเช่นอดีต และเป็นไปตามหลักนิติธรรม และยึดหลักเจตนารมณ์และสามัญสำนึกในการอภัยโทษที่ต้องใช้กับผู้ต้องโทษที่ได้รับโทษแล้ว มีความสำนึกผิด และประพฤติตัวดีเท่านั้น ซึ่งในที่สุด รัฐบาลก็ไม่ได้มีการแก้ไขพระราชกฤษฎีกา พระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2554 ให้เอื้อประโยชน์ต่อ พ.ต.ท.ทักษิณฯ ตามที่กลุ่มพันธมิตรฯ เรียกร้อง

จากแถลงการณ์ข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า กลุ่มพันธมิตรฯ คิดว่าระบอบเผด็จการรัฐสภาโดยทุนสามานย์กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน ทำให้มีความจำเป็นที่จะปฏิรูปประเทศไทยครั้งใหญ่ โดยกลุ่มพันธมิตรฯ จะดำเนินการรณรงค์ให้เกิดการปฏิรูปประเทศไทยครั้งใหญ่ ดังกล่าว ส่วนการชุมนุมใหญ่นั้น จะออกมาชุมนุมเมื่อมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือออกกฎหมาย ที่จะนำไปสู่การ

เปลี่ยนแปลงโครงสร้างสถาบันพระมหากษัตริย์หรือลดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ หรือการนิรโทษกรรมให้กับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และเมื่อเหตุการณ์บ้านเมืองเข้าสู่สถานการณ์ความเหมาะสมที่ประชาชนต้องการการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยครั้งใหญ่ ดังนั้นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และการออก พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการในขณะนี้ หากมีประเด็นที่เกี่ยวข้องตามที่กลุ่มพันธมิตรแถลง ก็อาจทำให้กลุ่มพันธมิตรฯ และประชาชนที่มีแนวความคิดในทำนองเดียวกับกลุ่มพันธมิตร ออกมาชุมนุมเคลื่อนไหวก่อน เช่นในปี 2551 ที่มีการยึดทำเนียบรัฐบาลและปิดสนามบิน สถานการณ์ของบ้านเมืองในตั้งแต่เดือนเมษายน 2555 เป็นต้นไป จึงยังไม่น่าไว้วางใจ (พันธมิตรออกแถลงการณ์นัดชุมนุม 21 พ.ย.ค่าน พ.ร.ฎ.อภัยโทษ, ออนไลน์, 2554)

แนวโน้มความขัดแย้ง

1. การแก้ไขรัฐธรรมนูญ

การแก้ไขรัฐธรรมนูญในปัจจุบันอยู่ในระหว่างการแก้ไขมาตรา 291 เพื่อให้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ หรือ ส.ส.ร.3 เพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะมีการแก้ไขในมาตราที่เป็นที่อ่อนไหว เช่น องค์การอิสระ ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ และศาลอาญา โดยสรุป บรรยากาศการแก้ไขรัฐธรรมนูญไม่ค่อยดีนัก เนื่องจากฝ่ายค้าน (พรรคประชาธิปัตย์) ต้องการประวิงเวลา ในขณะที่ฝ่ายรัฐบาลต้องการแก้ไขให้ได้ด้วยความรวดเร็ว โดยการใช้เสียงข้างมากที่ตนเองมีอยู่ในสภา (สงครามเย็น 2555, 2555 : 12)

ในชั้นสุดสัปดาห์ ได้วิเคราะห์ประเด็นที่ทำให้พรรคเพื่อไทย เร่งรีบ รวบรัด ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เนื่องจาก น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ยังคงมีคะแนนนิยมสูง พรรคประชาธิปัตย์ ไม่สามารถโน้มน้าวหรือปลุกกระแสได้ และกลุ่มคนเสื้อเหลืองและคนเสื้อหลากสียังไม่มีพลังมากพอ เว้นเสียแต่ในขั้นตอนของ ส.ส.ร. ที่อาจมีการนำเสนอประเด็นที่พลิกฟ้าพลิกแผ่นดิน กระแสต่อต้านนอกสภาอาจทำให้รัฐบาลล้มได้ (รด่วนขบวนแก้ไขรัฐธรรมนูญ, 2555 : 8)

นายธีรยุทธ บุญมี ผอ.สถาบันสัญญา ธรรมศักดิ์ เพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งแถลงข่าวการวิเคราะห์การเมืองไทยถึงแนวโน้มของวิกฤติปัจจุบันเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2555 ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญว่า ในช่วงปลายปีนี้ หากสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) ยกร่างรัฐธรรมนูญเสร็จ ก็เชื่อว่าจะมีฝ่ายที่ไม่ยอมร่วมลงประชามติด้วย และจะมีการรวมตัวรณรงค์เพื่อให้เกิดการยอมรับ ซึ่งถึงตอนนั้นรัฐจะไม่สามารถควบคุมได้ สุดท้ายจะมีมวลชนออกมาผลักดันในสิ่งที่ตนสนับสนุน อย่างไรก็ตามไม่คิดว่าจะมีมวลชนออกมาทั้งสองฝ่าย เพราะเชื่อว่าคนเบื่อและอ่อนล้าแล้ว ดังนั้นทุกฝ่ายต้องไม่พยายามผลักดัน ควรให้เวลา

ช่วยเสาะหาหนทาง เพราะเมื่อเกิดความรุนแรงย่อยๆ สถานการณ์จะไม่หยุด จนหากมีรัฐประหารอีกครั้งประเทศไทยเราจะพังอย่างเด็ดขาด ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องอย่าคิดทำ (ธีรยุทธจะแก้วไม่รู้จักอ้อม, ออนไลน์, 2555)

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะมีการลงมติการแก้ไขรัฐธรรมนูญในวาระที่ 3 ในวันที่ 1 มิถุนายน 2555 ศาลรัฐธรรมนูญได้ใช้อำนาจตามมาตรา 68 ของรัฐธรรมนูญ ออกคำสั่งให้รัฐสภาชะลอการพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญออกไปก่อนจนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ซึ่งเป็นการออกคำสั่งหลังจากตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มีมติ 7 ต่อ 1 เสียง รับคำร้องของกลุ่ม 40 ส.ว. นำโดย พลเอกสมเจตน์ บุญถนอม และนายสมชาย แสวงการ ส.ว.สรรหา ยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา 68 จากกรณีคณะรัฐมนตรี รัฐสภา พรรคเพื่อไทย พรรคชาติไทยพัฒนา ยื่นขอแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เป็นการล้างระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ โดยให้ผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงภายใน 15 วัน และนัดคู่กรณีไต่สวนในวันที่ 5-6 กรกฎาคม 2555 ซึ่งส่งผลให้เกิดการโต้เถียง โต้แย้งเป็นวงกว้าง จากฝ่ายต่างๆ ทั้งนักวิชาการด้านนิติศาสตร์ ส.ส. ฝ่ายรัฐบาลพรรคเพื่อไทย และแกนนำกลุ่มคนเสื้อแดง ที่ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งศาล และกล่าวว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจตามมาตรา 68 เป็นการใช้อำนาจขัดรัฐธรรมนูญ ก้าวล่วงอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งนี้ ส.ส. และ ส.ว. ได้แสดงความคิดเห็นกันในสภาทั้งคัดค้านและสนับสนุน ส่วนศาลรัฐธรรมนูญก็ได้แถลงยืนยันในการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ โดยกลุ่มคนเสื้อแดงก็ได้ออกมาชุมนุมหน้ารัฐสภาเพื่อสนับสนุนให้มีการโหวตร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2555 และนอกจากนั้นยังได้ดำเนินการล่ารายชื่อประชาชนเพื่อถอดถอนตุลาการทั้ง 7 (สถานการณ์ สภาเผชิญหน้าศาลฯ ในคำสั่งเบรกแก้ไข รธน, 2555 : 3) แต่ความขัดแย้งในเรื่องนี้หยุดลงชั่วคราวเมื่อรัฐบาลได้ตราพระราชกฤษฎีกาให้ปิดสมัยประชุมรัฐสภาในวันที่ 19 มิถุนายน 2555

สรุปได้ว่า แก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 291 อาจเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในขั้นตอนที่ดำเนินการโดย ส.ส.ร. โดยเฉพาะเมื่อมีการระบุนโยบายของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้วมีความชัดเจนว่าจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสถาบันพระมหากษัตริย์หรือลดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ หรือการนิรโทษกรรมให้กับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และพวก ตามที่กลุ่มพันธมิตรได้ออกแถลงการณ์ไว้

2. การปรองดอง

ฮิวแมนไรท์วอตช์ (Human Right Watch) องค์กรเฝ้าระวังสิทธิมนุษยชนนานาชาติได้ออกรายงานประจำปี 2012 (พ.ศ.2555) เมื่อ 22 มกราคม 2555 ซึ่งเป็นการสรุปสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในรอบปี 2554 ที่ผ่านมา ได้ตีพิมพ์รายงานเป็นภาษาไทยโดยสรุปว่า การที่ น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร น้องสาว พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีชนะการเลือกตั้ง ถือเป็น

จุดเริ่มต้นเสถียรภาพทางการเมืองครั้งใหม่ แต่รัฐบาลยังไม่ได้ทำตามสัญญาที่จะให้ความสำคัญต่อปัญหาสิทธิมนุษยชน โดยเหตุการณ์รุนแรงทางการเมืองเมื่อเดือนพฤษภาคม 2553 ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลจากกองกำลังฝ่ายความมั่นคงใช้กำลังอย่างไม่จำเป็นและเกินกว่าเหตุ การโจมตีโดยกลุ่มติดอาวุธที่ปฏิบัติการร่วมกับแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) และการขู่ให้เกิดความรุนแรงโดยแกนนำ นปช.บางคน ในเดือนมกราคม 2554 กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) แฉผลการสอบสวนเบื้องต้นผู้เสียชีวิต 13 ราย เป็นการกระทำของฝ่ายทหาร อีก 12 รายเป็นการกระทำของกลุ่มติดอาวุธฝ่าย นปช.แต่เมื่อตำรวจไม่ให้ความร่วมมือทำให้ไม่สามารถหาสาเหตุการเสียชีวิต และดำเนินคดีอาญาแก่ผู้เกี่ยวข้องได้ “ทางการไทยเปิดเผยข้อมูลเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับการสอบสวนทางอาญาเพื่อนำตัวสมาชิกกลุ่มติดอาวุธ “ชุดดำ” ฝ่าย นปช.มาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ รัฐบาลยังลัทธิ ยังปฏิเสธด้วยว่า กลุ่มติดอาวุธ “ชุดดำ” ไม่มีตัวตนอยู่จริง การที่แกนนำคนสำคัญของ นปช.12 คนได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาลในสังกัดพรรคเพื่อไทย สร้างความกังวลเป็นอย่างมาก ว่า บุคคลเหล่านี้จะใช้อิทธิพลทางการเมือง และภูมิคุ้มกันทางรัฐสภาหลบเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการกระทำของพวกเขาเมื่อปี 2553” รายงานระบุน.ส.ยังลัทธิ ให้สัญญาว่าจะสนับสนุนการสอบสวนของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบ และค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) ซึ่งแต่งตั้งโดยรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ แต่กลับยังไม่ได้มอบอำนาจให้ คอป.สามารถเรียกพยานหลักฐาน ทำให้ คอป.ไม่มีข้อมูลครบถ้วน และพบว่า รัฐบาลอภิสิทธิ์กดดันให้ตั้งข้อหาความผิดอาญาร้ายแรงอย่างเหวี่ยงแห และเกินกว่าเหตุต่อผู้ชุมนุม นปช.นับร้อยคน โดยได้คุมขังไว้นานหลายเดือนและยังปฏิเสธไม่ให้ประกันตัว นอกจากนี้ คอป.ยังเสนอให้มีกลไกพิเศษเพื่อจ่ายค่าชดเชย และจัดการเยียวยาอื่นๆ อย่างเป็นธรรมต่อผู้ตกเป็นเหยื่อจากการกระทำของทุกฝ่าย อย่างไรก็ตาม มีความคืบหน้าเพียงเล็กน้อยในส่วนของกระบวนการละเมิดสิทธิมนุษยชน และความผิดทางอาญาโดยพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในช่วงการประชุมปี 2551 ขณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจ และนักการเมืองที่เป็นผู้รับผิดชอบออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้กำลังรุนแรงเกินกว่าเหตุเข้าสลายผู้ชุมนุมพันธมิตรฯ ที่หน้ารัฐสภาเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2551 ก็ยังคงลอยนวลไม่ถูกนำตัวมาลงโทษแต่อย่างใด ส่วนตัวแสดงที่มีบทบาทสำคัญระหว่างประเทศ ได้แก่ สหประชาชาติ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย สหภาพยุโรป สวิตเซอร์แลนด์ และนอร์เวย์ สนับสนุนให้เกิดความปรองดองทางการเมือง และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย โดยเรียกร้องให้รัฐบาล และฝ่ายที่ขัดแย้งทางการเมืองหันหน้ามาเจรจากันและยุติการใช้ความรุนแรง ส่วนสวิตเซอร์แลนด์ได้เข้ามาฝึกอบรม และให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคต่อ คอป. เพื่อนำตัวผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ประเทศไทยให้คำมั่นสัญญา

หลายข้อในเรื่องสิทธิมนุษยชน แต่กลับนำไปปฏิบัติเพียงไม่กี่ข้อเท่านั้น (ฮิวแมนไรตส์วอตช์จากแผนนิรโทษฯ รบ.ไทยล้มเหลว เชื่อไม่ได้รับความยุติธรรม, ออนไลน์, 2555)

รายงานของฮิวแมนไรตส์วอตช์แสดงให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีที่มีสาเหตุมาจากการชุมนุมทางการเมืองยังไม่คืบหน้ามากนัก เช่น คดีการยึดสนามบินของกลุ่มพันธมิตรฯ ในปี 2551 คดีการสลายการชุมนุมและจบลงด้วยการการเสียชีวิตบาดเจ็บและเผาทำลายทรัพย์สินของทางราชการและเอกชนในเดือนเมษายนและพฤษภาคม 2553 และโดยเฉพาะการใช้สิทธิพลทางการเมืองเพื่อการหลบเลี่ยงคดี สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า การค้นหาความจริง และการนำคนที่ทำผิดมารับการลงโทษ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปรองดอง ไม่มีความคืบหน้ามากนัก ความปรองดองจึงไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ในระยะเวลาอันสั้น

นิชา หิรัญบุรณะ ฐวธรรม ภรรยา พลเอกกรมเกล้า ฐวธรรม รองเสนาธิการกองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ ผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์วันที่ 10 เมษายน 2553 ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการปรองดอง ในฐานะเป็นผู้สูญเสียคนหนึ่งจากเหตุการณ์ ยังคงต้องการให้คนที่กระทำผิดได้รับโทษก่อนที่จะเกิดกระบวนการปรองดอง โดยได้ให้สัมภาษณ์เมื่อ 8 เมษายน 54 ว่า “ดิฉันไม่ยอมรับการปรองดองกับคนผิด ยิ่งรอคอยและเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมที่จะดำเนินการกับคดีของพี่ร่มเกล้า แม้จะบอกว่าสังคมไทยต้องมีความรักและเอื้ออาทร แต่ขออย่าว่าเป็นคนละประเด็นกับคนทำผิดต่อกฎหมายบ้านเมือง เพราะระบอบประชาธิปไตยยังต้องอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายและศีลธรรม วันนี้เราจำเป็นต้องสร้างบรรทัดฐานแบ่งแยกความถูก-ความผิด ความชั่ว-ความดี ออกจากกันให้ชัดเจน มิเช่นนั้น ในภายภาคหน้าลูกหลานของเราจะไม่เข้าใจ ไม่สามารถแบ่งแยกบรรทัดฐานนี้ออกจากกันได้ ซึ่งเป็นอันตรายและเป็นสัญญาณที่นำไปสู่สังคมแห่งความเสื่อม” (ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์, ออนไลน์, 2555)

นอกจากนี้นิชาฯ ได้ให้สัมภาษณ์สถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ASTV เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2555 ความตอนหนึ่งว่า “มีนักวิชาการบอกว่าถามเหยื่อไม่ได้ เพราะพวกเราไม่ให้โอกาสการให้อภัยพวกเราทำได้ แต่คนที่เราให้อภัยจะรู้หรือเปล่าว่าเราให้อภัยเขา แล้วจะรู้หรือเปล่าว่าเขาทำผิด น่าเป็นห่วงว่าคนผิดที่ยังลอยนวล ถ้ามีโอกาสเขาจะทำผิดอีกหรือเปล่า สิ่งที่ยังติดตาอยู่ คือภาพช่วงชุมนุม ที่มีเยาวชนจู่ระเบิดเพลิง จุดแก๊สน้ำตา เขาจะรู้สึกว่าเขาเป็นฮีโร่หรือไม่ หรือรู้สึกผิดหรือเปล่า แล้วถ้าเกิดเหตุการณ์ขึ้นเขาจะทำอีกหรือไม่ เส้นทางปรองดอง ถ้าเป็นไปตามขั้นตอนที่ดิฉันระบุคือคนทำผิดสำนึก ไม่ทำผิดอีก แม้อาจต้องใช้เวลา แต่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องได้รับการยอมรับจากสังคมทุกส่วน แต่วันนี้ดูเหมือนนิรโทษกรรมและการเยียวากำลังเกิดขึ้น แต่ขั้นตอนค้นหาข้อเท็จจริงและกระบวนการยุติธรรมไม่คืบ ซึ่งวิธีนี้ไม่เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย ส่งเสริมให้ความรุนแรงในอนาคต ต่อไปรัฐบาลประกาศ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน ใครจะฟัง เพราะไม่ได้ผล

อะไรเลย ตรงกันข้าม คนทำรุนแรงได้รับการปล่อยตัว ได้เงินเยียวยา มันมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นอีก มันไม่ยั่งยืน” (ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์, ออนไลน์, 2555)

คำสัมภาษณ์ของนิชาฯ สอดคล้องกับบทวิเคราะห์ของอิวแมนไรท์วอตช์ที่ว่า กระบวนการยุติธรรมไม่คืบหน้า และที่แย่ไปกว่านั้นก็คือ นิชาฯ ระบุว่านิรโทษกรรมและการเยียวยา กำลังเกิดขึ้นแต่ขั้นตอนค้นหาข้อเท็จจริงและกระบวนการยุติธรรมไม่คืบ จึงอาจกล่าวได้ว่า ความปรองดองที่กำลังเกิดขึ้นไม่น่าจะถูกต้องในแง่ของขั้นตอนและเนื้อหาของกระบวนการปรองดอง

สถาบันพระปกเกล้าได้นำเสนอรายงานการวิจัย เรื่อง การสร้างความปรองดองแห่งชาติ ต่อคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดองแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร ที่มี พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ส.ส.บัญชีรายชื่อ พรรคมาตุภูมิ เป็นประธาน โดยมีข้อเสนอกระบวนการสร้างความปรองดองในชาติ โดยสรุป ดังนี้ คือ

ในการสร้างความปรองดองระยะสั้น ควรดำเนินการ ดังนี้

1. ต้องเร่งค้นหาความจริงของเหตุการณ์ โดยสนับสนุนให้คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) ให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือน ซึ่งหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องต้องให้งบประมาณและบุคลากรที่เพียงพอ ทั้งนี้เมื่อได้ข้อเท็จจริงแล้วต้องนำมาเปิดเผยเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และ ถอดบทเรียนไม่ให้เหตุการณ์เกิดขึ้นซ้ำอีก

2. ต้องให้อภัยผ่านกระบวนการนิรโทษกรรมคดีที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมือง ผู้ที่ร่วมชุมนุมทุกฝ่าย ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้บังคับบัญชา และผู้ที่รับผิดชอบในการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยแบ่งเป็น 2 ทางเลือก คือ ทางเลือกที่ 1 ออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมคดีที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมืองทุกประเภท รวมถึงความผิดตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 (พ.ร.ก. ฉุกเฉิน) และคดีอาญาที่มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง เช่น การทำลายทรัพย์สินของรัฐหรือเอกชน และทางเลือกที่ 2 ออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมเฉพาะคดีกระทำ ความผิดตาม พ.ร.ก. ฉุกเฉิน เว้นแต่ความผิดทางอาญา เช่น ทำลายทรัพย์สินของทางราชการหรือเอกชน ทั้งนี้ หากผู้ที่ได้รับนิรโทษกรรมยังไม่ได้ถูกฟ้องร้องต่อศาล ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการระงับการสอบสวนหรือฟ้องร้อง หากได้ดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลแล้ว ให้พนักงานอัยการถอนฟ้อง แต่หากพนักงานอัยการไม่ถอนฟ้อง ให้จำเลยร้องขอต่อศาล ให้พิพากษายกฟ้องหรือจำหน่ายคดี ทั้งนี้หากคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาในศาลแล้ว ผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษ ซึ่งวิธีที่เสนอนั้น ถือว่ามีข้อดี คือ ลดเงื่อนไขที่นำไปสู่ความขัดแย้ง และสังคมเดินหน้าด้วยความสงบสุข

3. ต้องสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ในส่วนการดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาจากการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) โดยมีข้อเสนอ 3 ทางเลือก คือ ทางเลือกที่ 1 ให้ผลการพิจารณาของ คตส.สิ้นสุด และโอนคดีทั้งหมดให้ ป.ป.ช. ดำเนินการใหม่ ตามกระบวนการยุติธรรมปกติ แต่ไม่กระทบกับคดีที่ถึงที่สุดแล้ว ทางเลือกที่ 2 ให้เพิกถอนผลทางกฎหมายที่ดำเนินการโดย คตส.ทั้งหมด และให้ดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมปกติ และถือว่าคดีไม่ขาดอายุความ และ 3. ให้เพิกถอนผลทางกฎหมายที่ดำเนินการโดย คตส. ทั้งหมดและไม่นำคดีที่อยู่ระหว่างกระบวนการและที่ตัดสินไปแล้วมาพิจารณาอีก ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้มีข้อดี คือ จะสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

4. ต้องมีการกำหนดกติกาทางการเมือง โดยรวมถึงการแก้ไขกฎหมายหลักและรัฐธรรมนูญ โดยยอมรับว่าการใช้รัฐธรรมนูญ 2550 ที่ยกร่างมาจากฐานของรัฐธรรมนูญ 2540 มีหลายประเด็นที่เป็นปัญหาแต่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น การถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และองค์กรอิสระ จากกรณีที่กำหนดให้ ส.ส.ที่ได้รับตำแหน่งบริหารต้องลาออกจากการเป็น ส.ส. และ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง ทำให้ ส.ส.ต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมของนายกรัฐมนตรี ซึ่งถือว่าการรวบอำนาจ ทำให้ฝ่ายบริหารอยู่เหนืออำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ การได้มาซึ่งบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและการตรวจสอบองค์กรอิสระ ซึ่งมีข้อโต้แย้งว่าไม่ขัดแย้งกับประชาชนฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย การยุบพรรคการเมืองได้ง่าย

สำหรับข้อเสนอการสร้างความปรองดองระยะยาวนั้น รายงานฉบับดังกล่าวนำเสนอ 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 สร้างการยอมรับความเห็นที่แตกต่าง และ ประเด็นที่ 2 วางรากฐานทางสังคม เช่น รายได้ สิทธิ อำนาจ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ให้เป็นธรรม ส่วนการสร้างบรรยากาศแห่งความปรองดองนั้น จำเป็นต้องให้รัฐบาลเป็นเจ้าภาพในการสื่อสารกับสังคม รวมถึงเว้นการกระทำใดๆ ที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าไม่เคารพกฎหมายและหลักนิติรัฐ เช่น การใช้มวลชนกดดันการเรียกร้องหรือกดดันองค์กรต่างๆ (พระปกเกล้าเสนอ โละคดี คตส., ออนไลน์, 2555)

หลังจากการเสนอผลการวิจัยต่อคณะกรรมการฯ ได้มีการออกเสียงโหวตเพื่อเลือกข้อเสนอแนะในการนำไปเสนอต่อสภา เสียงข้างมากในคณะกรรมการเลือกทางเลือกที่ 2 ในการนิรโทษกรรม คือการนิรโทษกรรมทั้งหมด โดยไม่มีข้อยกเว้น นอกจากนี้เสียงข้างมากยังเห็นด้วยกับการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่ 3 ให้เพิกถอนผลทางกฎหมายที่ดำเนินการโดย คตส. ทั้งหมดและไม่นำคดีที่อยู่ระหว่างกระบวนการและที่ตัดสินไปแล้วมาพิจารณาอีก จึงได้ถูกโจมตีจากฝ่ายค้าน และสื่อว่าการปรองดองไม่ควรมีการโหวต การโหวตแสดงถึงการเป็นเสียงข้างมากลากไป ซึ่งแน่นอนว่า สมาชิกกรรมการฝ่ายรัฐบาลซึ่งเป็นเสียงข้างมาก ย่อมต้องชนะ ในภายหลัง คณะกรรมการจึงไม่เสนอตัวเลขผลการโหวตไปในรายงานของ

คณะกรรมการฯ แต่อย่างไรก็ตาม รายงานของคณะกรรมการที่เสนอต่อสภานั้น ล้วนเป็นการเสนอในสิ่งที่ฝ่ายรัฐบาลต้องการ เช่น การนิรโทษกรรมคดีที่เกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมืองทุกประเภท และให้เพิกถอนผลทางกฎหมายที่ดำเนินการโดย คตส. ทั้ง หมดและไม่นำคดีที่อยู่ระหว่างกระบวนการและที่ตัดสินไปแล้วมาพิจารณาอีก เป็นต้น การดำเนินการดังกล่าวได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่า รัฐบาลใช้เสียงข้างมากหักดิบ เดินหน้าจะออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้แก่ พ.ต.ท. ทักษิณฯ และพวกพ้อง โดยลบล้างความผิดทุกคดี ทั้งคดีที่ถึงที่สุดแล้ว คือ การจำคุก 2 ปี กรณีคดีที่ดินรัชฎา และกรณียึดทรัพย์ 4.6 หมื่นล้านบาท และคดีที่ยังคงค้างอยู่อีก เช่น การปล่อยกู้พม่า และข้อกล่าวหาเอื้อประโยชน์ธุรกิจครอบครัว (สุนทร วาที, 2555 : 19)

เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งรอบใหม่อันจะนำไปสู่ความรุนแรง และเพื่อสร้างบรรยากาศความปรองดองให้เกิดขึ้นในประเทศ ในวันที่ 3 เมษายน 2555 ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรจะประชุมพิจารณาข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดองแห่งชาติ สถาบันพระปกเกล้าจึงออกแถลงการณ์ เสนอให้คณะกรรมการวิสามัญฯ เสนอสภาผู้แทนราษฎร และสภาผู้แทนราษฎรโดยพรรคการเมืองเสียงข้างมากควรมิรับทราบรายงานของคณะกรรมการวิสามัญฯ ซึ่งอ้างอิงผลงานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้าไว้ชั้นหนึ่งก่อน และขยายอายุคณะกรรมการวิสามัญฯ ออกไปจนสิ้นสมัยประชุมสามัญสมัยหน้าเป็นอย่างน้อย และให้นำรายงานดังกล่าวไปจัดพูดคุยหาทางออกร่วมกันทั้งระดับพรรคการเมือง และในระดับประชาชนทั่วประเทศอย่างกว้างขวาง โดยไม่เร่งรีบรวบรัดเลือกนำข้อเสนอที่ตน หรือพรรคของตนได้ประโยชน์ ไปปฏิบัติ ทั้งที่ข้อเสนอดังกล่าวเป็นเพียงประเด็นที่นักวิจัยเสนอให้นำไปพูดคุยหาทางออกจนได้ข้อยุติร่วมกันเท่านั้น สถาบันหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อเสนอดังกล่าวจะได้รับการพิจารณาอย่างแท้จริง หากสภาผู้แทนราษฎรมิติดตามข้อเสนอง้างต้น สถาบันก็พร้อมจะให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการวิสามัญฯ ในการเปิดเวทีพูดคุยหาทางออกทั่วประเทศ โดยเฉพาะผ่านศูนย์การเมืองภาคพลเมืองของสถาบันซึ่งมี 48 จังหวัดทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม หากสภาผู้แทนราษฎรมิเห็นชอบกับรายงานและแจ้งคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ดังข้อเสนอเดิมของคณะกรรมการวิสามัญฯ อันจะนำไปสู่ความสับสนของประชาชน และนำไปสู่ “สงครามความปรองดอง” อันเป็นการสถาปนา “ความยุติธรรมของผู้ชนะ” ขึ้น ทั้งยังจะเป็นเหตุแห่งความขัดแย้ง และความรุนแรงนั้น สถาบันก็มีความเสียใจที่จะต้องขอรายงานการวิจัยดังกล่าวกลับคืนมา และหากผู้ใดจะทำซ้ำ คัดแปลง หรือเผยแพร่งานดังกล่าวต่อสาธารณะชน จะต้องขออนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสถาบันก่อน (สถาบันพระปกเกล้า ลั่นถอนผลวิจัยปรองดอง ถ้านำไปใช้บิดเบือน ไม่ตรงเจตนารมณ์, ออนไลน์, 2555)

ทั้งนี้ในที่สุดที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรมิมีมติให้คณะกรรมการการ ปรับคำพูดในการ เสนอรายงานต่อรัฐบาล มิให้ผูกมัดว่ารัฐบาลจะต้องดำเนินการแต่ก็ไม่ปฏิบัติตามข้อเสนอของ สถาบันพระปกเกล้าในการขยายอายุคณะกรรมการวิสามัญฯ ออกไปจนถึงสมัยประชุมสามัญ สมัยหน้า และให้นำรายงานดังกล่าวไปจัดพูดคุยหาทางออกร่วมกันทั้งระดับพรรคการเมือง และใน ระดับประชาชนทั่วประเทศอย่างกว้างขวาง แต่อย่างไร การลงมติของสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า ฝ่ายรัฐบาลต้องการให้การออกกฎหมายนิรโทษกรรม เป็นไปอย่างรวดเร็วเนื่องจาก มีการเลื่อนญัตตินี้ขึ้นมาพิจารณาก่อน และจากการ ไม่ยอมรับข้อเสนอของสถาบันพระปกเกล้า ที่ให้ ต่ออายุคณะกรรมการและนำรายงานดังกล่าวไปพูดคุยหาทางออกต่อไปก่อน การดำเนินการของ คณะกรรมการในครั้งนี้ พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ส.ส.บัญชีรายชื่อ พรรคมาตุภูมิ ซึ่งเป็นประธาน กรรมการฯ ได้ถูกวิจารณ์อย่างกว้างขวาง จากสื่อ ฝ่ายค้าน และในวงการนักวิชาการทั่วไปว่า พล.อ.สนธิฯ เป็นอดีตผู้นำการปฏิวัติ และเป็นผู้ตั้ง คตส. ด้วยตนเอง แต่กลับมาสอนให้ยกเลิกสิ่งที่ คตส. ทำมาทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าน่าจะมีข้อต่อรองบางอย่างที่ทำให้ พล.อ.สนธิฯ ต้อง ดำเนินการเช่นนั้น

ภายหลังจากสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาข้อเสนอของคณะกรรมการฯ เอเอฟพี รายงานว่า ฮิวแมนไรตส์วอตช์ ได้กล่าวถึงกรณีการปรองดองของไทยว่า คณะรัฐบาลพยายามผลักดัน กฎหมายนิรโทษกรรม โดยอ้างว่า เป็นส่วนหนึ่งในความพยายามเพื่อการปรองดอง หลังเหตุการณ์ ความไม่สงบภายในประเทศหลายครั้ง นับตั้งแต่การรัฐประหาร โค่นล้มอดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นพี่ชายของผู้นำหญิงคนปัจจุบัน เมื่อปี 2006 โดยฮิวแมนไรตส์วอตช์ มีถ้อยแถลงเตือน ว่า หากนำกฎหมายดังกล่าวมาใช้จะถือเป็น “การบ่อนทำลายความยุติธรรม” โดยเฉพาะสำหรับผู้ ที่เสียชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บในการปราบปรามผู้ชุมนุมประท้วงด้วยความรุนแรง “ผู้ได้รับบาดเจ็บใน เหตุการณ์ความไม่สงบ และครอบครัวของพวกเขาเรียกร้องความยุติธรรมอยู่ เนื่องจากรัฐบาลต่อๆ มา ไม่รักษาสัญญาที่จะนำตัวผู้กระทำผิดมารับผิดชอบ” จอห์น ชิฟตัน ผู้อำนวยการฝ่ายทนายของฮิว แมนไรตส์วอตช์เอเชีย กล่าว (เผยแพร่ “พ.ร.บ.ปรองดอง” ล้างมลทิน-คืนทรัพย์ทักษิณ ปล่อยผี บ้านเลขที่ 109, ออนไลน์, 10 เมษายน 2555) การเตือนดังกล่าว แสดงให้เห็นอีกครั้งว่า กฎหมาย นิรโทษกรรมที่อาจจะเกิดขึ้นนี้ ไม่ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่แท้จริงแต่อย่างใด แต่กลับจะ เป็นการบ่อนทำลายความยุติธรรมทั้งต่อผู้ชุมนุม ต่อเจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชนทั่วไป

ดร.คณิต ณ นคร ประธานกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการ ปรองดองแห่งชาติ (คอป.) ได้ให้สัมภาษณ์กับเนชั่นสุดสัปดาห์ ว่า ในรายงานฉบับที่ 3 ของ คอป. ได้เน้นย้ำข้อเสนอและยุทธศาสตร์การสร้างความปรองดองว่า การนำประเทศก้าวข้ามความขัดแย้งสู่ การปรองดอง คอป. ได้มุ่งเน้นบทบาทในการเป็นตัวกลางสำคัญที่จะเสริมหรือประสานงานเปิด

พื้นที่ให้กับทุกฝ่าย ทั้งกลุ่ม บุคคล องค์กร เครือข่ายบุคคลต่างๆ และโดยเฉพาะคู่ขัดแย้งหรือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความปรองดองในชาติให้สามารถเจรจาหรือพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้โดยสันติวิธี ผ่านการคุยอย่างไม่เป็นทางการ และผ่านการจัดงานประชุมเสวนา เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งร่วมกันอย่างสันติ และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ขณะนี้ปัญหาคความขัดแย้งยังคงดำเนินอยู่ จึงขอให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมประทับประคองสถานการณ์ความขัดแย้งและให้ความสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศของความปรองดองในชาติ (คอป. ห่วงเขาควย ปรองดองต้องใช้เวลา, 2555 : 22)

ดร.คณิตฯ ยังกล่าวต่อไปว่า การเจรจาใกล้เกลี้ย และการจัดทำเวทีประชาเสวนาเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจร่วมกันในสังคม โดยการสนับสนุนของรัฐ ล้วนแต่ต้องอาศัยเวลา ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขที่สำคัญอย่างยิ่งของการปรองดอง คอป.จึงเห็นว่า การดำเนินการใดๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยพยายามที่จะรวบรัดหรือเร่งรัดกระบวนการปรองดองนั้น เป็นการกระทำที่ไม่เอื้อต่อบรรยากาศการปรองดอง ทำให้สังคมเกิดความหวาดระแวงและไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันและถือเป็นอุปสรรคอย่างยิ่ง

ทั้งนี้ ดร.คณิตฯ ได้กล่าวถึงกรณีการใช้จ่ายเงินเยียวยาเหยื่อของความรุนแรงทางการเมืองของรัฐบาลว่า ต้องไม่ทำการเยียวยาที่กระทำไปในทางที่อาจส่งเสริมให้บุคคลเกิดความโลภ การเยียวยาด้วยเงินจำนวนมากในครั้งเดียว เป็นการที่รัฐผลักภาระให้ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบต้องดูแลตนเองและจัดการกับเงินจำนวนนั้นอย่างไม่มีความยั่งยืน การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบเป็นรายเดือนจึงเป็นตัวอย่างของการเยียวยาที่เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเป็น การเยียวยาที่มีความยั่งยืน ทั้งจะเป็นการขจัดกิเลสของผู้ที่มีความคิดที่จะเสี่ยงกับความปลอดภัยของตนเองอันส่อไปในทางแสวงหาประโยชน์ในทางที่มีชอบอีกด้วย

กระบวนการยุติธรรมของไทยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีที่มีสาเหตุมาจากการชุมนุมทางการเมืองยังไม่ถึงขั้นหนัก ทำให้กระบวนการค้นหาความจริง และการนำคนที่ทำผิดมารับการลงโทษ ไม่สามารถดำเนินการได้ การปรองดองความปรองดองจึงไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ในระยะเวลาอันสั้น การออกกฎหมายนิรโทษกรรมจะถือเป็นการบ่อนทำลายความยุติธรรมต่อผู้ที่เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจากการชุมนุม ในทำนองเดียวกัน การเร่งรัดออกกฎหมายดังกล่าวเป็นการกระทำที่ไม่เอื้อต่อบรรยากาศปรองดอง ความปรองดองจะเกิดขึ้นได้ต้องเปิดพื้นที่ให้กับทุกฝ่าย ทั้งกลุ่ม บุคคล องค์กร เครือข่ายบุคคลต่างๆ และโดยเฉพาะคู่ขัดแย้งหรือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความปรองดองในชาติให้สามารถเจรจาหรือพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้โดยสันติวิธี ผ่านการคุยอย่างไม่เป็นทางการ และผ่านการจัดงานประชุมเสวนา เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งร่วมกันอย่างสันติ

อย่างไรก็ตาม เมื่อ 24 พฤษภาคม 2555 พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ส.ส.บัญชีรายชื่อ พรรคมาตุภูมิ ได้ยื่นร่างพระราชบัญญัติ ว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ที่อยู่ในระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร นายสำคัญของร่าง พ.ร.บ.ฯ คือ การกระทำที่เกิดจากการชุมนุมทางการเมือง รวมทั้งการการป้องกันหรือปราบปรามของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่กระทบต่อร่างกายหรือทรัพย์สิน ตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน 2548 ถึง 10 พฤษภาคม 2554 หากมีความผิดทางกฎหมายให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป และผู้กระทำความผิดพ้นจากคดี รวมทั้งให้ระงับการฟ้องหรือถอนฟ้อง ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดี และให้การลงโทษสิ้นสุดและปล่อยตัว และที่สำคัญคือ มาตรา 5 บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินคดีโดยประกาศ หรือคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งได้ยึดอำนาจเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 หรือการกระทำที่เป็นผลสืบเนื่อง ให้ถือว่ามิได้เป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือเป็นผู้กระทำความผิด รวมทั้งมาตรา 6 ให้สิ้นสุดการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบพรรค โดยอ้างว่าให้บุคคลดังกล่าวมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาประเทศซึ่งเป็นการสร้างความปรองดองในสังคม

สำหรับคดีที่มีการตัดสินไปแล้วในช่วงเวลาที่ร่าง พ.ร.บ.ฉบับดังกล่าวจะมีผลบังคับ ตั้งแต่ 15 กันยายน 2548 ถึง 10 พฤษภาคม 2554 ที่สำคัญ ได้แก่ คดีที่ตุลาการรัฐธรรมนูญพิพากษายุบพรรคไทยรักไทย และตัดสิทธิทางการเมืองกรรมการบริหารพรรค 111 คนเป็นเวลา 5 ปี รวมทั้งพรรคการเมืองขนาดเล็ก เนื่องจากการจ้างพรรคการเมืองขนาดเล็กลงสมัครในการเลือกตั้ง 2 เม.ย. 2549 ซึ่งจะพ้นการถูกตัดสิทธิทางการเมืองในวันที่ 31 พฤษภาคม 2555 คดีทุจริตการจัดซื้อที่ดินย่านถนนรัชดาภิเษก ที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาจำคุก พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี 2 ปี, คดีที่ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคพลังประชาชนชาวไทย และมัชฌิมาธิปไตย เนื่องจากการบริหารพรรคซื้อเสียงเลือกตั้ง ในการเลือกตั้ง 23 ธ.ค. 2550 และคดีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พิพากษายึดทรัพย์ พ.ต.ท.ทักษิณ อันเนื่องมาจากร่ำรวยผิดปกติ ในส่วนที่เพิ่มขึ้นจากทรัพย์สินก่อนการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จำนวน 46,373 ล้านบาท เป็นต้น (เผยแพร่ “พ.ร.บ.ปรองดอง” ล้างมลทิน-คืนทรัพย์ทักษิณ ปล่อยผีบ้านเลขที่ 109, ออนไลน์, 2555)

นอกจากนี้ ส.ส. พรรคเพื่อไทยส่งมาประกบอีก 3 ฉบับ ได้แก่ ร่าง พ.ร.บ. ของนายสามารถ แก้วมีชัย ส.ส.เชียงรายพรรคเพื่อไทยและคณะ ร่าง พ.ร.บ.ปรองดองของนายนิมวรปัญญา ส.ส.บัญชีรายชื่อพรรคเพื่อไทยและคณะ ร่าง พ.ร.บ.ปรองดอง ของนายณัฐวุฒิ ใสเกื้อรมช.เกษตร ส.ส.บัญชีรายชื่อพรรคเพื่อไทยและคณะ โดยเฉพาะร่างของนายณัฐวุฒิฯ เท่านั้นที่มีความแตกต่างจากร่างของ พล.อ.สนธิฯ โดยจะไม่ยกเว้นความผิดให้ผู้กระทำความผิดฐานก่อการร้าย

และความผิดของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้สั่งปราบปรามประชาชน (เสียงมากหักดิบ สงครามกลางเมือง, ออนไลน์, 2555)

การเสนอร่าง พ.ร.บ. ดังกล่าว ส่งผลให้การประชุมสภาผู้แทนราษฎรเมื่อ 30 พฤษภาคม 2555 เพื่อขอเลื่อนระเบียบวาระจากเรื่องด่วนที่ 27-30 ขึ้นมาพิจารณาก่อนเป็นลำดับแรก เกิดความวุ่นวาย เกิดการประท้วง ด่าทอกัน บานปลายจนถึงขั้นที่ ส.ส.ฝ่ายค้านบางคนบุกขึ้นไปบน บัลลังก์กระชากนายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงจากเก้าอี้ประธานสภาฯ และในวันถัดมา นายสมศักดิ์ฯ รวบรวมให้มีการโหวตลงมติเลื่อนวาระร่าง พ.ร.บ.ปรองดองขึ้นมา พิจารณาก่อน ท่ามกลางการประท้วง เกิดเหตุชุมนุมวุ่นวายจนต้องปิดประชุมทันที ในขณะเดียวกัน กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและกลุ่มเสื้อหลากสี ก็ได้ออกมาชุมนุมประท้วงต่อต้าน การพิจารณาร่าง พ.ร.บ.ฯ หน้ารัฐสภาในห้วง 30-31 พฤษภาคม และ 1 มิถุนายน 2555 โดยเฉพาะในวันที่ 1 มิถุนายน 2555 นั้น กลุ่มพันธมิตรฯ ได้จัดการชุมนุมขัดขวางความพยายามเดินทางมา ประชุมสภาของกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเพื่อไทย ทำให้ไม่สามารถเปิดการประชุมได้ โดยวาระการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการปรองดอง นี้ ยังคงค้างอยู่ในสภาต่อไป (เสียงมากหักดิบ สงครามกลางเมือง, ออนไลน์, 2555) และมีการตราพระราชกฤษฎีกาปิดสมัยประชุมรัฐสภาตั้งแต่ 19 มิถุนายน 2555 เพื่อลดความขัดแย้ง

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาของประเทศ

3.1 ปัญหาสำคัญของประเทศ

จากสถานการณ์ของบ้านเมืองข้างต้น พอที่จะสรุปถึงปัญหาสำคัญของประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความยากจน การศึกษา ความเป็นประชาธิปไตยและความแตกแยกของประชาชน ได้ดังนี้

3.1.1 ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ ความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูง โดยไทยมีค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคสูงถึง 0.51 โดยกลุ่มผู้ที่มีรายได้สูงสุด 20% ของประเทศ มีรายได้รวมเกือบครึ่งหนึ่งของรายได้ครัวเรือน และสาเหตุหนึ่งก็มาจากปัญหาการใช้ประโยชน์จากที่ดิน โดยประชาชน 10% ของประเทศ ถือครองที่ดิน 90% ของประเทศ ในขณะที่ ประชาชนต่ำสุด 20% ถือครองที่ดินไม่เกิน 1% ของที่ดินในประเทศ

3.1.2 คุณภาพการศึกษาของเยาวชนไทยที่ยังคงเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างอย่างต่อเนื่อง และกระทบต่อคุณภาพแรงงาน ประชาชนในวัยทำงานมีการศึกษาค่ำ คุณภาพการศึกษายังต่ำและมีความแตกต่างกันมากในระหว่างพื้นที่ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษายังมีความแตกต่างกันมากในระหว่างภาค ผลสัมฤทธิ์การศึกษายังต่ำในทุกระดับ โดยเฉพาะในวิชาพื้นฐานหลัก เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ ระดับการศึกษาของประชากรของประเทศที่ต่ำ

โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ทำให้ถูกชักจูงเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่ขาดเหตุผลได้ง่าย และทำให้ล่อแหลมต่อการดำรงคุณธรรม จริยธรรม ตามที่สังคมไทยยึดถือเป็นธรรมเนียม

3.1.3 ปัญหาระบบประชาธิปไตยของไทย วงจรอุปาทัมภ์ทางการเมือง ได้แก่ ยุบสภา เลือกตั้ง ชื้อเสียง ตั้งรัฐบาล คอรัปชั่น แล้วยุบสภา ผู้ที่ไม่มีเงินทุนสนับสนุนไม่สามารถเป็นผู้แทนราษฎร และเข้าสู่อำนาจทางการเมืองได้ นักการเมืองส่วนหนึ่งยังคงขาดคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกในการทำงานเพื่อส่วนรวมและประเทศชาติอย่างแท้จริง การปฏิบัติอำนาจโดยทหาร ซึ่งปัจจุบันถูกมองว่าจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาของประเทศได้ ประชาชนจะออกมาต่อต้านอย่างกว้างขวาง และจะส่งผลให้ถูกต่อต้านจากต่างประเทศ

3.1.4 ความแตกแยกในสังคม ที่ไม่ว่าฝ่ายใดเป็นรัฐบาล อีกฝ่ายก็จะออกมาคัดค้าน ชุมนุม ก่อให้เกิดความวุ่นวาย การเลือกตั้งไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ในทันที ปัญหาบางส่วนมีสาเหตุมาจาก พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นผู้มีทุนทรัพย์ เป็นจำนวนมาก มีอิทธิพลสูง ต้องการเอาชนะทางการเมืองโดยไม่คำนึงถึงวิธีการ และแม้ว่าจะชนะแล้วก็อาจไม่หยุดความต้องการ ปัญหาการขยายฐานมวลชนของกลุ่ม นปช. ตามแนวความคิดใหม่ เช่นการเปิดโรงเรียน นปช. ที่มีการอบรมแกนนำ เพื่อให้แกนนำเหล่านั้นไปขยายเครือข่าย และการเปิดหมู่บ้านเสื้อแดง เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้มวลชนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมือง อาจก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นในสังคมได้

3.1.5 การบังคับใช้กฎหมายที่มีการเลือกปฏิบัติ หรือไม่ยุติธรรม หรือการไม่บังคับใช้กฎหมาย ทำให้เกิดความแตกต่าง เปรียบเทียบ เลียนแบบ และทำให้ประชาชนจำนวนมากเข้าร่วมการชุมนุมที่ผิดกฎหมาย และละเมิดการใช้สิทธิของประชาชนส่วนใหญ่ โดยนี้ถือว่าเสี่ยงของคนที่เข้าร่วมชุมนุมจะทำให้กฎหมายไม่สามารถทำอะไรได้

3.1.6 ระบบอุปถัมภ์ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในด้านต่างๆ และเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดข้างต้น เช่นทำให้การกำหนดนโยบายเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของพวกเขา มิใช่เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ หรือการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ระบบอุปถัมภ์ ทำให้มีการรับนักเรียนเข้าโรงเรียนโดยใช้ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนด ทำให้ระบบประชาธิปไตยของไทยไม่มีความก้าวหน้ามากเท่าที่ควร เพราะเป็นไปเพื่อพวกพ้อง ผลประโยชน์ตอบแทน และการตอบแทนบุญคุณ และทำให้เกิดความแตกแยกในสังคมเพราะยึดถือพวกพ้องเป็นหลัก มากกว่าการกระทำตามกฎหมายและการยึดถือคุณธรรม และจริยธรรม และระบบอุปถัมภ์ ทำให้การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการไม่เป็นไปตามระบบคุณธรรม ทำให้มีการตอบแทนบุญคุณในทางที่ผิด เกิดเป็นกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่กระทำผิดกฎหมาย เป็นต้น

3.1.7 การหมิ่นสถาบัน ที่มีความถี่มากขึ้น ทั้งจากกลุ่มซ้ายเก่า (คอมมิวนิสต์เดิม) กลุ่มซ้ายใหม่ (ต้องการระบบสาธารณรัฐ) และกลุ่มทุนใหม่ (ต้องการระบบกษัตริย์ที่เป็นเพียงสัญลักษณ์ เช่นประเทศอังกฤษและญี่ปุ่น)

3.2 สิ่งที่ดีในสถานการณ์บ้านเมืองของไทย

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความขัดแย้งที่มีมาตั้งแต่ปี 2544 นั้น ประเทศไทยได้มีการพัฒนาการในสิ่งที่ดี ได้แก่

3.2.1 ประชาชนมีความตื่นตัว ทั้งคนชั้นกลาง และคนชั้นล่างมีความตื่นตัวสูง กลุ่มพลังต่างๆ สามารถมีบทบาททางการเมืองได้อย่างกว้างขวาง ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้น

3.2.2 สื่อมวลชนมีความเข้มแข็ง และประชาชน ต้องการรับข้อมูลข่าวสารมากขึ้น อิทธิพลของเคเบิลทีวี โทรศัพท์มือถือ เฟซบุ๊ก และทวิตเตอร์ ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

3.2.3 พรรคการเมืองเริ่มต้นตัวที่จะเสนอนโยบายที่เป็นรูปธรรม ประชาชนเริ่มให้ความสนใจนโยบายของพรรคมากกว่าตัวบุคคล

3.2.4 เศรษฐกิจของไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ดุลบัญชีเดินสะพัดและดุลการชำระเงิน เกินดุลอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะยอดหนี้ต่างประเทศคงค้างและทุนสำรองระหว่างประเทศ ยังคงอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์พึงระวังตามมาตรฐานสากล

3.3 แนวความคิดในการแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศ

ในที่นี้จะนำเสนอแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาของประเทศ จากมุมมองของนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิในภาคต่างๆ เพื่อนำมาสรุปประกอบกับผลการวิจัยเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศ

ดร.สมชัย จิตสุชน ผอ.วิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจส่วนรวมและการกระจายรายได้ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ (ทีดีอาร์ไอ) ได้นำเสนอเรื่อง “การปฏิรูประบบภาษี” ในเวทีประชุม ปฏิรูปประเทศไทยเพื่อสุขภาวะของคนไทย ครั้งที่ 39 ที่สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ เมื่อปี 2553 โดยให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า หากรัฐต้องการสร้างสวัสดิการถ้วนหน้าให้กับประชาชนให้ได้ในปี 2560 รัฐจะต้องมีรายจ่าย 2.3 – 3.5 แสนล้านบาท โดยรัฐต้องทำ 5 เรื่องพร้อมๆ กัน เพื่อให้มีรายได้พอ ครอบคลุมมูลค่าเพิ่ม (VAT) 7 – 10% ขยายฐานภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ยกเลิกการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ให้เงินไหลกลับเข้ากระเป๋า ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลเหลือ 20 % และเร่งลดภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และกล่าวว่าการจัดสวัสดิการถ้วนหน้าในปี 2560 จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดเก็บภาษีให้เหมาะสม และหากจะทำให้ระบบภาษีเกิดความเป็นธรรมจำเป็นอย่างยิ่งต้องมียุทธศาสตร์ความเสมอภาคทางภาษี (ดร.สมชัย ทีดีอาร์ไอ ชงรฐนารายได้ภาษีหลังปฏิรูปจัดสวัสดิการถ้วนหน้า, ออนไลน์, 2553)

ศ.ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์ กรรมการปฏิรูป ได้บรรยายในหัวข้อ “ข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย มุมมองความคิด” ในระหว่างการอบรม ผู้นำการเปลี่ยนแปลงรุ่นที่ 2 ของมูลนิธิสัมมาชีพและเครือข่าย เมื่อ 20 มีนาคม 2554 (นิธิ เอียวศรีวงศ์ บรรยายพิเศษ ข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย, ออนไลน์, 2554) โดย ศ.ดร.นิธิฯ ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาสังคมรวมถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดขึ้น โดยชี้ให้เห็นจุดที่เหมือนกันของความเหลื่อมล้ำ และความไม่ยุติธรรม ประกอบกับปัญหาด้านความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม โดยสรุปว่า คณะกรรมการปฏิรูป (คปร.) ตกใจกับปัญหาในเชิงโครงสร้างเรื่องความเหลื่อมล้ำ ไม่ว่าจะเป็นรายได้ – ทรัพย์สิน ที่มีส่วนต่างระหว่างรวยสุดจนสุดถึง 15 เท่า ทุกประเทศในโลกนี้หากปล่อยให้รายได้ทรัพย์สินของคนในประเทศแตกต่างกันขนาดนี้ จะเกิดปัญหาตามมา ความต่างของรายได้ทรัพย์สิน มีผลต่อความต่างของระดับการศึกษา หากพ่อแม่มีการศึกษาค่ำ ส่งผลให้ลูกจะมีการศึกษาค่ำไปด้วย จึงเกิดเป็นวงจรของความยากจนที่ดินไม่รู้จบจนถึงรุ่นลูกหลาน หรือในเรื่องที่ดินที่ประชาชน 10% ของประเทศถือครองที่ดิน 90% ของประเทศ ในขณะที่ 20% ต่ำสุดถือครองที่ดินไม่ถึง 1% ของที่ดินในประเทศ

ความเหลื่อมล้ำในทางวิชาการมี 5 ประการ คือ (1) ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ และทรัพย์สิน (2) ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิ ที่อย่าพูดแต่เพียงแต่ว่ามีกฎหมายเท่าเทียมกัน เพราะในทางปฏิบัติกรณีโสเภณีแจ้งความว่าถูกข่มขืน ตำรวจก็ไม่รับแจ้งความ (3) ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาส (4) ความเหลื่อมล้ำด้านอำนาจ หมายถึงอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด ไม่สามารถใช้ได้จริง เช่น ตำรวจจราจรไม่กล้าจับรถเบนซ์ เพราะกลัวว่าคนขับจะมีอำนาจเกินกว่าจะบังคับใช้ เป็นต้น และ (5) ความเหลื่อมล้ำด้านศักดิ์ศรี คนบ้านนอก คนอีสาน คนชนกลุ่มน้อย ชาวเล ชาวเขา ล้วนแต่ทำให้ถูกปฏิบัติโดยไม่ได้รับความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียม ทั้งนี้ในกรณีความไม่ยุติธรรม ดร.นิธิฯ กล่าวว่า มี 2 ระดับคือ ระดับปรากฏการณ์ ไม่ว่าจะกรณีศาลรัฐธรรมนูญ ก.ก.ต. หรือ DSI ที่มีความไม่ยุติธรรมเกิดขึ้น และระดับเชิงลึก กล่าวคือหากมองให้ลึก จะเห็นความไม่ยุติธรรมอีกหลายอย่าง เช่น ปัญหาเขื่อนปากมูล ที่เขื่อนเดียวยังสร้างไฟฟ้าเลี้ยงคนทั้งห้วงพารากอนยังไม่ได้ แต่ทำร้ายวิถีชีวิตของชาวประมงร่วมแสนคน ปัญหาเรื่องทับซ้อนที่ดินกับภาครัฐ ที่ชาวบ้านเมื่อถูกจับถึงศาล ศาลก็ว่าผิดจริงตามกฎหมาย ทำให้ชาวบ้านที่อยู่มาก่อนกลายเป็นผู้บุกรุกอุทยาน ถูกกล่าวหาว่าทำลายทรัพย์สินส่วนกลาง บุกรุกที่หลวง คปร. สรุปว่า ความเหลื่อมล้ำยังคงอยู่ในประเทศ เพราะความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมที่ผิดเพี้ยน การปฏิรูปจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อทำให้กลุ่มต่างๆ เกิดความสัมพันธ์ทางอำนาจต่อกันอย่างใกล้ชิด ต้องปรับความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจของรัฐ อำนาจของทุน อำนาจของสังคม ทั้ง 3 อย่างต้องมีคุณภาพของการต่อรองซึ่งกันและกัน โดยเสนอทางออกด้วยหลักการกระจายอำนาจ (นิธิ เอียวศรีวงศ์ บรรยายพิเศษ ข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย, ออนไลน์, 2554)

ศ.นพ. ประเวศ วะสี ประธานคณะสมัชชาปฏิรูปประเทศ ได้ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “เทศาภิวัฒน์: ปฏิรูปการบริหารประเทศ” ว่า การปฏิรูปประเทศไทยที่สำคัญที่สุดคือการปฏิรูปการบริหารประเทศจากการเอากรมเป็นตัวตั้งเป็นการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง หรือเทศาภิวัฒน์ ประเทศไทยตกอยู่ในวงเวียนของความชั่วร้ายมาร้อยกว่าปี คือการรวมศูนย์อำนาจรัฐโดยการบริหารประเทศที่เอากรมเป็นตัวตั้ง รวมอำนาจทั่วประเทศมาอยู่ที่อธิบดี หรือรัฐมนตรีคนเดียว การรวมศูนย์อำนาจรัฐกว่าร้อยปีทำให้เกิดความอ่อนแอที่มีผลร้ายแรงอย่างน้อย 7 ประการ ได้แก่ (1) ชุมชนท้องถิ่นทั้งหมดอ่อนแอลง ไม่สามารถจัดการตัวเองได้ (2) เกิดความขัดแย้งระหว่างอำนาจรวมศูนย์กับวัฒนธรรมท้องถิ่น นำไปสู่ความรุนแรง เช่น 3 จังหวัดภาคใต้ (3) การรวมศูนย์อำนาจเรื่องการศึกษา แทนที่จะส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นทุกด้าน ทั้งเรื่อง เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และประชาธิปไตย (4) ระบบราชการอ่อนแอ เพราะใช้แต่อำนาจ เป็นระบบรัฐที่ล้มเหลว (5) เกิดคอร์รัปชันอย่างหนัก (6) การเมืองที่ไร้คุณภาพ ขอมลงทุนเพื่อชนะเลือกตั้งมาจากรวบรวม เกิดคณาธิปไตย และ (7) เกิดรัฐประหารได้ง่าย เพราะอำนาจรวมศูนย์ ใช้คนไม่กี่ร้อยคนก็ยึดอำนาจได้ การปฏิรูปประเทศไทยจึงต้องปฏิรูปการบริหารประเทศ แกไขโครงสร้างอำนาจ จากกรมไปสู่การเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง พลังในชุมชนท้องถิ่นนั้นเป็นพลังมหาศาลแห่งการปฏิรูป การปฏิรูปประเทศไทยตามนัยยะที่กล่าวคือการฟื้นฟูพลังแผ่นดินและชุมชนท้องถิ่นคือพลังแผ่นดินไทย (ประเวศ วะสี ชีวรัฐประหารเกิดง่าย ต้องใช้เทศาภิวัฒน์ : ปฏิวัติประชาชนแบบใหม่, ออนไลน์, 2554)

กลุ่มจับกระแสนเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับ Siam Intelligence Unit (SIU) จัดเสวนาเรื่อง “ประเทศไทยจะไปทางไหน” มีผลการเสวนา เมื่อ 31 มี.ค.54 ดังนี้

พลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาประเทศว่า ทุกฝ่ายต้องจับดันประเทศโดยมีเป้าหมายร่วมกัน สำหรับผลประโยชน์ของประเทศชาติ ต้องมีความมั่งคั่ง ประชาชนอยู่ดีกินดี มีศักดิ์ศรี คนทุกคน ไม่ว่าจะนับถือลัทธิใด จะเสรีประชาธิปไตย ประชาธิปไตยแบบมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือคอมมิวนิสต์ ทั้งหมดต้องสามารถอยู่ร่วมกันได้ อย่างประเทศญี่ปุ่น ประชาชนของเขาต่างมีความรักสามัคคี มุ่งมั่นเสียสละ ในขณะที่ประเทศไทยเรา ณ ตอนนี้ ทุกคนต่างขับเคลื่อนไปคนละทิศละทาง ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมฟังคนอื่น แต่ชอบพูดให้คนอื่นฟัง เราบอกว่าประเทศเราไม่ได้อยู่นิ่ง แต่เรากำลังพวยเรือในอ่าง วนอยู่กับที่ไม่ไปไหน แม้ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของบ้านเราจะมี แต่ด้านการเมืองและสังคมกลับแย่ พอเลือกตั้งเสร็จ รัฐบาลก็ไปแก้ไขรัฐธรรมนูญ แล้วก็เกิดปฏิกิริยา เป็นอยู่อย่างนี้ซ้ำไปซ้ำมา ปัญหาทั้งหมดจึงต้องแก้ที่คน ไม่ว่าจะปกครองด้วยระบอบอะไรก็แล้วแต่ต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับระบอบนั้นๆ ระหว่างที่รอเยาวชนเติบโต รัฐบาลอาจจะตั้ง

โรงเรียนประชาธิปไตย สอนให้คนรู้เรื่องประชาธิปไตยมากขึ้น (ประเทศไทย (ไม่) ไปทางไหน, ออนไลน์, 2554)

นายอุทัย พิมพ์ใจชน อดีตประธานรัฐสภา กล่าวในเวทีเดียวกันว่า จุดเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศ ต้องพัฒนาที่ราษฎรเป็นอันดับแรก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ ประเทศญี่ปุ่น เขาสร้างคนมาตั้งแต่อนุบาล ตั้งแต่หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เพราะฉะนั้นเขาถึงมีคนที่มีความรู้คุณภาพ ประเทศไทยน่าจะเริ่มจากตรงนี้ คือ พัฒนาคนรุ่นใหม่ ส่วนรุ่นเก่าถ้าใช้ไม่ได้ก็ปล่อยไป เพราะไม่แก้คัดยาก สำหรับปัญหาของประเทศ ณ ตอนนี้ก็จะต้องแก้เฉพาะหน้าไปก่อน พร้อมทั้งเสนอสูตร 5+5 ปี คือ 5 ปีแรก ให้เยาวชนได้เรียนรู้หลักของประชาธิปไตย อาจจะโดยการเข้าค่าย หรือการอบรม ส่วนอีก 5 ปีก็ปลูกฝังเรื่องศีลธรรมจรรยา ซึ่งเชื่อว่าจะสามารถพัฒนาบุคคลได้ เพราะฉะนั้นแนวทางก็คือ ต้องแน่วแน่ในทิศทางของระบอบการปกครองและปูทางให้คนรุ่นใหม่ก้าวไปให้ถึง (ประเทศไทย (ไม่) ไปทางไหน, ออนไลน์, 2554)

รศ.ดร. โคทม อารียา ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล มองว่า ประเด็นสำคัญในเรื่องนี้ คือ การแก้ปัญหาที่ความคิดและความเชื่อของคน เพราะคนหัวเก่าก็ไม่ค่อยอยากเปลี่ยน คนหัวใหม่ก็ไม่ค่อยอยากปรับ จึงเกิดเป็นชุดความคิด เป็นวาทกรรมที่แตกต่างกันอยู่ในสังคม กลุ่มหนึ่ง มองว่า ประชาธิปไตยเดี๋ยวนี้ขาดคุณธรรม ขยับเคลื่อนเป็นวงจรอุบาทว์ ที่นักการเมืองไม่ดีได้รับเลือกเข้ามาโดยการซื้อเสียง พอเกิดการปฏิวัติขึ้น แทนที่จะได้รัฐบาลชุดใหม่ พวกหน้าเดิมๆก็ได้รับเลือกเข้ามาอีก โดยการซื้อเสียงแบบเดิม แต่อีกกลุ่มหนึ่งก็มองว่า การเมืองไทยเป็นการเมืองเรื่องอำนาจ ไม่มีความเท่าเทียมในสังคม มีแต่ความเหลื่อมล้ำ ความแตกต่าง การเป็นเจ้าคนนายคน เพราะฉะนั้นปัญหาทั้งหมดจึงต้องแก้ที่ระบบ แก้ที่ชุดความเชื่อ ให้ความต่างระหว่าง ราชากับประชาธิปไตยมีความลงตัว ให้ทุกคนเคารพและยอมรับในความแตกต่างทางความคิดความเชื่อของกันและกัน แล้วเปลี่ยนกรอบประชาธิปไตยโดยการปิดประตูรัฐประหาร ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา และเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ภายใต้รัฐธรรมนูญ และอยู่เหนือการเมืองโดยเด็ดขาด ดร. โคทมฯ มองว่า การเลือกตั้งไม่ใช่คำตอบสุดท้ายที่จะแก้ปัญหาคความขัดแย้ง ถึงใครจะขึ้นมาเป็นนายกฯ ก็คงถูกประท้วงอยู่เหมือนเดิม แต่หากเราสามารถแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำของประชาชนได้ ประชาชนก็คงจะพอใจและยอมรับการบริหารงานของรัฐบาลชุดต่อไป (ประเทศไทย (ไม่) ไปทางไหน, ออนไลน์, 2554)

รศ.ดร. สมภพ มานะรังสรรค์ อธิการบดีสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ กล่าวว่า การที่ประเทศไทย ไม่สามารถพัฒนาจาก เศรษฐกิจภาคผลิต (Production Economy) ไปเป็น เศรษฐกิจภาคบริการ (Service-based Economy) ได้เสียที นั้นเพราะปัญหาการเมืองภายในประเทศที่ดึงลึกเข้าสู่ระบบครอบครัว เป็นระบบการเมืองแบบเบ็ดเสร็จ แทบไม่ต่างจากประเทศในแถบ

ตะวันออกกลาง ซึ่งทำให้โอกาสที่ประเทศจะสามารถขับเคลื่อนอย่างมีพลวัตเป็นไปได้ยาก และหากประเทศไทยยังคงย่ำอยู่กับที่ ไม่มีการปรับตัวเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้า ยังคงใช้ระบบเศรษฐกิจแบบอิงผูกคนอื่นหายใจ รอให้ชาวต่างชาติมาลงทุน เป็นระบบเศรษฐกิจแบบจັบงัก ด้วยแรงงานราคาถูกไม่มีแบรนด์ ประเทศไทยก็ไม่สามารถจะเลื่อนขึ้นไปเป็นเศรษฐกิจภาคบริการได้ ทั้งๆที่น่าจะมีโอกาส รศ.ดร.สมภพฯ ได้กล่าวอีกว่า หากจะแก้ปัญหาด้วยการสวนกระแส ไม่ต้องมีการเลือกตั้ง คงจะส่งผลกระทบมากแน่นอนภายใต้เศรษฐกิจระบบเปิดขนาดนี้ ดังนั้น ประเทศจะสามารถพัฒนาได้ ย่อมขึ้นอยู่กับระบบเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพ เพราะระบบการเลือกตั้ง คือเครื่องมือของระบบบริหารประชาธิปไตย ซึ่งตัวจะชี้วัดความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคคล ถ้าบุคคลที่ใช้สิทธิ์เลือกตั้งมีคุณภาพ สมาชิกวุฒิสภามีคุณภาพ สิ่งต่างๆก็จะเกิดการขับเคลื่อนพัฒนาเป็นพลวัต (ประเทศไทย (ไม่) ไปทางไหน, ออนไลน์, 2554)

นายธีรยุทธ บุญมี ผู้อำนวยการสถาบันสัญญา ธรรมศักดิ์ เพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งแถลงข่าวการวิเคราะห์การเมืองไทยถึงแนวโน้มของวิกฤติปัจจุบันเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2555 โดยวิเคราะห์ถึงรากเหง้าวิกฤติของปัญหาประเทศว่า 1.เกิดจากการรวมศูนย์อำนาจมากเกินไป กล่าวคือรัฐเชิดชูความเป็นส่วนกลาง และกดเหยียดความเป็นอยู่เดิมทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ไม่เป็นธรรม ความน้อยเนื้อต่ำใจในหลายๆด้านยังฝังลึก ทุกอย่างรวมศูนย์ที่รัฐ ทั้งอำนาจและทรัพยากร กระทั่งชนชั้นนำที่เข้ามามีอำนาจการเมืองล้วนหยิบฉวยใช้ประโยชน์จากรัฐ ทั้ง ลีน ขณะที่ชาวบ้านเกือบไม่เคยได้อะไรจากรัฐ ทั้งนี้ความไม่ชอบธรรมเนื่องจากการรวมศูนย์มากเกินไป ส่งผลในทุกมิติ อาทิ ความเหลื่อมล้ำในเรื่องรายได้ คุณภาพชีวิต อำนาจในการใช้ทรัพยากรพื้นฐาน สุขอนามัย ประวัติศาสตร์ความภาคภูมิใจ ภาษาขนบธรรมเนียมท้องถิ่นหายไป 2.ความต่างในค่านิยม ความคิดพื้นฐานระหว่างรากหญ้ากับชนชั้นนำ ที่แตกต่างกัน ดอกย้ำความไม่เข้าใจกันเพิ่มมากขึ้น นายธีรยุทธฯ กล่าวด้วยว่า จะเข้าใจปรากฏการณ์คนเสื้อแดงได้ดีขึ้น เริ่มจากการมองทฤษฎีสองนคราประชาธิปไตยให้ลึกระดับโครงสร้าง โดยมองเห็นวงจรการเอารัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจการเมืองที่ซ้อนทับอยู่ คือชนบทเป็นแหล่งที่มาของทรัพยากร แรงงานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นแหล่งที่มาที่ชอบธรรมให้กับประชาธิปไตย ส่วนเมืองเป็นแหล่งผลิตทรัพยากร และเป็นผู้ใช้อำนาจประชาธิปไตย และเพื่อให้วงจรนี้ดำรงต่อไปก็มีการครอบงำชาวบ้าน โดยวาทกรรมความสำคัญของศูนย์กลาง ของประชาธิปไตยคนดี และมาตรการสุดท้ายคือการรัฐประหาร อย่างไรก็ตามชาวบ้านรู้ว่าอำนาจต่อรองทำให้เกิดผลประโยชน์ได้ เมื่อคนเมืองต้องการให้พวกเขาเลือกตั้ง เกิดการซื้อ-ขายเสียงอย่างเป็นระบบ การของบโครงการเข้าหมู่บ้านจึงเริ่มขึ้น ตั้งแต่ปี 2521 และขยายตัวเรื่อยมา และในมุมมองของชาวบ้านนี่คือการแบ่งปัน ขอกิน ทรัพยากรของชาวชนบท ทั้งนี้การเกิดขึ้นของการเมืองรากหญ้าจึงเสมือนเป็นกระบวนการย้อนกลับที่จะดึง

เอาอำนาจ ความมั่งคั่ง ศักดิ์ศรี ความภูมิใจ กลับคืนสู่ชนบท (ธีรยุทธนะแม้ไม่รู้จักอ้อม, ออนไลน์, 18 มีนาคม 2555)

นายธีรยุทธฯ กล่าวว่า ที่ประเทศไทยเกิดความแตกแยกเกิดจากการชุกหุ้น การหนีภาษี และการไม่รู้จักอ้อมของพ.ต.ท.ทักษิณฯ ซึ่งความจริงแล้วพ.ต.ท.ทักษิณฯ เป็นเพียงผู้นำทางการตลาดมากกว่าผู้นำประชาธิปไตย โดยไม่ได้เชื่อมั่นการสร้างประชาธิปไตยรากหญ้าจริงๆ โดยจะเห็นได้จากการปราศรัยกับชาวบ้าน ที่ไม่ได้เห็นประเด็นที่เป็นโครงสร้างยั่งยืน นอกจากอ่อนช้อกลับประเทศ โดยพ.ต.ท.ทักษิณฯ มีลักษณะเป็นผู้นำการตลาดมากกว่าประชาธิปไตย ที่มุ่งหวังรากหญ้าให้ซื้อสินค้าของตนเองเป็นประจำ มากกว่าสร้างรากหญ้าเป็นฐานที่มั่นของระบบเศรษฐกิจไทย

โดยสรุปแล้ว นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิหลายๆ ท่าน ได้สรุปปัญหาสำคัญของประเทศ ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ ประชาชนมีระดับการศึกษาต่ำ ปัญหาวงจรอุบาทว์ของประชาธิปไตยไทยคือ การยุบสภา เลือกตั้ง ซื้อเสียง ตั้งรัฐบาล คอรัปชั่นแล้วยุบสภา ความแตกแยกแบ่งฝ่ายในสังคมที่มีรากฐานบางส่วนมาจาก พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร การบังคับใช้กฎหมายที่มีการเลือกปฏิบัติ ระบบอุปถัมภ์ และปัญหาการหมิ่นสถาบัน โดยประเทศไทยมีพัฒนาการในสิ่งที่ดีในห้วงที่ผ่านมา ได้แก่ ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมือง มีสิทธิเสรีภาพมากขึ้น สื่อมวลชนมีความเข้มแข็ง พรรคการเมืองเริ่มเสนอนโยบายที่เป็นรูปธรรม และเศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหา ควรเร่งรัดการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ลดอำนาจที่ศูนย์กลางของกรมต่างๆ ลง เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ปลูกฝังในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชาชน โดยการปฏิรูประบบการจัดเก็บภาษี และการปรับปรุงระบบการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นธรรมและตรวจสอบได้ โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิ์ขายเสียง